Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XV, nr. 1/57, ianuarie-martie 2022

Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române
Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România
Jurnalist - Dan ANDRONIC

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: **I. Popa**
Redactor-șef adjunct: **A. Botez**

Membri: **C. Biriș, I. Constantin, I. Gatea, D. Ionescu, M. Manea, I. Pavel**

Grafica: **D. Roșu**

Cu prilejul sărbătoririi Învierii Domnului, Consiliul director al ACMRR și Colegiul de redacție al Revistei Periscop adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor noștri urări de sănătate, viață îndelungată, bucurii și mai multă încredere într-un viitor bun și luminos.

HRISTOS A ÎNVIAT!

SUMAR

EDITORIAL

● **Amenințarea dinspre Est** .....…..…….....…… **pag. 7**
Popoarele rus și ucrainean vor trebui să găsească formule de conviețuire pașnică, dincolo de atrocitățile de azi ale războiului. Cum se va realiza acest lucru, rămâne de văzut. (**I. Popa**)

SERVICII SECRETE

● **Spionaj și contraspionaj pe mapamond** …….....…… **pag. 12**
♦ *Serviciul de informații al UE, o utopie!* ♦ *Turcia: prioritate acordată contraspionajului* ♦ *Serviciile secrete în vizorul noului guvern german* ♦*Particularități ale spionajului canadian* ♦ *Loialitatea dăunează grav sănătății!* ♦ *Francez condamnat pentru spionaj în Iran* ♦ *Danemarca: cutremur la vârful structurilor de informații* ♦ *Suprasecretizarea informațiilor, armă cu două tăișuri* ♦ *Israel versus Israel, sau Pegasus redivivus!* ♦ *BBC, în fața justiției britanice.* (**Al. Omeag**)

● **Un Serviciu de Informații misterios ….....…… pag. 21**
Generalul-locotenent Serghei Beseda și adjunctul său, Anatoli Boliuk, ar fi fost plasați în arest la domiciliu, din ordinul președintelui Vladimir Putin, sub acuzația că au gestionat defectuos pregătirea ofensivei ruse în Ucraina. (**A. Fărău**)

● **Saga defectorilor** (VI) …….....…...……...…… **pag. 28**
Istoria serviciilor secrete dovedește că episoadele în care anumiți protagoniști ies din zona crepusculară pentru a intra în lumina reflectoarelor ca dezertori sunt nu doar tensionate, ci și discutabile oportunități de repoziționare post factum pe anumite teatre de operațiuni. (**M. Milca**)

● **Revista celor mai importante probleme de spionaj din 2021 .....… pag. 31**
A devenit o tradiție ca, la început de an, site-ul intelNews să evidențieze ceea ce consideră că ar fi fost cele mai importante informații din anul precedent. (**I. Gatea**)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

● **Cultura de securitate, arma soft a contraspionajului ……...…… pag. 35**
Interconectivitatea tot mai mare a reţelelor informative, conectarea sistemelor de stocare a datelor şi activităţile de externalizare sporesc considerabil vulnerabilitatea datelor sensibile. (**A. Isac**)

● **Mai este Securitatea armă electorală? ……..……..…… pag. 39**
La mai bine de trei decenii de la evenimentele din 1989, ura și discordia din societate continuă să fie alimentate și întreținute prin acțiuni partizane, întreprinse selectiv și cu jumătăți de măsură. (**A. Zărnescu**)

● **Informații, propagandă și contraspionaj în Transilvania, Ungaria și Banat (1918 - 1920) .....……..…… pag. 41**
● Uniunea Apărării Naţionale Ungare – dirijorul propagandei maghiare ● Perfidul Albion, duplicitar ca întotdeauna ● Americanii, mai greu de păcălit ● Relaţiile ungaro - italiene au rădăcini istorice (sic!) ● Riposta structurilor româneşti de intelligence ● Totul nu este să învingi, ci să lupţi până la capăt. (**A. Spânu**)

● **Informația înseamnă întotdeauna putere? ……...……..…… pag. 49**
● Serviciul secret cehoslovac şi Acordul de la München ● 1975: Securitatea avertiza despre capcanele CSCE ● DIE a anticipat răsturnarea premierului pakistanez. (**C. Barbu**)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

● **Serviciile secrete și criza ucraineană …….……..…… pag. 53**
Va trece mult timp până vom afla adevărul privind rolul serviciilor secrete ruse și al celor din unele țări occidentale în Marele joc ucrainean, speranțele istoricilor fiind legate în acest sens de SUA, unde regimul accesului la arhive este mai facil decât în țările aflate de partea cealaltă a Atlanticului. (**Al. Omeag**)

● **Kazahstan, încotro? ….....…...……..…… pag. 59**
Mişcarea contestatară de la începutul lunii ianuarie s-a născut în vestul Kazahstanului şi a luat forme violente inclusiv în Almatî, capitala economică a statului, pe fondul acutizării crizei energetice. Cauzele sunt însă mai adânci. (**P. Neghiu**)

● **Cauze și consecințe ale crizei din Ucraina …….....…..…… pag. 66**
Invadarea Ucrainei va aduce rușilor numai necazuri, dar cei care au atârnat talanga de gâtul tigrului trebuie să o și scoată!. (**A. Botez**)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

● **Aportul a fost de miliarde de dolari …….....…..…… pag. 79**
„*Acolo unde am lucrat mi-am făcut datoria pe deplin, pentru că altfel nu aș fi fost promovat, avansat și numit în funcții de mare răspundere pentru România*” (**P. Neghiu**)

DIN ARHIVA PERISCOP

● **Episod din relațiile româno-americane de la sfârșitul anului 1978 pag. 97**
„Asupra problemei independenţei naţionale nu vom face niciodată niciun fel de concesie. Desigur, noi facem parte din Tratatul de la Varşovia, ne respectăm angajamentele asumate, deşi sperăm să desfiinţăm odată şi

NATO şi Tratatul de la Varşovia. Nu dorim însă ca să hotărască alţii în numele României în nicio împrejurare" **–** *din Stenograma convorbirii Ceaușescu-M. Blumenthal, trimis al președintelui J. Carter, 8 decembrie 1978*" (**I. Popa**)

MOZAIC CULTURAL

● **O carte despre controversatul Edward Snowden ……. pag. 111**
Un adevărat thriller ce face înconjurul globului – povestea neștiută a trădătorului Snowden. (**I. Constantin**)

● **Din ziare adunate... ……..... pag. 119**
● *Ce este SWIFT* ● *Relaţiile economice cu Rusia ne-au lăsat o gaură de peste 1,6 miliarde euro* ● *Europa diversă...* ● *Identităţi vulnerabile* ● *Culisele războiului din Ucraina* ● *China, gata să anexeze Taiwanul!* ● *Presa mainstream în frunte cu CNN, portavocea CIA, nu are ochi decât pentru Zelinski* ● *Emisiunile trece, perlele rămîne.* (**P. Neghiu**)

● **Spionajul polonez și colaborarea cu CIA ..... pag. 124**
Cartea „Din Varșovia cu dragoste" reușește să prezinte o poveste interesantă și, totodată, fascinantă. (**I. Constantin**)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

● **Rugăciunea …..... pag. 128**
*Rugăciunea este convorbirea noastră cu Dumnezeu, cererea bunurilor cuviincioase pe care nădăjduim să le primim, închinarea binepl*ăcută *lui Dumnezeu, semn de pocăință și nădejde tare.* (**M. Vîrtejanu**)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI **……..…… pag. 132**
(Biroul executiv al ACMRR)

EDITORIAL

AMENINȚARE DINSPRE EST

Ioan C. Popa

În luna ianuarie, când am proiectat acest articol, titlul de mai sus avea ca subtitlu *Între propagandă și avertismentele istoriei*. Intenționam atunci să readuc în atenție o serie de episoade din relațiile româno-ruse petrecute în decursul ultimelor secole, de la prietenia din timpul lui Ștefan cel Mare, care s-a înrudit cu familia imperială țaristă până la raptul Basarabiei (1812), confiscarea tezaurului românesc (1918), ocuparea din nou a Basarabiei, dar și a nordului Bucovinei și a Ținutului Herța (în 1940, apoi în 1944).

După război, a urmat „prietenia" forțată, în care noii lideri de la București, instalați de Stalin, au scos din dicționare cuvântul Basarabia, ca și orice referire istorică la teritoriile ocupate de Marele Vecin. O perioadă tragică, pe care o regreta Gorbaciov, când, aflat la București, în 1987, spunea că ar trebui să revenim la spiritul celor care, la începutul anilor 1950, au pus *primele cărămizi* ale unei legături ce se dorea veșnică între români și sovietici. Este vorba de același Gorbaciov „reformator", care nu-și amintea în ruptul capului că România are un Tezaur la Moscova care ar trebui restituit. Tot în anii de „glorie" ai lui Gorbaciov, mai exact prin 1988-1989, România nu a încetat să fie tratată ca *dușman* și să figureze în planurile de acțiune ale KGB, la centru și în secțiunile unionale, cu numele codificat „obiectivul 24". De altfel, în toți anii regimului sovietic, dar cu deosebire din 1964-1965, ura față de români, având la bază „pretențiile teritoriale față de URSS", a fost cultivată cu obstinație, iar România era considerată în Ucraina și în fosta RSSM drept *inamicul lor nr. 1*, ură ce s-a înrădăcinat adânc în conștiința a generații întregi de moldoveni și ucraineni, cu reflexe până în zilele noastre.

În fine, nu trebuie lăsate în uitare nici toleranța manifestată de Marile Puteri vestice față de acapararea de teritorii de către imperiul rus – țarist sau bolșevic – în dauna țărilor și popoarelor mai mici din vecinătate, atât la Congresul de la Berlin (1878), cât și în 1940 și mai ales în 1945, la sfârșitul celei de-a doua mari conflagrații mondiale. Mai mult, frontierele stabilite în urma rapturilor teritoriale comise de Stalin în baza înțelegerilor cu Hitler au fost reconfirmate și după schimbările majore intervenite în Europa Centrală și de Est după căderea comunismului și destrămarea URSS, deși Actul final de la Helsinki, stabilit de Summitul Conferinței pentru Cooperare și Securitate în Europa din 1975, prevedea posibilitatea schimbării acestora pe cale pașnică. Dimpotrivă, toate

schimbările survenite în spațiul fostei Iugoslavii și în cel post-sovietic s-au înfăptuit în urma unor grave conflicte militare.

După 1991, a urmat o perioadă când Federația Rusă, sub Boris Elțîn, pornise pe o cale spre democratizare, dar și atunci repulsia față de NATO se manifesta cu intensitate și orice referire la rapturile teritoriale la adresa României ori la tezaurul de la Moscova provoca nedumerire și rămânea fără răspuns. Un episod revelator s-a derulat prin 1995, când fostul consilier al lui Gorbaciov, academicianul Evgheni Primakov, ca șef al Serviciului de Informații Externe al Rusiei, ulterior ministru de externe și premier, aflat într-o vizită în fostele țări socialiste din Europa Centrală și de Est, a poposit și la București. În convorbirea avută cu șeful SIE de atunci (stenograma se află în arhivele Serviciului), când s-a pus problema că România nu dorește să se afle la mijloc între SUA și Rusia și că optează să se asigure de protecția Alianței (România devenise din 1994 membru al Parteneriatului pentru Pace), Primakov a reacționat cu duritate nedisimulată: „*Nu vă doresc să vă aflați la mijloc, între SUA și Rusia. În cazul aderării la NATO, rachetele noastre vor fi îndreptate și spre voi!*".

*

Ceea ce nimeni nu credea s-a întâmplat cu o viteză și o amplitudine care zgâlțâie din temelii noua ordine mondială. La începutul anilor `90 s-a proclamat încheierea Războiului Rece. Astăzi ne putem întreba dacă s-a încheiat cu adevărat acest război ce a dominat lumea postbelică sau a fost doar suspendat vremelnic, pentru a izbucni cu o furie și mai mare?

Desigur, cititorii noștri sunt la curent cu evoluțiile din teren, cu tragediile declanșate instantaneu de invadarea Ucrainei de către Federația Rusă, de solidaritatea internațională, de sancțiuni și de ce va mai urma. „Operațiunea militară specială", cum o numește Moscova, este transmisă în direct de marile posturi internaționale de televiziune. Din luările de poziție legate de războiul din Ucraina spicuim totuși câteva, relevante pentru diversitatea punctelor de vedere.

● Încă din prima zi de la declanșarea acestui război (24 februarie 2022), ***Sir Richard Shirreff***, general britanic în retragere, fost comandant adjunct al NATO pentru Europa (2011-2014), declara la BBC: „Este cea mai mare operațiune militară întreprinsă de Rusia din 1945 și, dacă nu răspundem robust și convingător, continentul european ar putea fi condamnat din nou la război total".

Tot în prima zi de la declanșarea invaziei s-a desfășurat o reuniune online a unor foști șefi de stat din Europa Centrală și de Est, la care au participat: Viktor Iușcenko, președinte al Ucrainei 2005-2010; Vaira Vīķe-Freiberga, președinte al Letoniei 1999-2007; Aleksander Kwasniewski, președinte al Poloniei 1995-2005; Rosen Plevneliev, președinte al Bulgariei 2012-2017; Valdis Zatlers, președintele al Letoniei 2007-2011; Petăr Stoianov, președinte al Bulgariei 1997-2002; Leonid Kucima, președinte al Ucrainei 1994-2005; Ivo Josipović, președinte al Croației 2010-2015; ***Emil Constantinescu***, președinte al României 1996-2000.

Cu acest prilej s-a subliniat că destrămarea URSS nu s-a produs în urma unui atac din exterior, ci prin uriașele manifestații ale poporului rus și voința exprimată democratic de națiunile din Țările Baltice, Europa Centrală și de Est, Caucaz și Asia Centrală. Este dreptul fiecărui popor să-și hotărască soarta și orice intervenție militară străină trebuie condamnată cu fermitate.

Până la rezolvarea situației actuale în care e vorba de pierderi de vieți omenești, orice alte discuții despre globalizare, dezvoltare durabilă, încălzire globală, devin superflue.

● Să ascultăm și opiniile unui politolog din tabăra rusă. Este vorba de ***Aleksandr Dugin***, care afirmă: „Acesta nu este un război cu Ucraina. Este o confruntare cu globalismul ca fenomen planetar integral. Este o confruntare pe toate planurile - geopolitic și ideologic. Rusia respinge totul în globalism - unipolaritatea, atlantismul, pe de o parte, și liberalismul, anti-tradiția, tehnocrația, Marea Resetare, într-un cuvânt, pe de altă parte. Este clar că toți liderii europeni fac parte din elita liberală atlantistă. Iar noi suntem în război cu exact acest lucru.

Rusia nu mai are de ales: fie își construiește propria lume, fie dispare. Rusia a stabilit o cale pentru a-și construi lumea sa, civilizația sa. Și acum primul pas a fost făcut. Dar suveran în fața globalismului nu poate fi decât un spațiu mare, un continent-stat, o civilizație-stat. Nicio țară nu poate rezista mult timp unei deconectări complete.

Rusia creează o tabără de rezistență globală. Victoria sa ar fi o victorie pentru toate forțele alternative, atât de stânga, cât și de dreapta, și pentru toate popoarele. Începem, ca întotdeauna, cele mai dificile și periculoase procese. Dar când câștigăm, toată lumea are de câștigat. Așa ar trebui să fie. Creăm condițiile pentru o adevărată multipolaritate. Iar cei care sunt gata să ne ucidă acum vor fi primii care vor profita mâine de întreprinderea noastră”.

● Din tabăra vestică, fostul secretar de stat ***Henry Kissinger***, într-un editorial din *Washington Post* a încercat să atragă atenția asupra unor aspecte într-o manieră nu lipsită de interes din perspectivă istorică: „Discuția publică despre Ucraina este doar despre confruntare. Dar știm unde mergem? În viața mea, am văzut patru războaie începute cu mare entuziasm și sprijin public, toate nu am știut cum să le încheiem și din trei dintre ele ne-am retras unilateral. Testul politicii este cum se termină, nu cum începe.

Mult prea des problema ucraineană este pusă ca o confruntare: dacă Ucraina se alătură Estului sau Vestului. Dar dacă Ucraina vrea să supraviețuiască și să prospere, nu trebuie să fie avanpostul uneia dintre părți împotriva celeilalte – ar trebui să funcționeze ca o punte între ele.

Rusia trebuie să accepte că încercarea prin care vrea să forțeze Ucraina să devină un stat satelit și, prin urmare, să mute din nou granițele Rusiei, ar condamna Moscova să-și repete istoria de cicluri auto-împlinite de presiuni reciproce cu Europa și Statele Unite. Occidentul trebuie să înțeleagă că, pentru Rusia, Ucraina nu poate fi niciodată doar o țară străină. Istoria Rusiei a început în

ceea ce se numea Rusia Kieveană. De acolo s-a răspândit religia rusă. Ucraina face parte din Rusia de secole, iar istoriile lor s-au împletit înainte de atunci.

Ucrainenii sunt elementul decisiv. Ei trăiesc într-o țară cu o istorie complexă și o compoziție poliglotă. Partea vestică a fost încorporată în Uniunea Sovietică în 1939, când Stalin și Hitler au împărțit prada. Crimeea, a cărei populație este rusă în proporție de 60%, a devenit parte a Ucrainei abia în 1954, când Nikita Hrușciov, ucrainean, a acordat-o în cadrul sărbătoririi a 300 de ani a acordului rus cu cazacii.

Ucraina occidentală este în mare parte catolică; Ucraina orientală în mare parte ortodoxă rusă. Partea occidentală vorbește ucraineană; partea orientală vorbește mai ales rusă. Orice încercare a unei aripi a Ucrainei de a o domina pe cealaltă – așa cum a fost modelul – ar duce în cele din urmă la război civil sau la destrămare. A trata Ucraina ca parte a unei confruntări Est-Vest ar distruge timp de zeci de ani orice posibilitate de a aduce Rusia și Occidentul – în special Rusia și Europa – într-un sistem internațional cooperant.

Politica Ucrainei post-independență demonstrează clar că rădăcina problemei se află în eforturile politicienilor ucraineni de a-și impune voința în părțile recalcitrante ale țării, mai întâi de către o facțiune, apoi de către cealaltă. Aceasta este esența conflictului dintre Viktor Ianukovici și principalul său rival politic, Iulia Timoșenko. Ei reprezintă cele două aripi ale Ucrainei și nu au fost dispuși să împartă puterea. O politică înțeleaptă a SUA față de Ucraina ar căuta o modalitate prin care cele două părți ale țării să coopereze între ele. Ar trebui să căutăm reconcilierea, nu dominația unei facțiuni.

Rusia și Occidentul, și mai puțin diferitele facțiuni din Ucraina, nu au acționat pe acest principiu. Fiecare a înrăutățit situația. Rusia nu ar putea să impună o soluție militară fără a se izola într-un moment în care multe dintre granițele sale sunt deja precare. Pentru Occident, demonizarea lui Vladimir Putin nu este o politică; este un alibi pentru lipsa uneia. Statele Unite trebuie să evite să trateze Rusia ca pe un elev încăpățânat care trebuie învățat, cu răbdare, reguli de conduită stabilite de Washington. Putin este un strateg serios – pe premisele istoriei Rusiei. Înțelegerea valorilor și psihologiei SUA nu sunt punctele lui forte. Înțelegerea istoriei și psihologiei Rusiei nu a fost nici un punct forte al factorilor de decizie din SUA".

Kissinger avansează și câteva principii de care ar trebui să se țină seama în găsirea unei soluții de durată. Unul dintre ele: „Ucraina nu ar trebui să adere la NATO, o poziție pe care am luat-o acum șapte ani, când a apărut ultima oară această ipoteză". Pe plan internațional, mai afirmă fostul secretar de stat, Ucraina ar trebui să urmeze „o postură comparabilă cu cea a Finlandei. Această națiune nu lasă nicio îndoială cu privire la independența sa acerbă și cooperează cu Occidentul în majoritatea domeniilor, dar evită cu grijă ostilitatea instituțională față de Rusia".

● Tot de peste ocean, filozoful și economistul american, profesor la Universitatea Stanford, ***Francis Fukuyama,*** este de părere că Ucraina va obține o

victorie clară în războiul cu Rusia, iar consecințele acestei victorii se vor simți în întreaga lume. Cauza principală, în opinia sa, o reprezintă faptul că „planificarea războiului rusesc era complet incompetentă, bazată pe false așteptări că ucrainenii vor fi favorabili agresorului și că armata ucraineană se va destrama foarte repede". Fukuyama mai susține că „prăbușirea pozițiilor rusești va fi bruscă și catastrofală. Nu va exista un război de uzură și după înfrângere. Trupele ruse de pe câmpul de luptă vor ajunge în punctul în care nu vor putea nici să primească ajutor, nici să se retragă. Moralul lor se va evapora". În opinia sa, „Putin nu va supraviețui înfrângerii".

*

Firește, astfel de predicții, făcute zilnic și la scară largă de numeroși analiști prestigioși, se pot confirma sau nu. Poate unele dintre ele reprezintă doar dorințe. Vom fi martori în curând a ceea ce va urma. Câteva elemente prind însă contur tot mai clar.

Kissinger, deși nu spune o noutate, are dreptate când afirmă că atunci când începi un război trebuie să te gândești și la modul cum se va încheia. Acest lucru ar trebui conștientizat de toate părțile beligerante, fie ele state individuale sau alianțe de state. Firește, încetarea bombardamentelor este primul pas către pace, dar nu și spre încheierea totală a războiului. Iar cicatrizarea traumelor poate dura decenii. Totuși, beligeranții, indiferent de postura lor finală, de învingători sau învinși, trebuie să se gândească la maniera în care vor conviețui în viitor. La 29 octombrie 1943, când soarta războiului din Est nu era încă pecetluită, directorul Institutului de Istorie Națională „A.D. Xenopol" din Iași, Alexandru Boldur, unul dintre cei mai buni specialiști din epocă în relațiile româno-ruse, organiza la Odesa o ședință dedicată raporturilor viitoare dintre România și Rusia, aflate atunci într-un război nimicitor. Cu acel prilej, istoricul român sublinia: „Privim viitorul trecând peste animozitățile impuse de război.

Războiul e trecător, iar cultura și popoarele sunt permanențe istorice, pe care se bazează viața lumii întregi, ordinea universului". Istoricul român mai exprima speranța că „poporul român va apărea în imaginea Rusiei de mâine ca un popor nobil și generos, pătruns de sentimente umane în cel mai înalt grad și ca având dreptul la existența sa proprie independentă, pe pământul său întreg, consfințit de veacuri".

Adevăruri exprimate simplu, dar valabile și astăzi pentru oricare dintre beligeranți. În cazul de față, popoarele rus și ucrainean vor trebui să găsească formule de conviețuire pașnică, dincolo de atrocitățile de azi ale războiului. Cum se va realiza acest lucru, rămâne de văzut.

SERVICII SECRETE

SPIONAJ SI CONTRASPIONAJ PE MAPAMOND

Alexandru Omeag

SERVICIUL DE INFORMAȚII AL UE, O UTOPIE!

Istoricul militar ***Julie Prin-Lombardo*** susține că ***Uniunea Europeană nu poate avea propriul Serviciu de Informații, independent de statele membre,*** atât timp cât nici măcar nu putem vorbi despre o politică externă și de apărare comună. Pentru atingerea unui asemenea deziderat, într-o primă etapă, ar trebui ca țările comunitare să stabilească împreună o listă de amenințări, de priorități și orientări comune, căreia să îi dedice o mare parte din resursele umane, tehnice și financiare.

Un asemenea consens nu există, deși nicio țară a Uniunii Europene nu are capacitatea de a acoperi informativ – eficient și permanent – o arie geografică extinsă sau tematici geostrategice majore. ***Politicile de apărare și securitate rămân, în continuare, o problemă a fiecărui stat în parte,*** dar și a Alianței Nord-Atlantice, singura organizație capabilă să-și asume rolul pe care NATO îl deține în prezent.

Niciun stat membru și, deci, ***niciun serviciu secret național nu va ceda din prerogativele deținute și nici nu va dori să accepte birocrația comunitară,*** fiind evident că ***interesele de securitate ale membrilor UE vor prima întotdeauna în fața celor europene.*** Realitatea este că, fie și pe termen scurt, Uniunea Europeană are mult mai mare nevoie de serviciile structurilor naționale de intelligence, decât ar avea acestea de sprijinul instituțiilor de la Bruxelles.

Putem vorbi, însă, despre ***„informații de origine comunitară”,*** concept conform căruia Uniunea Europeană primește informații de la statele membre, le centralizează, coroborează, analizează și le diseminează structurilor comunitare interesate, prin intermediul Centrului de Situații –SITCEN, transformat din 2012 în Centru de Informații – INTCEN.

Pe de altă parte, trebuie avut în vedere faptul că ***influența politică a SUA în țările Uniunii Europene se menține, în continuare, puternică***, ceea ce se poate constata și din discrepanța resurselor financiare, tehnice și umane aflate la dispoziția serviciilor secrete americane și europene. Și, atunci, ce ar putea contrabalansa un asemenea dezechilibru? Probabil, susțin experții, dezvoltarea, în cadrul INTCEN, a unui sistem european de monitorizare/exploatare a surselor deschise, îndeosebi a celor cu răspândire în limbi de circulație restrânsă.

TURCIA: PRIORITATE ACORDATĂ CONTRASPIONAJULUI

Îngrijorată de sporirea numărului agenților străini infiltrați în Turcia, ***Organizația Națională de Informații*** *(Millî İstihbarat Teşkilatı* **- *MIT)*** ***și-a consolidat propria componentă de contraspionaj,*** în primul rând prin efectuarea de noi angajări, fiind preferați candidații provenind din propriul Centru Național de Formare și Pregătire a Cadrelor, precum cei din Academia de Informații. Cu resurse umane și financiare sporite, serviciul condus de ***Hakan Fidan*** a primit „undă verde" de la președintele Erdogan să lanseze operațiuni specifice inclusiv împotriva unor structuri de intelligence străine, menajate anterior din rațiuni politice.

Prima țintă, activitățile subversive patronate de ***serviciile secrete iraniene:*** la finele anului trecut, contraspionajul MIT a arestat un kurd iranian de cetățenie turcă – *Naji Sharifi Zindashti* – liderul unei grupări responsabile de răpirea, la Istanbul, a unui conducător al Mișcării de luptă arabă pentru eliberarea provinciei Ahwaz *(nn: regiune iraniană populată de arabi sunniți).* Totodată, contraspionajul turc a dejucat tentativa de răpire a unui pilot militar, fost membru al *Corpului Gardienilor Revoluției Islamice*, exilat în Turcia.

Un ***al doilea obiectiv*** îl constituie ***depistarea operațiunilor clandestine ale Mossad*** vizând recrutarea de arabi, cu predilecție palestinieni, pentru a infiltra rețelele Hamas din Turcia, țară care adăpostește mai mulți combatanți ai Mișcării aflate la putere în Gaza. Astfel, după aproape un an de investigații, filaj și monitorizări audio-video, MIT a reușit anihilarea a cinci rețele de agenți ai Mossad, recrutați în Turcia și aflați în legătura unor „diplomați" israelieni acreditați la Berna și, respectiv, Zagreb.

De ofensivitatea MIT nu a scăpat nici Moscova, cu toată prietenia afișată oficial dintre președinții Putin și Erdogan. O rețea compusă din etnici uzbeci și ruși, care acționau în Istanbul și Antalia, a fost arestată în decembrie 2021, pentru *„spionarea opozanților ceceni și caucazieni".* În realitate, aceștia aveau ca ținte unele baze militare, precum și fabricile producătoare de drone ale companiei Baykar Makina din Istanbul.

SERVICIILE SECRETE ÎN VIZORUL NOULUI GUVERN GERMAN

Noua echipă a cancelarului Olaf Scholz intenționează să-și pună rapid amprenta asupra arhitecturii germane de securitate și, în context, ***să revizuiască în profunzime politica referitoare la controlul serviciilor secrete.*** Deja, noul lider de la Berlin a acceptat demisia Secretarului de stat ***Johannes Geismann***, Comisar federal însărcinat cu serviciile de informații.

În opinia apropiaților noului cancelar, acest post, creat de ***Angela Merkel*** în 2018, în contextul Afacerii Snowden, care a afectat serios structurile germane de intelligence, ar trebui să dispară. Considerat un fel de Coordonator (protocolar!) Național pentru Informații, Johannes Geismann trebuia să redea aplombul și imaginea serviciilor secrete, îndeosebi a ***BND*** *(informațiile externe),*

BfV *(contraspionajul)* și ***MAD*** *(spionajul militar),* pentru a le stimula ofensivitatea în munca specifică.

Tot la nivel guvernamental, se preconizează și ***restructurarea Departamentului 7 al Cancelariei,*** care este, de fapt, ***interfața dintre Cancelar și serviciile secrete*** și care va prelua o parte dintre responsabilitățile fostului Comisar federal. Directorul respectivului departament a fost, până nu demult, Bernhard Kotsch, numit ambasador al Germaniei la Vatican, înlocuit recent cu jurista Dagmar Busch. Anterior, aceasta deținea funcția de Director general al Poliției Federale, din cadrul Ministerului de Interne.

Asemenea schimbări au loc într-un moment în care ***BND,*** principalul pilon al serviciilor secrete, ***a intrat în linia dreaptă a unui îndelungat proces de reformă,*** declanșat în 2019 și care va fi încheiat în acest an, după finalizarea tuturor procedurilor de transferare a activităților în noua locație din Berlin.

Se urmărește ***sporirea eficienței procesului de decizie și evitarea paralelismelor***, astfel că din cele 11 departamente se vor forma ***cinci mari direcții: informații, analiză, operații, tehnică și administrativă.***

Noutatea, dacă mai poate fi numită astfel *(implementată de CIA încă din 2015!),* o constituie orientarea spre un sistem flexibil și funcționabil, bazat pe ***crearea unor colective mixte, pe tematici sau regiuni, în care lucrează alături ofițeri din diferite direcții pentru a produce un raport de analiză unic.***

Bruno Kahl

Președintele BND, Bruno Kahl, aflat în funcție din 2016, surprins de invazia rusă la Kiev, va rămâne în fruntea spionajului german cel puțin până la soluționarea crizei din Ucraina.

PARTICULARITĂȚI ALE SPIONAJULUI CANADIAN

În toamna anului trecut, ***Curtea federală a Canadei a acordat mandat Serviciului de Informații și Securitate – SCRS pentru a executa operațiuni în afara țării, chiar dacă acestea ar presupune încălcarea legilor unui stat terț.*** *Decizia menționată a readus în dezbatere o problemă sensibilă, veche de peste 70 de ani:* ***oportunitatea înființării unui Serviciu de Informații Externe, Canada fiind, probabil, una dintre puținele puteri occidentale lipsite de o structură de spionaj independentă.*** *În baza legilor în vigoare, SCRS este abilitat să obțină informații sau să întreprindă acțiuni în străinătate* ***numai dacă există o amenințare la adresa securității naționale, dar nu și pentru a favoriza/promova interesele țării.*** *Poate și de aceea, pentru majoritatea experților,* ***Serviciul Canadian de Informații și Securitate este unul reactiv și deloc proactiv.***

—► ***Susținătorii creării unui Serviciu canadian de Informații Externe*** consideră că existența acestuia ar facilita obținerea unei independențe reale în ceea ce privește fundamentarea și elaborarea strategiilor de politică externă, îndeosebi în domeniul economic. Mai mult, într-o situație critică, tensionată,

Canada ar putea fi ținta culegerii de informații de către structurile de intelligence ale țărilor prietene/aliate, cu prioritate din economie și comerț.

Pe de altă parte, un organism specializat în informații externe ar diminua semnificativ dependența riscantă de datele „secrete" primite de la serviciile statelor aliate sau partenere și ar permite analize pertinente ale propriilor informații brute, neprelucrate, în funcție de nevoile prezente sau de perspectivă, care să înlocuiască produsele finite pe care acestea aleg să le ofere. Pericolul, enorm și cu consecințe nefaste în plan securitar, a fost sesizat de ***reprezentanți ai rezerviștilor*** și foștilor combatanți, în opinia cărora ***„cooperarea cu aliații este esențială și benefică, dar nimeni nu crede că aceștia percep evenimentele la fel ca noi, sau că interesele lor sunt compatibile întotdeauna cu cele ale canadienilor!"***

Fără a pune la îndoială avantajele reale ale cooperării în materie de intelligence, este evident că existența unui serviciu de spionaj propriu permite puterii politice să înțeleagă mai bine evoluția situației internaționale și, totodată, să poată verifica/proba adevăratele intenții ale adversarilor și/sau aliaților.

—►*Birocrații și majoritatea liderilor politici conservatori se opun creării unui serviciu de spionaj,* considerând că ***„nevoile de securitate externă ale Canadei sunt acoperite deja prin actualele acorduri bilaterale"*** și că o eventuală astfel de structură nu s-ar putea ridica niciodată la performanțele CIA, MI-6 sau ale Serviciului australian de Informații. Într-un asemenea domeniu extrem de sensibil, susțin aceștia, reformele radicale sunt riscante, iar entuziasmul și voința politică nu pot suplini lipsa de experiență în sfera de intelligence.

Pe acest palier, apar și ***exagerări,*** conform cărora ***înființarea unui Serviciu autohton de Informații Externe ar afecta imaginea Canadei în străinătate,*** bazată pe echilibrul politicii față de problematica Orientului Mijlociu, angajamentul constructiv în alte regiuni fierbinți sau rolul de promotor al păcii și bunei guvernări, fără a aminti de eforturile financiare necesare creării și funcționării unei asemenea structuri de intelligence. În plus, există și alte modalități pentru obținerea de informații: contactele diplomatice, interceptarea comunicațiilor, exploatarea surselor deschise etc.

—► Adepții, dar și oponenții creării unei structuri canadiene de spionaj independente sunt, însă, de acord că ***situația internațională a înregistrat schimbări majore după septembrie 2001, că nevoile de securitate ale Canadei nu mai pot fi acoperite în întregime de către serviciile statelor aliate și că, un eventual Serviciu de Informații Externe nu poate apărea și deveni funcțional de azi pe mâine!***

SIRIA: LOIALITATEA DĂUNEAZĂ GRAV SĂNĂTĂȚII!

De ceva timp, ***patronul incontestabil al spionajului de la Damasc, generalul-maior Ali Mamluk, pare a fi dispărut din prim-planul***

aranjamentelor de securitate externă *(reconcilieri regionale, reinserția Siriei în organizațiile internaționale, cum ar fi Interpol sau Liga Arabă)* ***și internă (negocierile cu minoritatea kurdă, continuarea operațiunilor de extrădare....),*** toate dosarele „grele" aflate în responsabilitatea acestuia regăsindu-se în prezent pe biroul președintelui Bashar al-Assad, adevăratul stăpân al arhitecturii siriene de securitate.

******

Generalul Ali Mamluk, alauit, născut în 1949 la Damasc, provenit din puternicul Serviciu de Informații al Armatei Aerului, a fost numit în fruntea Biroului de Securitate Națională, în 2012, după atentatul terorist împotriva cartierului general al BSN, în care au pierit, printre alții, predecesorul său și adjunctul ministrului apărării (cumnatul președintelui Bashar al-Assad). Ali Mamluk a devenit, treptat, omul de încredere al șefului statului, care i-a încredințat gestionarea unora dintre cele mai sensibile dosare strategice.

******

Numele patronului spionajului sirian a dispărut inclusiv din comunicatele prezidențiale, ultima oară fiind amintit în 2020, în contextul vizitei la Damasc a ministrului rus al apărării, Serghei Șoigu, deși venerabilul general a gestionat din umbră multe dosare sensibile, printre care și disputele regimului de la Damasc cu autoritățile de la Amman.

Steaua care începe a străluci pe firmamentul structurilor siriene de securitate pare a fi generalul-maior Hossam Mohammad Luka, șeful Directoratului General pentru Informații (contraspionajul), prezent la cea de-a doua ediție a Forumului arab de intelligence (Cairo, 9-10 noiembrie 2021), alături de 22 de lideri ai spionajului regional, rol rezervat, până în prezent, directorului Biroului de Securitate Națională, Ali Mamluk.

CETAȚEAN FRANCEZ CONDAMNAT PENTRU SPIONAJ IN IRAN

La 25 ianuarie 2022, ***Tribunalul revoluționar din Mashhad*** (al doilea oraș ca populație, situat în nord-estul Iranului) ***l-a condamnat pe cetățeanul francez Benjamin Brière,*** în vârstă de 36 ani, la 8 ani de închisoare, pentru ***spionaj,*** și opt luni ca pedeapsă suplimentară, pentru ***propagandă*** împotriva regimului iranian.

Cel în cauză, care s-a prezentat tot timpul drept „*un turist obișnuit",* a fost arestat în luna mai, 2020, și deținut la Închisoarea Centrală din Mashhad (faimosul penitenciar ***Valikabad,*** renumit pentru frecventele execuții secrete), fiind surprins când, dintr-un parc natural, fotografia locații interzise cu ajutorul unei drone „jucărie" (sic!).

Potrivit avocaților săi *(iranian și francez),* Benjamin Brière nu a beneficiat de un proces echitabil, cu judecători imparțiali, iar la Apel a fost lipsit de posibilitatea pregătirii și exercitării dreptului la apărare, neavând nici măcar acces la „probele" procurorilor. Ca urmare, Ministerul francez al Afacerilor Externe a calificat decizia Tribunalului revoluționar din Mashhad drept

„inacceptabilă și întemeiată pe probe inexistente", familia condamnatului invocă „rațiuni politice", iar avocații denunță „mascarada procesului".

Pe de altă parte, analiști occidentali susțin că ar fi vorba despre ***„un semnal politic de forță al Teheranului", adresat Parisului și marilor puteri implicate în deblocarea negocierilor extrem de delicate ale dosarului nuclear iranian***, aruncate în aer de fostul președinte american Donald Trump.

APROPIEREA DINTRE ARABIA SAUDITĂ ȘI PAKISTAN DERANJEAZĂ SUA

—►Interesate să revină cât mai rapid în Marele joc afgan, ***autoritățile de la Ryad au apelat la „soluția imorală", adică la puternicul Inter-Services Intelligence – ISI (spionajul pakistanez)***, angajat deja în reconstrucția armatei talibane, ceea ce a provocat iritarea pasdaranilor iranieni, care nu văd cu ochi buni apropierea dintre Arabia Saudită și Pakistan.

Astfel, la finele anului trecut, patronul General Intelligence Presidency – GIP (spionajul saudit), ***Khaled bin Ali al-Humaidan***, împreună cu șeful Statului Major al Armatei saudite, ***generalul Fayyad bin Hamad al-Ruwaili***, au efectuat ***o vizită discretă la Islamabad și Rawalpindi***, unde au avut convorbiri cu omologii lor pakistanezi ***Nadeem Ahmad Anjum***, directorul ISI, și ***Qamar Jawad Bajwa*** șeful SMG al Armatei pakistaneze.

Conform înțelegerilor, guvernul de la Ryad va finanța achiziționarea de armament și tehnică de luptă pentru dotarea viitoarei armate a Afganistanului, de reconstrucția și instruirea căreia se va ocupa Pakistanul. Totodată, Arabia Saudită va acorda un împrumut de 3 miliarde dolari guvernului de la Islamabad, care se confruntă cu probleme economice majore și tensiuni sociale în creștere.

În paralel, ***autoritățile sudite lansează noi semnale de bunăvoință spre noua putere de la Kabul***, îndeosebi în plan diplomatic: după ce inițial și-a închis ambasada din Afganistan, la începutul acestui an guvernul de la Ryad a retrimis 14 diplomați la Kabul și a lăsat să se înțeleagă că va sprijini canditatura talibanului ***Suhail Shaheen*** ca ambasador al Afganistanului la Națiunile Unite, propunere neagreată însă de membrii permanenți ai Consiliului de Securitate.

—►*Iritarea Administrației americane are, însă, rațiuni mult mai profunde*, generate de informațiile primite de la CIA, conform cărora ***prințul moștenitor Mohammed bin Salman ar fi interesat de tehnologiile pakistaneze în domeniul nuclear***, în schimbul cărora s-a angajat să sporească sprijinul financiar pentru dezvoltarea complexului militar-industrial al guvernului de la Islamabad.

De altfel, cu acordul ISI, autoritățile de la Ryad au trimis trei cercetători de la *King Abdullah City for Atomic and Renewable Energy* pentru specializare în *Laboratoarele de la Kahuta* (provincia Pendjab), iar în viitorul apropiat *intenționează să pună la punct un serviciu de contraspionaj nuclear, după modelul iranian.* Se dorește, în mod deosebit, protejarea fizicienilor saudiți, a laboratoarelor secrete, dar și a cercetătorilor pakistanezi și chinezi prezenți în regat.

DANEMARCA: CUTREMUR LA VÂRFUL STRUCTURILOR DE INFORMAȚII

În urma unor măsuri complexe de investigații, filaj și monitorizare audio-video, la 8 decembrie 2021, Lars Findsen, patronul Serviciului de Informații Militare (Forsvarets Efterretningstjeneste –FE, spionajul danez), a fost reținut pe Aeroportul din Copenhaga, când revenea în țară dintr-o deplasare externă, chiar de foști subordonați din Serviciul de Informații și Securitate (Politiets Efterretningstjeneste – contraspionajul danez), pe care l-a condus între 2002-2007.

Lars Findsen s-a aflat în fruntea spionajului danez din anul 2015 și, din 2020, se afla, teoretic, în „concediu". Odată cu acesta, alte patru persoane a căror identitate nu este cunoscută (rezerviști sau actuale cadre din structurile de intelligence) au fost arestate pentru acuzații similare, fiind în prezent sub control judiciar.

Lars Findsen

Două zile mai târziu, Lars Findsen a fost prezentat în instanță, cu acuzația de a fi transmis către mass-media daneze informații ultraconfidențiale. După ce și-a dezvăluit identitatea, păstrată secretă de justiție până la proces, „dezinvolt și cu un zâmbet în colțul gurii", acesta a afirmat că este nevinovat, solicitând ca acuzațiile împotriva sa să fie date publicității. Imediat după, ziariștii au fost invitați să părăsească sala de judecată, procesul continuând cu ușile închise.

Coincidență sau nu, chiar în ziua începerii procesului, serviciile secrete daneze avertizau, în mod public, asupra faptului că „***unele structuri de intelligence străine desfășoară acțiuni potrivnice intereselor daneze***" și că „***activitățile de spionaj ale Rusiei și Chinei au luat amploare în ultimii ani***".

Cum un necaz nu vine niciodată singur, la scurt timp, ***fragila comunitate daneză de intelligence a fost zguduită de un nou scandal la vârf***: la 14 ianuarie a.c., ***parlamentarul Claus Hjort Frederiksen***, ***fost ministru al Apărării*** (iunie 2016-noiembrie 2019), ***a fost acuzat că ar fi dezvăluit presei informații confidențiale referitoare la colaborarea dintre NSA și FE***, pentru spionarea unor politicieni vest-europeni, utilizând sistemul danez de monitorizare a cablurilor submarine de comunicații.

SERVICIILE UZBECE DE SECURITATE ÎN ALERTĂ MAXIMĂ

Revoltele recente din Kazahstan au pus în gardă structurile de informații și agențiile de securitate din țările vecine, preocupate ***să prevină o eventuală extindere regională a turbulențelor sociale***, îndeosebi pe cele din *Uzbekistan*, aflate într-un amplu proces de restructurate declanșat de președintele ***Șavkat Miromonovici Mirziyoyev***, venit la putere în 2016.

Celula de criză creată la Tașkent a fost coordonată nemijlocit de către *generalul-locotenent* ***Abdusalom Azizov***, patronul Serviciului Securității Statului

(*Slujba Gosudartsvenoi Bezapasnosti-SGB),* din 2019, fost ministru al Apărării și ex-președinte ale Federației de Fotbal uzbece, mâna forte și omul de încredere al șefului statului.

Generalul-spion a operat, cu aprobarea președintelui Șavkat Mirziyoyev, o serie de epurări în cadrul serviciului, primii vizați fiind adepții fostului președinte ***Islam Karimov*** (1991-2016), dar și unii consilieri ruși rămași în structuri de pe vremea defunctei Uniuni Sovietice. De altfel, ***Uzbekistanul se dorește a fi neutru din punct se vedere militar***, părăsind ***Organizația Tratatului Securității Colective***, deși era membru fondator. Rămâne, în continuare, în Comunitatea Statelor Independente, patronată de Federația Rusă.

ISRAEL VERSUS ISRAEL, SAU PEGASUS REDIVIVUS!

Acum ceva timp, o breșă în ***iOS***, Sistemul de Operare Mobil al Companiei Apple ***(care rulează dispozitivele iPhone, iPad și iPod Touch)***, despre care revista noastră a scris deseori, a facilitat cel mai sofisticat atac cibernetic din istorie, prin care compania israeliană ***NSO Group*** a spionat sute de personalități și instituții oficiale, inclusiv șefi de stat și de guvern.

Iată însă că ***ofensivitatea recunoscută a Mossad***, ai cărui foști reprezentanți marcanți se află în spatele NSO Group, *nu se dezminte* nici de această dată. O companie despre care se știu (încă) puține lucruri, ***QuaDream***, a recurs la o tehnică similară *(„zero click”,* numită și *„Forced Entrty”*), care, *pentru o sumă de „cel puțin” 2 milioane dolari, asigură clientului piratarea, timp de un an, a 50 de smartphones.* Pentru *„**servicii complete**” (înregistrarea convorbirilor în timp real, activarea microfonului sau a camerei chiar dacă telefonul este închis etc.),* ***costurile depășesc 4-5 milioane de dolari***.

Dacă, în cazul programului Pegasus, compania Apple *(și tot ceea ce ține de aceasta, adică Whatsapp, Facebook, Meta etc.)* a dat în judecată NSO Group, putem anticipa același demers și în cazul ***QuaDream***. Numai că, ***noua firmă israeliană este de negăsit:*** nu are site pe Internet, adresele sunt fictive sau schimbate periodic, iar birourile sunt...goale. ***Vestea bună*** este că breșa de securitate ar fi fost eliminată relativ rapid de către Apple, care a dezvoltat sistemul ***iOS-14,8***.

SUPRASECRETIZAREA INFORMAȚIILOR – ARMĂ CU DOUĂ TĂIȘURI

La finele lunii ianuarie 2022, ***senatorii Jerry Moran*** (republican, Kansas) și ***democratul Ron Wyden*** (Oregon) *au acuzat,* în scris, ***Comunitatea americană de intelligene că întârzie nejustificat declasificarea unor documente, încălcând astfel principiul „right-to-know”,*** prevăzut de legislația americană.

În răspunsul oferit celor doi senatori, cu mențiunea *„**doar pentru uz oficial”, Avril Haines, Directorul pentru Informații Naționale-DNI***, care coordonează activitatea specifică a celor 18 structuri componente ale Comunității americane de informații, a menționat că *„**deficiențele din sistemul actual de clasificare subminează securitatea națională a Statelor Unite, precum și***

obiectivele democratice critice, prin diminuarea capacității de a face schimb de informații în timp util cu partenerii strategici*”*. O asemenea situație nedorită *„**afectează activitatea factorilor de decizie politică, deformează percepția publicului asupra sistemului american de guvernare și ridică semne de întrebare în legătură cu capacitatea structurilor autohtone de intelligence de a împărtăși informații critice cu aliații săi**.”*

Poziția adoptată de *„**cea mai avizată persoană din structurile de intelligence ale SUA” a surprins o parte a observatorilor politico-militari americani**, care îi reamintesc doamnei **Avril Haines** că, înainte de numirea în fruntea DNI, **a criticat vehement atitudinea Administrației Trump de a „suprasecretiza informațiile și de a încuraja mascat scurgerea dirijată a celor favorabile puterii**”.*

BBC, ÎN FAȚA JUSTIȚIEI BRITANICE

La începutul lunii februarie a.c., executivul de la Londra a apelat la o clauză rareori folosită în practica guvernamentală, invocând *„**încălcarea încrederii”, pentru a interzice radioului public – BBC – să dezvăluie identitatea unui ofițer al Secret Intelligence Service (MI6 – spionajul englez), aflat în misiune, sub acoperire, în afara regatului**.*

Potrivit unor informații obținute de cotidianul The Telegraph, procurorul general al Marii Britanii a cerut o somație împotriva British Broadcasting Corporation (BBC) pentru a opri de la difuzare *„**o poveste care ar conduce la identificarea unui pretins spion care lucrează în străinătate**".* Ulterior, un judecător al Înaltei Curți de Justiție din Londra a audiat avocații celor două părți aflate în litigiu.

Reprezentantul guvernului (Martin Chamberlain) a susținut în fața justiției că încercarea BBC de a difuza știrea implică *„**probleme de securitate națională și de încălcare a încrederii**”,* în timp ce apărarea a cerut judecătorului să respingă somația solicitată de procurorul general și să aprobe ca viitoarele audieri în acest caz să aibă loc cu public și nu cu ușile închise, întrucât „secretul nu este complet justificat de considerente de securitate națională”.

*

***Analiști politico-militari subliniază că este prima dată când clauza de „încălcare a încrederii” a fost citată de avocații guvernului britanic, după așa-numita afacere Spycatcher din 1987, când guvernul premierului Margaret Thatcher a încercat, fără succes, să blocheze publicarea memoriilor lui Peter Wright, ofițer științific principal al Serviciului de Securitate (MI5 – contraspionajul britanic)**.*

UN SERVICIU DE INFORMAȚII MISTERIOS

Alecuș Fărău

În timpul Războiului Rece, URSS dispunea de două servicii de informații – PGU/KGB și GRU. La aproape un deceniu de la prăbușirea Uniunii Sovietice, Putin a creat un al treilea serviciu de informații, în interiorul FSB, susține analistul rus Andrei Soldatov într-un material publicat la sfârșitul anului trecut pe o rețea de socializare.

*

În vara anului 2002, funcționarii din cele mai multe birouri din Moscova sufereau din cauza caniculei și încă nu exista aer condiționat în podul clădirii cu cinci etaje din zona Vechiului Arbat, unde își avea sediul, chiar sub acoperiș, redacția ziarului *Versia*, un săptămânal cu o reputație destul de scandaloasă.

În urmă cu 20 de ani, lucram acolo ca șef al Departamentului de securitate națională, iar subalternii mei erau reporteri la fel de tineri ca mine, a căror sarcină, după cum ați putea ghici, era să scrie despre serviciile speciale. Ne-a ajutat să comunicăm cu ofițeri FSB (Federalnaia Slujba Bezapasnosti – informațiile interne) și SVR (Slujba Vneștei Razvedki – spionajul) faptul că multora dintre ei le-a plăcut să citească ziarul *Versia*, deținut de o femeie foarte frumoasă și educată, care avea o pasiune pentru jeep-urile negre și paltoanele de nurcă. O fotografie a ei cu directorul de atunci al FSB, Nikolai Patrușev, se afla pe perete în biroul ei.

Pe atunci, Vladimir Putin se afla deja de doi ani la Kremlin și era clar că își plasa activ foștii colegi din „organe” în funcții importante în toate sectoarele societății. Dar ceea ce își doreau acești oameni cu adevărat nu ne era pe deplin clar, iar acest lucru ne oferea, ca reporteri, mult spațiu de lucru și ridica profilul departamentului nostru.

Odată, secretarul redacției mi-a adus o scrisoare într-un plic fără numele expeditorului. Înăuntru era o coală de hârtie, pe care erau doar trei paragrafe de text scrise cu majuscule, fără să existe semnătură: „Conform legii“. Din partea organelor FSB din Federația Rusă, una dintre direcțiile principale ale organelor FSB al Federației Ruse este activitatea de informații (articolul 8). Conform Decretului Președintelui Federației Ruse din 1999, în acest scop au fost create agențiile de informații externe ale FSB (pare o prostie, de fapt, concurența obișnuită între serviciile speciale din țară și din străinătate)”.

Autorul anonim al mesajului a trimis textul oficial cu comentariul său și informa că agențiile de informații externe ale FSB fac parte din Oficiul pentru Coordonarea Informațiilor Operaționale (UKOI), condus de Veaceslav Ușakov, protejatul lui Putin. La sfârșitul anilor 1990, când Putin a devenit director al FSB,

Uşakov, care la acel moment deja se pensionase, a primit invitația de a reveni în activitate.

În Rusia existau deja două servicii de informații: GRU, informațiile militare apărute sub bolșevici, au trecut prin Războiul Rece și s-au menținut în noul stat în aceeași formă, precum și SVR, succesorul PGU/KGB (Prima Direcție Principală).

De ce să creăm un serviciu de informații în cadrul FSB, un serviciu special care să se ocupe de sarcini complete diferite - contrainformații și lupta împotriva terorismului? Motivul, după cum explica autorul anonim în scrisoare, se referea la ceea ce se întâmplase imediat după prăbușirea URSS.

Serviciile ruse de informații stabiliseră relații speciale cu fostele republici sovietice (cu excepția statelor baltice) și le ajutase să-și înființeze propriile servicii de informații. În aprilie 1992, SVR semnase un acord cu agențiile de informații din Ucraina, Georgia, Belarus și statele din Asia Centrală, convenind să nu facă spionaj una împotriva celeilalte. FSB, însă, nu a semnat niciodată un astfel de acord și se simțea liber de orice obligație.

În plus, FSB considera că serviciul mai dispune de unități de informații pe care le moștenise de la KGB. În perioada sovietică, informațiile și contrainformațiile erau strâns legate. Pe lângă spionajul în străinătate, KGB „investiga și teritoriul propriu", eufemism care însemna recrutarea de străini aflați în URSS în perspectiva folosirii acestora în viitor după întoarcerea în patria lor. Departamentele regionale ale FSB au fost însărcinate cu recrutarea străinilor care călătoreau prin țară, fiecare unitate regională având un departament care se ocupa de străini.

În practică, asta însemna că atunci când un student american venea în Rusia, KGB local îl supraveghea, așteptând momentul potrivit pentru a încerca să-l recruteze. Când structura KGB a fost divizată, primele departamente au rămas la dispoziția FSB-ului și au continuat să facă același lucru. Dar KGB, ca organizație care coordona toate activitățile nu mai exista, astfel că FSB a folosit acest pretext pentru a crea un departament special de coordonare de către biroul său central și, în același timp, să-și extindă aria de responsabilitate. Existența primelor departamente și incapacitatea SVR de a desfășura activități de informații pe teritoriul fostelor republici sovietice au oferit FSB posibilitatea de a începe să-i spioneze pe cei mai apropiați vecini ai Rusiei.

Autorul scrisorii credea că apariția unei noi structuri se datora dorinței de a crea mai multe oportunități pentru obținerea gradelor de generali. Sursele redacției noastre din Lubianka au fost de acord cu acest lucru. FSB era în creștere, iar serviciile secrete urmau să sporească controlul asupra armatei și al altor servicii speciale și agenții de aplicare a legii. Iar dorința FSB de a desfășura activități de informații în străinătate se încadra tendinței de extindere a competențelor serviciului - iar acest lucru a fost încurajat de președinte, fost director al FSB. Am solicitat o anchetă jurnalistică a publicației *Versia*

secretarului de presă al FSB pentru a afla dacă este adevărat că FSB are o nouă structură de spionaj.

Andrei Lariușin, responsabil pentru relațiile cupresa din FSB, nu a confirmat în mod direct existența unui astfel de departament, dar indirect a fost de acord cu aceasta: „În ceea ce privește chestiunea dacă există sau nu o astfel de decizie, aceasta este o informație clasificată. În principiu, existența unei astfel de direcții ar fi logică. Dacă nu ar exista o asemenea direcție, atunci ar exista contradicții între FSB și SVR. Această direcție a devenit necesară din momentul în care informațiile și contrainformațiile au fost împărțite în diferite departamente. Altfel, vor exista contradicții între SVR și FSB, la fel cum în Statele Unite FBI și CIA se interpun periodic în sferele de activitate ale celuilalt".

Atunci am scris o rezoluție despre scrisoare și relatarea FSB, uitând apoi de ea.

Dar, patru luni mai târziu, în octombrie 2002, teroriștii au capturat sala Teatrului Dubrovka în timpul spectacolului „Nord-Ost" și au luat ostatici o mie de oameni. FSB-ului nu i-a plăcut felul în care jurnaliştii au comentat atacul, în special operaţiunea de eliberare a ostaticilor. Atunci, drogul fentanil a fost pompat în sală pentru a adormi teroriștii (ceea ce nu a funcționat), dar ei nu au putut oferi suficiente antidoturi pentru ostatici și, ca urmare, aproape toți au decedat nu de mâinile teroriștilor, ci datorită otrăvirii cu acest gaz.

Noi am încercat să scriem corect despre tot ce s-a întâmplat, iar acest lucru a înfuriat FSB. La câteva zile după atacul terorist, ofițerii FSB au efectuat o percheziție, la ziarul *Versia*. Ne-au luat computerele și au început să ne sune pe mine și pe colegii mei pentru interogatorii, inclusiv pe redactorul-șef și tehnicieni. Fotografia, în care coproprietarul holdingului dădea mâna cu directorul FSB, nu a mai ajutat.

După luarea de ostatici la Teatrul Dubrovka, serviciile speciale și celelalte organe ale statului și-au schimbat modul de abordare a relațiilor cu mass-media. Colegii mei din presa independentă și-au pierdut slujbele în fiecare an, trecând de la un ziar la altul. În 2008, lucram deja în departamentul de investigații al Nov*aia Gazeta*, unde mai mulți jurnaliști fuseseră uciși pentru reportajele și investigațiile lor.

Într-o zi stăteam la biroul meu din redacție și încercam să fac față emoțiilor: în fața mea se afla un ofițer FSB care nu venise să mă cheme la interogatoriu, ci să-și spună povestea. Un bărbat de cincizeci de ani, îmbrăcat modest, s-a dovedit a fi colonel. Ce este cel mai interesant, era faptul că era un colonel al UKOE, o unitate de care aproape uitasem. Pe atunci eram reporter de opt ani și cunoscusem tot felul de ofițeri FSB: generali, ofițeri de combatere a terorismului, din forțele speciale, anchetatori și chiar informatori recrutați pentru a spiona opoziția. Dar nu vorbisem niciodată cu un ofițer de informații FSB.

Mihail, după cum s-a prezentat, era de naționalitate tătară, născut în Uzbekistan. Se încadrase în KGB, după cum spunea el însuși, din motive idealiste. Și-a început cariera ca agent care trebuia să monitorizeze mișcările

islamiste din URSS. În anii 90, Mihail a fost transferat la Moscova la Oficiul pentru Combaterea Terorismului, unde specializarea sa s-a dovedit a fi foarte utilă. Dar, chiar în prima zi de muncă la Lubianka, Mihail a avut un conflict cu un șef bețiv, care l-a atacat cu acuzații despre invazia tătaro-mongolă și i-a cerut să prezinte scuze pentru ceea ce se întâmplase în secolul al XIII-lea!

De fapt, interlocutorul meu avea un nume tătar dar, din cauza xenofobiei existente în cadrul serviciilor speciale, a început să se prezinte cu numele rusesc Mihail, care suna vag celui natal de tătar.

Chiar atunci când s-a fost înființat UKOI, a spus Mihail, el a fost transferat în noua unitate. Și, deși la început apariția UKOI părea un truc pur birocratic, în curând noul serviciu informații și-a găsit cu adevărat ocupația.

În doar un an de când primisem scrisoarea anonimă, protestele populare cunoscute sub numele de „revoluții portocalii" au răsturnat mai multe regimuri din spațiul post-sovietic: Revoluția Trandafirilor din Georgia în 2003, Revoluția Portocalie din Ucraina în 2004 și Revoluția lalelelor din Kârgâzstan în 2005.

Și fiecare nouă revoluție l-a adus pe Putin într-o stare crescândă de paranoia. Moscova pierdea controlul asupra țărilor despre care credea că trebuie să fie în sfera sa de influență. Putin vedea doar mâna Statelor Unite și a aliaților săi din Europa în tot ceea ce se întâmpla și dorea să restabilească status quo-ul, precum și să prevină noi revoluții. UKOI trebuia să ajute la rezolvarea acestei probleme.

În 2004, Direcția pentru Coordonarea Informațiilor Operaționale a fost modernizată și transformată în Departamentul de Informații Operaționale (DOI), iar șeful acesteia, Ușakov, a devenit director adjunct al FSB. Ușakov a fost înlocuit curând de Serghei Beseda, un general înalt și respectabil, care activase anterior în unitatea FSB care lucra cu Administrația Prezidențială. Beseda și-a gestionat bine poziția și a stabilit conexiuni excelente la vârf, câștigând încrederea lui Putin. După aceea, ofițerii DOI au început să fie întâlniți în Belarus, Moldova și Abhazia. Acolo nu numai că strângeau informații, ci încercau și să influențeze politica locală. În Belarus, ofițerii FSB l-au ajutat pe Alexandru Lukașenko la alegerile din 2003. În Moldova, un general DOI a reușit să recruteze un cunoscut politician local și să-l determine să treacă de partea Moscovei.

Între timp, Mihail a rămas la Moscova: FSB îl detașase la guvern, unde urma să supravegheze comunitatea musulmană; de exemplu, o chestiune importantă era construirea unei noi moschei în oraș. În plus, Mihail a fost angajat în munca operativă, recrutând surse în comunitățile etnice din Moscova.

Ulterior, FSB și-a intensificat practica din epoca sovietică de a trimite angajați detașați la diferite ministere și departamente, precum și la companii comerciale, reușind să aibă astfel mii de angajați detașați la Moscova. În interiorul FSB, obținerea unui astfel de loc de muncă a fost întotdeauna considerată un mare succes, pentru că dacă un ofițer era detașat la o companie de energie sau la o bancă, primea un salariu mult mai mare decât în FSB. Iar dacă un

ofițer era detașat la guvern i se deschideau și alte oportunități de a-și îmbunătăți situația financiară.

Mihail venise la redacție întrucât credea că unii dintre colegii săi, invidioși pentru noua sa funcție, începuseră o intrigă împotriva lui. Deși salariul lui nu era atât de mare, noua funcție îi oferea, teoretic, oportunități excelente de a câștiga suplimentar bani frumoși. Mulți din FSB își doreau această funcție.

Am scris un articol despre ceea ce spusese Mihail și, pentru orice eventualitate, am luat din apartamentul meu documente care nu trebuiau să cadă în mâinile FSB. Până în 2008, erau deja trei dosare penale împotriva mea și am trecut printr-o serie de interogatorii plictisitoare și fără rost în Departamentul de Investigații FSB de la Lefortovo, situat în aceeași clădire cu infama închisoare.

Două luni mai târziu, am zburat la Tallinn pentru o conferință despre media și informații, găzduită de un centru local de cercetare. M-am dus să o susțin pe jurnalista Natalia Morari, care locuise șase ani la Moscova, lucrând pentru revista *New Times*, după care i s-a interzis intrarea în Rusia, fiind cetățean al Moldovei. Toată lumea a înțeles motivul: ea scrisese un articol despre spălarea banilor prin bănci și a menționase numele directorului adjunct de atunci al FSB, Aleksander Bortnikov.

Sala hotelului era plină de parlamentari estonieni, oficiali de rang înalt și jurnaliști, dar organizatorii ne-au avertizat că în rândul doi se află un diplomat de la Ambasada Rusiei. Publicul a ascultat-o cu mare interes pe Natalia Morari, ea a fost literalmente bombardată cu întrebări, dar mi s-a adresat și mie o întrebare: ce puteți spune despre activitățile serviciilor speciale ruse, în special FSB, în Estonia. Urăsc întrebările de genul acesta - nu sunt un expert în Estonia -, dar publicul aștepta un răspuns și nu am găsit nimic mai bun decât să arăt către un diplomat rus din rândul doi: „De ce nu puneți această întrebare reprezentantului Rusiei din rândul doi?," - am spus. Pentru mine, arăta ca un spion sub acoperire și nu ca un diplomat. Și având în vedere că ne aflam pe teritoriul Estoniei, o fostă republică sovietică, cel mai probabil făcea parte din sfera de activitate a DOI. S-a făcut liniște, iar „diplomatul" s-a ridicat și a ieșit repede din cameră.

A doua zi dimineață am zburat la Moscova. La Aeroportul Domodedovo, polițistul de frontieră, după ce mi-a scanat pașaportul, s-a uitat la mine cu atenție și a început să dea telefoane. Doi ofițeri FSB au venit și m-au dus într-o cameră separată, unde am petrecut trei ore singur. Apoi s-au întors și mi-au dat pașaportul. Am fost liber, dar mi s-a dat să înțeleg: nu te atinge de oamenii noștri din străinătate.

Doi ani mai târziu, în iunie 2010, am primit o a doua scrisoare. Mai exact, a fost un e-mail. La fel ca și ultima scrisoare, acest e-mail a fost anonim. Acesta mă informa că de curând a apărut un site web creat de ofițerii FSB, pe care erau publicate documente importante ale departamentului.

Numele site-ului suna intrigant - lubyanskayapravda.com. Lubyanskaya Pravda publicase, într-adevăr, documente foarte importante. Printre acestea, un raport adresat lui Putin despre un eveniment. Multe documente erau semnate de

generalul Beseda, șeful DOI. Documentele descriau operațiuni desfășurate pe teritoriul Ucrainei, Turkmenistanului și altor republici post-sovietice.

În unul din ele, FSB raporta despre un document fals care fusese elaborat pentru a submina relațiile dintre Ucraina și Turkmenistan. Scrisoarea falsificată de serviciile secrete ruse relata că Ucraina ar fi finanțat opoziția din Turkmenistan. DOI „a scurs" acest raport către mass-media ucraineană și, în mod ironic, SVR a luat falsul la valoarea sa nominală și a prezentat scrisoarea Kremlinului. În acel moment, nu mai lucram la *Novaia Gazeta* și am publicat o scurtă notă pe site-ul independent Ej.ru. Niciun mijloc de presă nu a acordat atunci atenție acestei povești, dar o săptămână mai târziu, site-ul lubyanskayapravda.com însuși a dispărut din rețea. Sursele mele au spus că FSB găsise sursa scurgerii și mai multe persoane au fost arestate.

În 2014, Serghei Beseda a fost promovat la conducerea Departamentul 5 al FSB (DOI face parte din acest serviciu), iar Ucraina a reapărut în biografia sa. În aprilie 2014, ministrul Afacerilor Externe al Ucrainei trimisese o solicitare Ministerului de Externe al Rusiei cu o cerere de interogare a lui Beseda. Kievul susținea că Beseda fusese la Kiev în perioada 20-21 februarie, în timpul evenimentelor de pe Maidan.

Guvernul Ucrainei considera că este necesară interogarea lui Beseda pentru a afla „în cadrul cercetării preliminare în procesul penal despre numeroasele asasinate de cetățeni ucraineni comise în cadrul evenimentelor de masă de la Kiev în perioada 18-22 februarie 2014."

FSB a confirmat că Serghei Beseda se aflase la Kiev în acel moment, dar susținea că venise la Kiev pentru a verifica nivelul de „protecție fizică" al Ambasadei Rusiei, versiune pe care nimeni din Ucraina nu o credea. Din 2014, Beseda este supus sancțiunilor americane și europene întrucât FSB „a participat la finanțarea și sprijinirea activităților separatiste din Crimeea și estul Ucrainei".

Serviciul de Informații FSB devenise al treilea serviciu de informații al Rusiei și jandarmul lui Putin în străinătate, susținând agenda Kremlinului cu toate mijloacele disponibile în țările post-sovietice. Și nu numai acolo.

Agențiile ruse de informații au fost întotdeauna obsedate de simbolism, începând cu Revoluția bolșevică, pentru că noul regim avea nevoie de o nouă iconografie expresivă. Armata Roșie adora stelele roșii, KGB - scutul și sabia. Serviciile secrete ale lui Putin au continuat această tradiție a heraldicii.

Fiecare structură a FSB și-a dezvoltat propria simbolistică, precum dragonul cu suliță al Serviciului pentru Protecția Ordinii Constituționale sau stema cu o imagine a globului, asemănătoare cu cea al SVR, tot mai mulți ofițeri DOI fiind acum detașați la ambasadele Rusiei din întreaga lume.

Mulți ani mai târziu, în timp ce cercetam materiale pentru noua noastră carte, *Insiders Amongst Strangers*, coautoarea mea Irina Borogan și cu mine am aflat că DOI fusese însărcinat și cu supravegherea diasporei ruse din străinătate, a treia ca mărime din lume.

Srghei Beseda

Din 2010, adjunctul șefului DOI este membru permanent al Comisiei guvernamentale pentru compatrioți. DOI a pătruns și pe teritoriul Ministerului Afacerilor Externe, deoarece acest departament face parte din Serviciul de Comunicații Operaționale și Relații Internaționale.

Indiferent de sancțiunile pe care americanii sau europenii le impun subordonaților lui Beseda pentru activitățile lor în Ucraina sau în altă parte, cu angajații serviciului Beseda trebuie să discute atunci când este vorba de regiuni dificile precum Siria.

În concluzie, se poate afirma că dacă pe timpul Războiului Rece, URSS și-a desfășurat operațiunile în străinătate folosind două agenții de informații – PGU/KGB și GRU, după zece ani de la prăbușirea Uniunii Sovietice, Putin a creat un al treilea serviciu de informații pentru a-și consolida controlul asupra unor țări mai mici.

**

La jumătatea lunii martie 2022, generalul-locotenent Serghei Beseda și adjunctul său Anatoli Boliuk, ar fi fost plasați în arest la domiciliu din ordinul președintelui Vladimir Putin, sub acuzația că Departamentul 5 al FSB a gestionat defectuos pregătirea ofensivei ruse în Ucraina.

SAGA DEFECTORILOR (VII)

Dr. Mihai Milca

Istoria serviciilor secrete și practica de zi cu zi a rețelelor de spionaj și a echipelor de contraspioni dovedesc fără niciun dubiu că episoadele în care anumiți protagoniști ies din „zona crepusculară" pentru a intra în lumina reflectoarelor ca dezertori, transfugi sau defectori, abandonându-și tabăra pentru a trece în serviciul adversarilor, sunt nu doar tensionate, comportând riscuri catastrofale, adesea mortale, prejudicii de imagine și replieri de natură să diminueze pagubele produse, ci și discutabile oportunități de repoziționare post factum pe anumite teatre de operațiuni. Se creează vrând-nevrând condiții pentru securizarea mai atentă a propriilor activități de culegere a informațiilor, de infiltrare și recrutare a unor eventuali deținători de secrete, a altor surse în locul celor compromise, de intoxicare a celor care urmează să beneficieze de aportul defectorilor, creându-se noi perdele de fum și false ținte pentru organizațiile inamice sau concurente, pentru mass-media și chiar pentru anumiți decidenți din sfera politică ce nu trebuie încurajați să profite de pe urma unor astfel de evenimente sau situații de criză.

*

Iurcenko – un fugar „*norocos*" și mai ales nepedepsit

Vineri, 13 iunie 1985, Aldrich Ames, un funcționar al CIA responsabil cu contraspionajul la nivelul SE Division, avea perfectată o întâlnire cu un diplomat sovietic, Serghei Șuvakin, sub pretextul finalizării unei tentative de racolare a acestuia din urmă. În realitate, Ames era cel interesat să-și ofere serviciile contracost redutabilului KGB. Cu o lună înainte, Ames livrase interlocutorului său o servietă burdușită cu documente secrete, printre care o listă exhaustivă a agenților pe care CIA și FBI îi „returnase" în sânul KGB și GRU.

Când Rem Krasilnikov și colaboratorii săi din cea de-a 2-a Direcție Principală a KGB au luat la cunoștință de ceea ce conținea acest document incendiar i-a încercat probabil un sentiment ambivalent de satisfacție și obidă. Pe listă apărea și numele lui Adolf Tolkacev, un agent dublu al KGB, dar și altele – 12 la număr – ale unor trădători identificați cu această ocazie.

Cinci dintre agenții pe care Ames îi deconspirase rușilor au fost executați: Valeri Martinov (alias „Pimento" pentru CIA), Ghenadi Varenik („Fitness"), Vladimir Potașov („Medium"), Serghei Motorin („Gauze") și Boris Iujin („Twine"). Trei dintre aceștia fuseseră concomitent „vânduți" de o altă „cârtiță" a KGB, Robert Hanssen.

La sfârșitul lunii iulie 1985, un transfug al KGB, Victor Iurcenko, a luat contact cu stația CIA de la Roma înainte de a fi transferat în SUA și condus, cu onoruri pe măsura gradului său de colonel, într-o ascunzătoare sigură pentru un *debrifing* detaliat. Avea oare acest transfug vreun indiciu despre existența

„cârtiței" Ames din SE Division? Ames avea toate motivele să fie terifiat. Dar, potrivit dosarului lui Iurcenko pe care l-a putut consulta în calitatea sa de factor responsabil cu contraspionajul la SE Division, se părea că nu este cazul să se alarmeze. Totuși, Ames nu s-a liniștit întrucâtva decât pe 2 august, când a trebuit să-l însoțească pe Iurcenko într-o călătorie cu automobilul de la baza Andrews (Maryland) până la ascunzătoarea din Oakton (Virginia). Acest *face-to-face* între agentul CIA aflat în slujba KGB și agentul KGB intrat în serviciul CIA este un fapt cu totul neobișnuit și fortuit în măsură să debordeze și cea mai nestăvilită imaginație în materie de *intelligence fiction.*

Iurcenko a furnizat în scurt timp americanilor o mulțime de informații la care avusese acces cât timp funcționase în structura KGB. Conexiunile făcute și detaliile oferite Agenției de Iurcenko i-au convins pe funcționarii acesteia nu doar de sinceritatea sa ci și de consistența și valoarea secretelor împărtășite ce ridicau un mare semn de întrebare asupra amplorii infiltrării KGB în însăși mașinăria birocratică a spionajului american. Cu toate acestea, la Langley, prudența față de repercusiunile ce le puteau aduce dezvăluirile datorate unui defector de rang înalt din KGB era cât se poate de îndreptățită, după experiența traumatizantă a cazului Golițân. În anul 1961, Anatoli Golițân, ofițer KGB dezertor, pusese la dispoziția CIA o serie de informații veridice, pe baza cărora DST în Franța investigase o pistă autentică ce i-a dus pe aliații americanilor la un agent în slujba sovieticilor – Georges Pâques, director adjunct al serviciului de presă NATO, aflat cu sediul la Paris. Problema a apărut când din dorința de a epata în fața celor ce participau la *debrifing*-ul său, Golițân s-a aventurat să facă deducții personale și hazardate precum și afirmații gratuite, fără suport documentat. Atitudine tipică pentru un transfug dornic de a întreține interesul noilor săi stăpâni printr-un mixaj de informații reale ce au fost confirmate și invenții presupus dezirabile la nivelul noilor utilizatori.

Emițătorul fantast a găsit un receptor consonant în persoana lui James Angleton, patronul contraspionajului american, bântuit de obsesia omniprezenței spionilor ruși, inclusiv în cadrul Agenției. Efectele au fost devastatoare, activitățile HUMINT ale CIA fiind paralizate mai bine de un deceniu.

Grație „revelațiilor" lui Golițân, anumiți birocrați de la DST și de la CIA au deschis o anchetă privind o pretinsă rețea „Saphir" implantată în anturajul generalului De Gaulle și dirijată de eminența sa cenușie, Jaques Foccart, care a stârnit dezagreabile reverberații publice, de-a lungul întregului spectru politic de la stânga extremă la dreapta extremă, antigaullistă, anticomunistă și xenofobă.

La vremea respectivă, Golițân îi avertizase pe americani că sovieticii urmau să mai trimită și alți falși transfugi pe lângă eventuali defectori, pe care să-i discrediteze, diseminând totodată povești și documente menite să asigure intoxicarea serviciilor de spionaj și contraspionaj ale SUA pentru a le deturna atenția și a le induce motive de anxietate și suspiciune față de propriile cadre, care chipurile ar fi fost racolate de KGB și GRU. James Angleton a dezvoltat pe un fond maladiv neurastenic o adevărată psihoză paranoidă, declanșând o acerbă

vânătoare de „cârtițe” în interiorul structurilor de informații americane și nord-atlantice și al instituțiilor de conducere politică ale Americii și aliaților săi.

La atâta vreme după afacerea Golițân, Iurcenko se vedea pus în situația de a cere protecție gazdelor sale pentru a se sustrage represaliilor kaghebiste și de a le menaja aprehensiunile care au continuat să afecteze CIA și în perioada post-Angleton.

Iurcenko a fost transferat într-o ascunzătoare și mai discretă în afara zonei de acces de 40 de km în care diplomații sovietici se puteau mișca fără restricții. Dar mai apare un element neprevăzut și periclitant de natură sentimentală. Iurcenko era amorezat de soția unui diplomat sovietic aflat la post în Montreal (Canada). În septembrie 1985, Chuck Medanich, mentorul său din Agenție și șefii acestuia au fost de acord cu o expediere abracadabrantă în Canada a lui Iurcenko care, rob al pasiunii, n-a găsit lungimea de undă cu Valentina Iereskoska care nu vedea într-însul decât un repugnant trădător de patrie. Deziluzionat de „eșecul” canadian și alarmat de intenția americanilor de a-l folosi ca martor care să compare în fața unui tribunal american ce avea să-l încrimineze pe Ronald Pelton, un agent sovietic demascat care acționase în interiorul NSA, Iurcenko a ajuns să fie măcinat de temeri și îngrijorări privind soarta sa, încolțindu-i în minte un plan rocambolesc. În ziua de 2 noiembrie 1985, în timp ce efectua o deplasare la un centru comercial, însoțit de un agent CIA mai puțin experimentat, a reușit să dea un telefon nesupravegheat. După care l-a invitat pe însoțitorul său la un restaurant, unde pretindea că mai fusese și cu alți colegi ai agentului american.

Nepercepând intenția malițioasă a lui Iurcenko, „îngerul său păzitor” a acceptat. La un moment dat, Iurcenko s-a eclipsat în drum spre toaletă și s-a făcut nevăzut. Panicat, agentul CIA a dat alarma. În scurt timp, cei de la CIA și pistolarii FBI au împânzit împrejurimile Georgetown-ului însă fără sorți de izbândă. Seara târziu, Iurcenko s-a prezentat la ambasada sovietică.

A doua zi, în cadrul unei conferințe de presă, intens mediatizate, Iurcenko, reîntors între ai săi, a afirmat că CIA l-a drogat și că a vrut să-l recruteze pe o mare sumă de bani pe care vajnicul colonel KGB ar fi refuzat-o categoric. Au existat poate și alte explicații pe care Iurcenko le-a dat camarazilor săi pentru a face plauzibilă reîntoarcerea acasă. Paradoxal, Iurcenko a reușit să-și salveze pielea sau poate că avusese o anumită misiune pe care o îndeplinise.
Oricum, acest final este realmente deconcertant.

REVISTA CELOR MAI IMPORTANTE PROBLEME DE SPIONAJ DIN 2021

Ioan Gatea

Din 2008, când s-a lansat intelNews, a devenit o tradiție ca la sfârșit de an să evidențieze ceea ce consideră că au fost cele mai importante informații despre spionaj din ultimul an. Acestea sunt enumerate mai jos în ordine inversă a semnificației, începând de la 10 până la 1.

*

10. O nouă carte susține că fostul șef al guvernului irlandez ar fi fost informator al IRA. Controversele l-au înconjurat întotdeauna pe Charlie Haughey, o figură importantă în politica irlandeză. Până în 1992, când s-a pensionat după o carieră ilustră de 35 de ani, a lucrat de trei ori ca Taoiseach (prim-ministru) și de multe ori ca ministru. Criticii lui Haughey au bănuit întotdeauna că acesta simpatiza cu Armata Republicană Irlandeză. Dacă este adevărată, totuși, această ultimă revelație nu este deloc uluitoare: o nouă carte a lui Kevin O'Connor, unul dintre cei mai importanți reporteri de investigație din Irlanda, susține că Haughey a împărtășit în mod obișnuit informații clasificate cu IRA, inclusiv avertismente despre spionii guvernului britanic și irlandez care operau in cadrul organizației.

9. Spre deosebire de alții, ***spionii francezi au anticipat preluarea de către talibani a Afganistanului***. În august, națiunile occidentale se chinuiau să-și evacueze cetățenii și lucrătorii ambasadelor lor din Afganistan, pe fondul preluării haotice a țării de către talibani. Franța, însă, și-a început evacuările cu cel puțin două luni înainte. Până la sfârșitul lunii august, guvernul francez a fost lăudat din toate părțile pentru „planificarea anticipată". De ce a fost răspunsul lor atât de diferit de cel al altor națiuni occidentale, în special Marea Britanie și Statele Unite? Unii observatori susțin că, spre deosebire de alți occidentali, spionii francezi au menținut o „distanță relativă" față de agențiile de informații ale Statelor Unite și, prin urmare, nu au fost influențați de proiecțiile americane despre ceea ce s-ar întâmpla în țara sfâșiată de război.

8. Republica Cehă a expulzat un număr neprecizat de diplomați ruși în aprilie, acuzând spionii de la Kremlin că se aflau în spatele unei explozii misterioase care a devastat un depozit de muniții în 2014. O echipă de agenți ruși, dându-se drept tadjici și moldoveni, a aruncat în aer o instalație aparținând Institutului Tehnic Militar al Ministerului Ceh al Apărării, ucigând doi paznici și provocând sute de evacuări. Agenții ruși ar fi aparținut Unității 29155, o unitate de elită a spionajului rus, al cărei scop este de a submina sistemele și procesele politice și economice europene. Au urmat mai multe expulzări diplomatice din partea unui număr de națiuni europene.

7. Rețelele de spionaj iraniene din Europa au fost decimate în urma unei operațiuni eșuate. Patru spioni iranieni au fost judecați în Belgia în februarie, după ce au încercat fără succes să bombardeze o conferință anuală a dizidenților iranieni expatriați. Printre participanții la conferință s-au numărat avocatul personal al președintelui american de atunci Donald Trump, Rudy Giuliani, care a vorbit la întâlnire. La conferință a vorbit și Stephen Harper, fostul prim-ministru al Canadei. Cel mai rău lucru pentru Iran, a fost un „caiet verde" găsit în mașina unuia dintre spioni, care conținea „289 de locuri din 11 țări europene", unde se crede că se întâlneau spionii iranieni care operau în Europa.

6. Spionii ruși ar fi finanțat unul dintre principalele partide politice din Italia. Un presupus angajat al serviciilor secrete ruse a fost prezent la o întâlnire secretă la Moscova, în care s-a discutat un plan de finanțare a Ligii Nordului, principalul partid populist din Italia. Înființată în 1991, LN urmărește o mai mare autonomie pentru regiunile nordice ale Italiei și solicită ieșirea țării din Uniunea Europeană. Un ziar italian susținea în iunie că Andrei Iurievici Karcenko, un presupus angajat al serviciilor secrete ruse, a participat la o întâlnire secretă din 2019 la Moscova, în care personalități de la Kremlin le-ar fi oferit oficialilor LN să îmbogățească bugetul campaniei electorale a partidului lor cu aproape 70 de milioane de dolari.

5. Pentagonul are o armată de agenți clandestini „care domină CIA". Departamentul de Apărare al SUA menține o „armată secretă" la nivel mondial de peste 60.000 de agenți, mulți dintre care au identități false și fundaluri fabricate, potrivit unui raport al jurnalistului de investigație al Newsweek, William Arkin. Arkin a susținut că forța Pentagonului este „de peste zece ori mai mare" decât aripa clandestină a CIA și se presupune că face parte dintr-un efort mai larg al guvernului american cunoscut sub numele de „reducerea semnăturilor". Schema oferă agenților guvernamentali sub acoperire capacitatea de a opera pe plan intern și în întreaga lume, fără teama că legăturile lor cu agențiile de spionaj sau cu armata sunt descoperite de detectivii online.

4. China își flexează mușchii HUMINT. S-au scris multe despre capacitățile de spionaj cibernetic ale Chinei. Acestea sunt, fără îndoială, formidabile și în creștere. Dar, în 2018, Beijingul a arătat, de asemenea, că devine din ce în ce mai activ în folosirea spionilor umani pentru a colecta informații în mod clandestin. În ianuarie, FBI l-a arestat pe Jerry Chun Shing Lee, în vârstă de 53 de ani, care a servit în CIA între 1994 și 2007, acuzându-l că a primit „sute de mii de dolari în numerar" din China în schimbul unor informații obținute prin spionaj. În mai, Parisul confirma arestarea a doi ofițeri francezi de informații acuzați de spionaj pentru guvernul chinez. Suspecții erau actuali și foști ofițeri ai Direcției Generale de Securitate Externă (DGSE). Cel puțin unul dintre cei doi suspecți ar fi lucrat la Ambasada Franței din Beijing, când contraspionajul francez a luat cunoștință de presupusele sale activități de spionaj. În octombrie, DGSE și DGSI (informațiile interne) au avertizat cu privire la o „amenințare fără precedent" la adresa securității, după ce s-a constatat că aproape 4.000 de

funcționari publici, oameni de știință și directori de rang înalt francezi au fost abordați de spioni chinezi folosind populara rețea socială LinkedIn.

3. Statul Islamic evoluează rapid spre o organizație clandestină. La începutul anului, fostul președinte american Donald Trump anunța că Statul Islamic, cunoscut și sub numele de Statul Islamic al Irakului și Siriei (ISIS), a fost înfrânt și că va retrage toate forțele americane din Siria. Practic, însă, nicio agenție occidentală de informații nu era de acord cu opinia conform căreia ISIS fusese învins. În august, Departamentul Apărării al SUA raporta Congresului că ISIS deținea peste 30.000 de luptători înarmați în Irak și Siria. Un alt raport al echipei de monitorizare a sancțiunilor Națiunilor Unite avertiza că ISIS se transformă într-o „versiune secretă" a fostului său stat și că nucleul său organizațional rămâne în mare parte intact atât în Irak, cât și în Siria. La sfârșitul acestui an, Pentagonul a avertizat din nou că ISIS se întoarce rapid la rădăcinile sale insurgente, în timp ce observatorii din Irak și Siria avertizau că grupul este martorul unei renașteri. Mai mult decât atât, o analiză recentă a Centrului Pulitzer pentru monitorizarea crizelor aprecia că o campanie de răzbunare a guvernului irakian dominat de șiiți împotriva arabilor sunniți din regiunile cândva controlate de ISIS îi ajută pe islamiști și alimentează o altă rebeliune pro-ISIS în țară. În general, în lume există astăzi de patru ori mai mulți militanți islamiști sunniți decât în 11 septembrie 2001, potrivit unui studiu publicat în noiembrie de Centrul bipartizan pentru Studii Strategice și Internaționale din Washington.

2. Aproape 150 de diplomați ruși au fost expulzați de 24 de țări din cauza otrăvirii lui Skripal. Relațiile dintre Rusia și mare parte din Occident au atins un nou minim în acest an, odată cu expulzarea a aproape 150 de diplomați ruși din două duzini de țări din întreaga lume. Expulzările fără precedent au venit ca răspuns la efortul diplomatic mondial al Marii Britanii de a condamna Rusia pentru tentativa de asasinare a fostului spion rus Serghei Skripal la Salisbury, Anglia, care ar fi fost efectuată de agenți guvernamentali ruși. Acestea au fost mediatizate cu o serie de anunțuri coordonate care au fost emise din aproape fiecare capitală europeană, precum și din Washington, Ottawa și Canberra. Până la primele ore ale zilei de 13 martie, numărul expulzărilor diplomatice rusești ajunsese la 118, fără a număra cei 23 de „ofițeri de informații nedeclarați" ruși care fuseseră expulzați din Marea Britanie săptămâna precedentă. După cum a explicat intelNews la acea vreme, expulzările au transmis un mesaj politic puternic Moscovei și au perturbat activitățile de informații ale Kremlinului în Occident. Dar se așteaptă că aceștia vor avea un efect limitat asupra capacității Rusiei de a desfășura operațiuni de informații pe pământ străin de tipul celor care l-ar fi vizat pe Skripal.

1. CIA ar fi suferit o discreditare catastrofală a sistemului său de comunicații cu agenții. Acest lucru a fost relatat într-un raport publicat de Yahoo News, care a prezentat „conversațiile cu unsprezece foști oficiali ai serviciilor de informații americane și funcționari guvernamentali familiarizați direct cu această problemă". Raportul descria compromiterea unei platforme ascunse din internet,

utilizată de CIA pentru comunicarea clandestină între ofițerii de caz și sursele lor din întreaga lume. Compromiterea sistemului pe care CIA îl folosea pentru a comunica cu spionii ar fi provocat moartea a „zeci de oameni din întreaga lume”, potrivit unor surse. Mai mult, raportul sugera că CIA ar fi fost avertizată cu privire la potențialele slăbiciuni ale sistemului său de comunicare online înainte de 2009, când au început să aibă loc primele semnale asupra deficiențelor. Ca răspuns la aceste avertizări, CIA și-ar fi modificat, uneori chiar ar fi abandonat sistemul său de comunicare online. Cu toate acestea, implicațiile compromiterii sistemului continuă să „se difuzeze în întreaga lume”, iar CIA „încă se confruntă cu consecințele acestuia”, potrivit Yahoo News. Se apreciază că efectele asupra activității operaționale a agenției probabil vor mai persista ani de zile.

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

CULTURA DE SECURITATE, ARMA SOFT A CONTRASPIONAJULUI

Adrian Isac

Într-un raport confidenţial prezentat Comisiei pentru controlul serviciilor secrete din Parlamentul de la Haga, Erik Akerboom, Directorul Serviciului General de Informaţii şi Securitate *(Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst -AIVD)* ***avertizează că spionajul în domeniile strategic, economic, tehnic şi ştiinţific reprezintă o ameninţare actuală la adresa siguranţei şi securităţii naţionale a Ţărilor de Jos.***

*

Ţările de Jos – ţintă a serviciilor de informaţii străine

Patronul spionajului olandez – ***serviciu considerat de unii analişti drept una dintre cele mai agresive structuri de intelligence*** – a supus atenţiei membrilor Comisiei parlamentare o analiză succintă referitoare la riscurile externe care pot afecta bunăstarea economică, potenţialul ştiinţific, infrastructura critică sau buna funcţionare a administraţiei publice.

Erik Akerboom

Sediul AIVD din Zoetermeer

Directorul general al AIVD susţine că ***„un număr de servicii de informaţii străine sunt foarte active în Ţările de Jos”,*** urmărind culegerea de date sensibile din sectoarele menţionate. Serviciul a identificat anumite categorii de informaţii care ar putea aduce prejudicii majore securităţii naţionale olandeze dacă ar intra în posesia serviciilor secrete străine, catalogate în raport ***„interese de bază”*** şi împărţite în trei categorii:

→ bazele de date ale instituţiilor guvernamentale şi ale unor mari companii private recunoscute pentru expertiza în domenii tehnologice de vârf;

→ poziţii şi/sau strategii politico-diplomatice (direcţii de politică externă, alianţe şi strategii pe termen lung, tehnici şi limite de negociere etc.);

→ cercetarea ştiinţifică şi infrastructura critică.

În opinia lui Erik Akerboom, ***ţintele predilecte ale serviciilor secrete străine vizează două mari obiective: potenţialul uman şi, respectiv tehnologiile performante.*** Astfel, cadre şi/sau agenţi ai acestora încearcă să obţină informaţii relevante prin intermediul persoanelor care au acces direct sau indirect la astfel de date confidenţiale, sau prin utilizarea de dispozitive tehnice pentru a pirata, a poseda sau a monitoriza circulaţia lor. Diversele modalităţi de interceptare a telecomunicaţiilor formează o vulnerabilitate semnificativă în acest context.

Analiza relevă, de asemenea, că interconectivitatea şi complexitatea tot mai mare a sistemelor informative, precum şi conectarea sistemelor de stocare a datelor sporesc considerabil vulnerabilitatea datelor sensibile. Activităţile de externalizare, cum ar fi gestionarea sistemelor şi a serverelor, depozitarea şi preluarea datelor prezintă, de asemenea, riscul de spionaj.

Pe de altă parte, realitatea arată că ***anumite decizii politice au crescut involuntar vulnerabilităţile la activităţile de spionaj*** în câteva sectoare. De exemplu, promovarea *„migraţiei cunoştiinţelor”* din şi către Ţările de Jos a avut efectul secundar nedorit de a le permite ofiţerilor de informaţii să se „piardă” relativ uşor în rândul comunităţilor studenţeşti autohtone şi să acţioneze aparent fără teama de a fi descoperiţi.

Importanţa considerabilă a dezvoltărilor tehnologice duce la îngrijorări cu privire la intenţiile altor ţări de a beneficia ilegal de aceste cunoştinţe (prin acţiuni de spionaj) şi la consecinţele acestui lucru pentru economia olandeză, prezentă şi viitoare. În plus, infrastructura critică olandeză, care include telecomunicaţiile şi sectorul energetic, ar putea fi şi ele ameninţate de acţiunile de spionaj. AIVD a identificat o serie de cazuri în care serviciile de informaţii străine au încercat să obţină date sensibile despre infrastructura sectorului de telecomunicaţii, pentru asigurarea suportului tehnic în viitoarele lor acţiuni informativ-operative.

Serviciile de informaţii străine încearcă, de asemenea, să obţină informaţii clasificate sau confidenţiale din domeniile politic, militar şi economic, incluzând date sensibile din interiorul guvernului, pentru a fi utilizate în interesul lor naţional. Colectarea acestui tip de informaţii este inclusă explicit în sarcinile statutare ale serviciilor secrete dintr-o serie de state, ostile sau chiar aliate.

Noile şi ultraperformantele tehnologii permit colectarea, coroborarea, analizarea şi diseminarea informaţiilor pe o scară fără precedent. Obţinerea de date confidenţiale, sensibile şi protejate reprezintă raţiunea oricărei activităţi de intelligence care ridică însă, o serie de probleme de natură etnică şi securitate naţională, cum ar fi: intimitatea, autonomia, ameninţările la adresa democraţiei venite din exterior, sau respectul pentru valorile liberale.

Activitatea structurilor de intelligence străine ar putea aduce atingere unor interese vitale ale regatului şi, astfel, siguranţei şi securităţii naţionale a Ţărilor de Jos. Dacă procesul democratic este afectat în mod secret, aceasta ar putea influenţa stabilitatea socială şi politică, perspectivele dezvoltării economice etc. Două exemple de asemenea situaţii dificil de gestionat: ***a).*** o ţară ar putea oferi sprijin unei reţele teroriste, care comite un atac pe teritoriul regatului, ceea ar pune în pericol securitatea fizică a cetăţenilor olandezi, precum şi integritatea teritorială a Ţărilor de Jos; ***b).*** secrete tehnico-ştiinţifice de mare valoare sunt sustrase prin metode specifice spionajului, având ca rezultat pierderea poziţiei competitive a Ţărilor de Jos şi diminuarea dramatică a veniturilor cetăţenilor olandezi.

Serviciul General de Informaţii şi Securitate a documentat ***„activităţile neprieteneşti ale unor ţări străine”*** *(neprecizate în raport!),* pe care le consideră *„o încălcare a suveranităţii Ţărilor de Jos şi care pot afecta integritatea politică, administrativă şi oficială a statului olandez, potenţialul naţional tehnologic, ştiinţific, economic şi militar, sau drepturile cetăţenilor”.*

Răspunsul AIVD la ameninţarea spionajului străin

Contracararea activităţilor ostile ale structurilor de intelligence impune sensibilizarea potenţialelor ţinte din regat în legătură cu interesul pe care l-ar putea reprezenta pentru agenţii acestora, dar şi referitor la modul în care sunt desfăşurate activităţile de informaţii. Analiza Serviciului General de Informaţii şi Securitate susţine că ***gradul de conştientizare cu privire la ameninţarea spionajului străin*** în sectoarele respective ***este adesea scăzut***, limitare vizibilă pe trei niveluri :

→ ***necunoaşterea*** importanţei reale a informaţiilor: instituţiile guvernamentale, companiile private şi lucrătorii individuali nu reuşesc să realizeze, sau nu înţeleg pe deplin valoarea informaţiilor pe care le deţin sau la care pot avea acces;

→ ***conştientizarea*** securităţii : siguranţa intereselor de bază nu se află întotdeauna în atenţia organizaţiilor sau a firmelor particulare. De regulă, sau din nefericire, alte considerente, personale sau de grup, predomină în gândirea acestora;

→ ***evaluarea şi materializarea*** obiectivelor organizaţionale şi/sau guvernamentale pe termen scurt au adesea prioritate faţă de interesele pe termen lung, iar diseminării de cunoştiinţe relevante pentru siguranţa şi securitatea naţională olandeză nu i se acordă suficientă atenţie.

Într-o asemenea logică, un accent deosebit ar trebui pus pe ***pregătirea contrainformativă generală, pe dezvoltarea unei adevărate culturi de securitate***, în care: managerii şi angajaţii să fie avertizaţi cu privire la valoarea informaţiilor deţinute şi la posibilul interes pe care guvernele străine îl pot avea faţă de asemenea informaţii; organizarea fluxurilor şi a bazelor de date să fie dublată de modernizarea tehnicilor utilizate pentru detectarea rapidă a incidentelor de

securitate; interesele pe termen lung, clar definite, să indice, chiar şi orientativ, posibile modalităţi concrete de comportament şi acţiune.

*

„***Societatea olandeză este vulnerabilă*** – susţine Directorul general al AIVD. ***Siguranţa şi securitatea naţională pot fi ameninţate în multiple feluri şi forme. Dacă interesele vitale ale regatului şi/sau ale cetăţeanului sunt ameninţate într-o asemenea masură încât ar putea apărea o posibilă perturbare a societăţii, siguranţa şi securitatea naţională devin o problemă. Unele pericole sunt evidente, cum ar fi riscul de dezastre naturale sau un atac terorist. Altele se manifestă în timp, perfid şi bine mascate, fiind ascunse vederii, chiar şi pentru cei mai experimentaţi observatori. Spionajul este un astfel de exemplu***!”

MAI ESTE SECURITATEA ARMĂ ELECTORALĂ?

Andrei Zărnescu

La această întrebare răspunsul este afirmativ. De peste 32 de ani de la evenimentele din decembrie 1989, fosta Securitate s-a aflat printre temele electorale preferate de politicienii români, mass-media și consultanții politici străini angajați de partidele politice. S-a dovedit că încercările de a compromite adversarii politici pe tema Securității au avut succes în multe situații. Mai exact, aruncarea pe piață a unor informații legate de relațiile cu Securitatea, adevărate sau contrafăcute, au avut rolul de decredibilizare în ochii propriilor alegători.

Iată ce afirma sociologul Vasile Dâncu, nu cu mult timp în urmă, referitor la această chestiune: *„Ceea ce s-a întâmplat în ultimii 32 de ani arată că politica noastră a fost, din nefericire, mai mult orientată spre trecut, decât spre viitor. De aceea, acum unii speculează din nou despre trecut sau despre o confuzie a prezentului cu trecutul. Unii planificatori politici* (consultanți n.n.), *mai ales care vin din afară, cum își aduc toate partidele, văd că dezbaterea despre trecut funcționează și atunci inventează sintagme legate de trecut, despre trecutul oamenilor politici, mai degrabă”*. Așa a fost scoasă de la naftalină sintagma nazistă „*ciuma roșie*” și alte sloganuri cu conotații pornografice sau de altă natură care induc confuzie în rândul publicului. După cum este cunoscut, atacurile respective sunt puse mai mereu în seama adversarilor politici.

Anul 2024 va fi an electoral în țara noastră. Factorii politici din România dau deja semnalul de începere a luptei pentru câștigarea alegerilor viitoare.

SRI a confirmat recent că pune la dispoziția CNSAS o nouă tranșă din restul de dosare ale „*Securității*” care se mai află în custodia sa. Se fac deja estimări asupra posibilelor dezvăluiri ce se vor face pe baza materialelor respective. Cercetători ai CNSAS și-au exprimat speranța să primească dosare și de la SIE, de la fosta Miliție și fostul Serviciu de pașapoarte, care încă nu au fost predate.

Referitor la acest aspect, cercetătorul CNSAS Mădălin Hodor preciza recent*: „**Cu siguranță că vor fi informații noi despre o grămadă de persoane, asta este și ideea importanței predării, mai ales că vine și în contextul în care s-a modificat și legea, care permite acum reverificarea unei întregi categorii de persoane, inclusiv a celor care au adeverință de necolaborare cu Securitatea”.*** În unele cazuri s-au dat acele adeverințe de necolaborare pentru că nu s-au găsit documente referitoare la cei verificați. Predarea pusă în comun cu ultimele modificări ale legii va avea un rezultat relevant în multe cazuri.

Cu alte cuvinte, la mai bine de trei decenii de la evenimentele din 1989, ura și discordia din societate, atât de nocive pentru sănătatea unei națiuni, în loc să dispară sau măcar să se atenueze, continuă să fie alimentate și întreținute prin

astfel de acțiuni întreprinse selectiv și cu jumătăți de măsură. Activitatea CNSAS, încă de la înființare în anul 1999, a început cu stângul. Membrii Consiliului au fost numiți de partidele politice, deci nu aveau și nu au independență politică. Acuzația de „*poliție politică*” care a încriminat multe persoane a fost definită lapidar și incomplet. De altfel, nu există nici astăzi un consens al specialiștilor asupra acestei definiții. Așa cum este definit în prezent și mai ales aplicat, conceptul de „*poliție politică*” poate fi valabil în orice regim politic, chiar și în cel democratic. În emisiunile televizate și în general în mass-media românească cuvintele „*scandal*” și „*dezvăluire*” au apărut destul de des. Rând pe rând, membri ai Consiliului și diverși politicieni fluturau documente ale fostei Securități care chipurile încriminau persoane de comiterea unor acte de poliție politică. Încet, încet CNSAS a devenit actor politic, manifestându-se ca atare, mai ales în perioadele preelectorale și electorale.

În această calitate, CNSAS a elaborat o serie de materiale, de multe ori, cu un conținut partizan, în favoarea unui curent politic sau al altuia. Cercetarea arhivelor Securității urma să scoată documente valoroase. Nu a fost să fie așa. In afara unor documente ale fostei Securități „*cosmetizate*” cu unele interpretări controversate, nu s-au publicat lucrări demne de evidențiat.

Scena politică românească actuală, destul de agitată și uneori fluidă, nu credem că mai are nevoie de instituții ineficiente, consumatoare de resurse financiare publice cum este CNSAS. De aceea, considerăm ca această sinecură, denumită CNSAS, ar fi trebuit să-și înceteze activitatea și, așa cum au procedat celelalte state foste socialiste, să-și închidă porțile, iar accesul la arhivele fostei Securități să fie liber, fără să mai treacă prin acest filtru politic în care conținutul real al documentelor este alterat prin interpretări partizane.

INFORMAȚII, PROPAGANDĂ ŞI CONTRASPIONAJ ÎN TRANSILVANIA, UNGARIA ŞI BANAT (1918 – 1920)

Dr. ist. Alin Spânu

*La 19 ianuarie a.c., în sala de festivităţi a Fundaţiei Europene Titulescu, colegul şi prietenul nostru**, istoricul Alin Spânu, şi-a lansat cea mai recentă carte a sa, cu titlul de mai sus,** apărută la finele anului trecut, în condiţii grafice de excepţie, la Editura Militară. La manifestare au luat parte personalităţi politice, reputaţi istorici, oameni de cultură şi artă, foşti lucrători din structurile româneşti de intelligence şi pasionaţi ai muncii de informaţii.*

*„Ostilităţile" au fost deschise şi moderate de excelenţa sa, **prof.univ.dr. Adrian Năstase,** fostul premier al României, în calitatea sa de preşedinte al Fundaţiei Europene Titulescu, care a prezentat publicului câteva repere despre carte şi munca neobosită a istoricului-cercetător **dr. Alin Spânu, una dintre cele mai avizate voci în ceea ce priveşte descifrarea jocurilor făcute împotriva României de către serviciile secrete străine, în diferite perioade.***

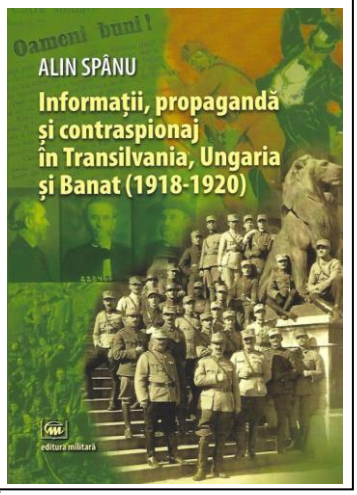

*Cartea – o lucrare de excepţie – se citeşte pe nerăsuflate, autorul intrând abrupt în subiect cu **„Acţiuni militare, informative, contrainformative şi analize",** pentru a continua cu o temă valabilă şi în zilele noastre: **„Propaganda – armă tăcută, dar eficientă".** Urmează **alte trei capitole,** la fel de interesante şi bine documentate care, cu certitudine, vor trezi interesul iubitorilor de istorie adevărată. **Pentru „încălzire", vă prezentăm doar câteva pasaje legate de „acţiuni subversive ungare",** cu precizarea că subtitlurile, sublinierile şi aşezarea în pagină aparţin redacţiei. Lectură plăcută! **(Alexandru Omeag)***

*

TOTUL ARE UN ÎNCEPUT!

Propaganda revizionistă ungară a început în a doua parte a anului 1919, în timpul negocierilor de pace de la Paris. Având în vedere că ***atmosfera generală era defavorabilă***, în prima perioadă, ***maghiarii nu au insistat prea mult, ci au așteptat trecerea timpului, cicatrizarea rănilor și momente externe favorabile***. Metodele și mijloacele propagandei au fost bine fixate de la început și sistematic împărțite: ***în interior***, s-a acționat prin toate mijloacele media cu teze împotriva statelor vecine, considerate succesoare ale Imperiului austro-ungar (unele, ***România***, Cehoslovacia și Iugoslavia vor forma în 1921 Mica Antantă/Înțelegere) și pentru revizuirea tratatului de pace, iar ***în străinătate***, în

mod discret, prin recrutarea de prieteni din diverse medii de interes, care să promoveze și să susțină cauza Ungariei.

Toate instituțiile cu atribuții în domeniu și-au concentrat eforturile și au înființat ***Uniunea Apărării Naționale Ungare,*** cu sediul la Budapesta, de unde se transmiteau toate sarcinile și fondurile, atât în țară cât și în străinătate, pentru îndeplinirea obiectivelor. Pentru ca propaganda în străinătate să fie bine motivată, după semnarea Tratatului de pace de la Trianon (4 iunie 1920) autoritățile au organizat o mulțime de adunări de protest în aproape toate orașele, care s-au încheiat cu demonstrații de stradă și amenințări contra Franței și statelor vecine. În cadrul adunărilor ***vorbitorii au arătat că pacea și condițiile impuse Ungariei sunt nedrepte, deoarece nu ei au fost cauza războiului, ci Germania și Austria.*** De asemenea, poporul ungar a fost doar o jertfă a acestora și a luat parte la război fiind constrâns de împrejurări, adică de dualismul cu Austria. De remarcat că ***toate forțele politice din Ungaria aveau în doctrină tema revizionistă, subiect în care concurau și colaborau. Pe primul plan, din punct de vedere al adversității, se afla România, considerată „un inamic care trebuia distrus, iar Ungaria Mare („Milenară") un țel ce trebuia atins".***

UNIUNEA APĂRĂRII NAȚIONALE UNGARE – DIRIJORUL PROPAGANDEI MAGHIARE

„Vârful de lance" al acţiunilor de manipulare, dezinformare şi propagandă ostilă la adresa României l-a constituit ***Uniunea Apărării Naţionale Ungare,*** alimentată cu resurse financiare dificil de estimat şi coordonată de foste cadre cu experienţă în structurile austro-ungare de informaţii. Fondurile importante puse la dispoziţie de către autorităţile de la Budapesta au facilitat lansarea unor acţiuni propagandistice de amploare, la care au fost atraşi istorici, oameni de cultură şi artă autohtoni şi din străinătate.

În februarie 1920, jurnalistul și scriitorul ***Iuliu Gesztessy*** a publicat volumul ***„Integritatea Ungariei și Antanta",*** în care a arătat *„nedreptatea suferită și situația în care a ajuns Ungaria",* concluzionând că, *„în interesul păcii în Europa Centrală, trebuie să se facă rectificări de frontieră în favoarea ungurilor"*. Cartea a fost tradusă în limbile engleză, franceză și germană, în mai multe mii de exemplare, fiind distribuită la universități, biblioteci și în medii de interes.

La scurt timp, Uniunea Apărării Naționale Ungare a tipărit, în câteva sute de mii de exemplare, ***„Calendarul iridentei ungurești"***, care conține teze ale propagandei maghiare și calomnii la adresa statelor vecine. Pe coperta acestuia a fost imprimată deviza ***„Ungaria mutilată nu este țară, Ungaria întreagă este un rai".*** Acest calendar a fost distribuit atât în țară cât și în străinătate, iar în mod clandestin a fost introdus și în statele vecine Ungariei.

În primăvara aceluiași an, la Budapesta, Uniunea Apărării Naționale Ungare a editat o revistă cu titlul ***„La Transylvanie Enchainée"*** *(Transilvania înlănțuită),* în care se arătau toate *„persecuțiile administrației românești în Transilvania":* interzicerea vânzării de ziare ungare, urmărirea jurnaliștilor

maghiari de către justiția română, pasivitatea organele judiciare, care nu-și fac datoria, nu cunosc legile locale și săvârșesc abuzuri, sărăcirea populației maghiare rurale, prin adoptarea Legii agrare etc. Ulterior, Redacția revistei a publicat un număr impresionant de broșuri și pliante, în limbile maghiară, engleză și franceză, pe care le-a distribuit în străinătate, pentru susținerea cauzei ungare.

La 15 martie 1920, ***Uniunea Apărării Naționale Ungare a luat decizia de a-și extinde activitatea și a-și mări organizațiile între ungurii din străinătate. Prima societate de propagandă în străinătate a fost deschisă la Viena,*** sub conducerea baronului Perenyi și a contesei Salm. Începutul activității a fost un apel la unire și luptă comună adresat ungurilor din Austria. Conform programului stabilit, după Austria urma înființarea unor organizații de propagandă în statele prietene Ungariei, apoi în toate statele, pe măsura reluării legăturilor diplomatice. Pentru a câștiga timp, un comitet special de propagandă, sub conducerea episcopului Marcinko, a fost trimis în SUA (1919), pentru a pune bazele unei asemenea societăți. Primul rezultat a apărut relativ repede: un memoriu semnat de 100.000 de unguri a fost trimis Senatului american, cerând să refuze ratificarea păcii, deoarece „nicicând nu și-ar putea da consimțământul la robirea Ungariei pe veci!”. O lună mai târziu, la 20 aprilie 1920, corespondentul ziarului „Chicago Tribune” la Paris, câștigat de unguri, a scris un articol în care a atacat armata și statul român. A menționat, detaliat, ocuparea Ungariei de armata română (în calitate de agresor și nu de eliberator de dictatura bolșevică!!!), confiscările, rechizițiile (inclusiv cantitatea semințelor) și a concluzionat că, în situația dată, această țară nu va putea plăti despăgubirile impuse de conferința de pace.

PERFIDUL ALBION, DUPLICITAR CA ÎNTOTDEAUNA

La începutul lunii decembrie 1919, în timp ce statele învingătoare în Primul Război Mondial stabileau detaliile noii configurații postbelice, preoții protestanți din Transilvania și Ungaria au intervenit prin coreligionarii lor din ***Marea Britanie,*** pentru susținerea drepturilor ungare asupra spațiului ardelean. În propaganda făcută cu această ocazie au fost ajutați foarte mult de ziariștii englezi, iar reprezentanții britanici la Paris le-au promis tot sprijinul pentru câștigarea cauzei măcar pe teren religios. Sesizând intenţiile propagandei ungare, ***academicianul Gheorghe Munteanu-Murgoci i-a scris lui Nicolae Iorga*** despre asemenea acțiuni, pe care le-a combătut în Albion: *„Am avut mare neplăcere cu idioții de englezi, care începuseră să dea crezământ unei campanii de calomnii şi de uneltiri contra noastră, pe tema religioasă. Trei episcopi (unul catolic, altul protestant și altul unit) au făcut un memoriu cu așa-zisele persecuțiuni contra Bisericii Protestante (Calvine) din Transilvania. Niște prostii pe care le-au întărit cu un pamflet ce arată numărul protestanților şi catolicilor (peste trei milioane?) ce ar cădea sub jug român. Acestea au găsit suport la vreo 10-15 episcopi și profesori de universitate și colegii din Londra, care au scris (și au publicat în gazete) o scrisoare lui Balfour, pentru ca Anglia să ia sub protecția ei Biserica Protestantă din Transilvania, iar la Conferința de Pace această Biserică*

să fie reprezentată prin Guvernul Unguresc (!?). Aceasta a făcut o mare vâlvă printre găgăuții ăștia de peste Canal".

La finalul anului 1919, o delegație de maghiari refugiați din Transilvania, condusă de contele Istvan Bethlen și fostul deputat Szasz Zsombor, s-a prezentat la ministrul plenipotențiar britanic la Budapesta, sir George Clerk, căruia i-a înmânat un memoriu cu toate „nedreptățile cauzate de administrația și trupele române în Transilvania"! Sir George Clerk a primit memoriul și l-a trimis delegației britanice de la Paris.

Prima intervenție oficială a autorităților de la Budapesta a avut loc în ianuarie 1920, tot pe lângă sir George Clerk, pe care l-au rugat să intervină în favoarea lor în diferendul de graniță cu Austria privitor la județele din Ungaria apuseană (Burgenland). Premierul Karoly Huszar a înaintat reprezentantului diplomatic britanic un alt memoriu, în care a arătat că situația Ungariei de după Primul Război Mondial și după revoluția bolșevică este dezastruoasă, mai ales din cauza teritoriilor pierdute și că fără sprijinul financiar al Londrei „o așteaptă pieirea". ***Huszar a promis orice concesie intereselor britanice în Ungaria,*** cerând în schimb bunăvoință în rezolvarea diferendelor de graniță cu Austria, România, Cehoslovacia și Regatul sârbo-croato-sloven, plus credite pentru dezvoltarea căilor ferate, a industriei și instituțiilor financiare. ***Misiunea militară britanică din Budapesta,*** condusă de amiralul Ernest Troubridge și generalul Lochinvar Alexander Charles Gordon, ***a primit toate înlesnirile și i s-au satisfăcut capriciile numai spre a putea fi atrasă și convinsă de dreptatea cauzei ungare.***

Pentru a scoate și mai mult în relief dragostea (sic!) față de britanici, s-a dat ordin ca în biserica Matyas din Budapesta orga și corul să cânte atât imnul ungar cât și cel britanic, iar pe clădiri au fost lipite afișe bilingve (în ungară și engleză), care se încheiau cu îndemnul ***„Tu, Anglie, ai să ne ridici iar!"*** Toate memoriile și petițiile ungare adresate Londrei ajungeau la ***Eyre Crowe,*** angajat al Foreign Office și desemnat a analiza problemele din sud-estul Europei. Acesta l-a informat pe ministrul de externe, ***Alfred Balfour***, că ***toată corespondența primită din Ungaria sau în favoarea acesteia reprezintă...„hârtii inutile".*** Foreign Office lua în calcul păreri bine argumentate despre situația din România, respectiv Transilvania. Între cei creditați se numărau ***generalul Greenly, Cozens Hardy și colonelul J. W. Boyle,*** care ***„apreciau în unanimitate că acuzațiile privind opresiunile românești în Transilvania erau simple discreditări și dezinformări maghiare, ce trebuia ignorate".***

AMERICANII, MAI GREU DE PĂCĂLIT!

Prin diferite mijloace, ***ungurii au reușit să obțină prietenia și sprijinul generalului american Harry Hill Bandholz, șeful misiunii militare a SUA la Budapesta și șeful misiunii militare interaliate.*** La o întâlnire cu premierul Huszar, generalul american a declarat că țara sa va sprijini drepturile ungurilor la conferința de pace și că, în acest scop, el personal va înainta un memoriu către delegați. La 10 martie 1920, agenția *Skandinavska Telegraf Compagnie* a anunțat

că, în urma raportului generalului Bandholz, diplomații americani de la Paris, deși în cele mai multe chestiuni au fost în dezacord cu reprezentanții Italiei, în ce privește gravele condiții impuse Ungariei au avut același punct de vedere cu premierul italian Francesco Nitti, un susținător al Budapestei.

Dincolo de retorica victimizării și a „necesității" refacerii Ungariei Mari, experții americani au analizat cu obiectivitate situația. Realitatea punctului de vedere american o expunea ***Alexandru Lapedatu,*** tot către Nicolae Iorga: *„Americanii consilieri ai Delegației SUA sunt profesori universitari – Day etnograf, Seymour istoric – oameni foarte serioși; și-au dat toată osteneala să se informeze și să se documenteze asupra problemei românești, și au reușit. Numai că, cu mentalitatea lor, cu totul deosebită de a noastră în ce privește raporturile dintre naționalități și cu ideea preconceptă de a stabili o pace care să-i mulțumească și pe dușmani, revendicările noastre li se păreau prea exagerate. […] Totuși, după informațiile noastre, nu ne-au făcut dificultăți".*

RELAŢIILE UNGARO-ITALIENE AU RĂDĂCINI ISTORICE (sic!)

O altă direcție de propagandă s-a îndreptat către ***Italia,*** de unde se spera un ajutor substanțial în satisfacerea revendicărilor, dar și un sprijin economic. În luna mai 1920 a fost editat o broșură bilingvă (ungară și italiană), intitulată ***„Să ne alăturăm la Italia",*** care motiva acest atașament: *„Mulți bărbați politici ai noștri au găsit acolo un refugiu, un adăpost, iar în timpul bolșevismului intervenția misiunii italiene a scăpat de multe ori viața concetățenilor noștri. Prizonierii noștri au fost tratați în Italia în modul cel mai uman. Italia a fost țara cea dintâi care a luat relații comerciale cu noi. Dar alianța între Italia și Ungaria ar avea și o bază istorică, căci un trecut de peste 800 de ani leagă aceste țări. Domnia dinastiei Anjou, Carol Robert, care a alcătuit prima noastră armată, apoi scriitorii și artiștii Loranzo, Galioti, Forlich, Guarino și alții, care au trăit și au vizitat curtea lui Ludovic cel Mare, fostul rege al Ungariei. În caz de război, Italia singură ar fi aceea care ne-ar putea da un ajutor efectiv și imediat.*

Din punct de vedere comercial, tot Italia ar putea să ne dea un sprijin pentru ieșirea produselor noastre la mare prin orașul Fiume căci, orice s-ar zice și s-ar afirma de către sârbi, Fiume a fost și va rămâne oraș italian. Trebuie să recunoaștem mai departe că Italia este mare putere și la momentul oportun trebuie s-o avem de partea noastră! Pacea nu va fi durabilă, iar vecinii noștri care au înghițit prea mult nu pot mistui tot ce au acumulat. Statul cehoslovac fiind o creație nouă nu va dăinui mult, iar ***România Mare va dispărea de pe harta Europei și mai degrabă, căci despre aceasta ne vom îngriji atât noi, cât și vecinii bulgari!***

Un motiv puternic care ne face să ne alipim Italiei sunt marile interese economice. Italia este una din țările principale în ce privește exportul de coloniale și de materii prime ce ne trebuie foarte urgent. Ni s-a întins din partea italienilor o mână prietenească, trebuie s-o strângem. Prilejul este nimerit, să nu-l scăpăm, căci toate împrejurările ne silesc să aderăm la această alianță. Trebuie

să o propagăm pe toate căile, iar oamenii noștri conducători să n-o piardă niciun moment din vedere".

POLONIA ŞI UNGARIA AR TREBUI SĂ AIBĂ FRONTIERE COMUNE!

Budapesta a încercat să convingă și ***Polonia*** de dreptatea cauzei sale. Astfel, la începutul lunii martie 1920, artiștii și compozitorii unguri au înaintat un memoriu către Ignacy Jan Paderewski, muzician de renume și fost premier al Poloniei, rugându-l ca prin prietenii săi să intervină la Conferința de la Paris pentru câștigarea măcar a unei părți din teritoriile pierdute. În memoriu se menționează, printre altele, că „***ar fi și în interesul Poloniei ca Ungaria să fie cât mai mare, să aibă frontiere comune și nicio parte din Ungaria să nu fie stăpânit de un popor cu o cultură inferioară!"***

De asemenea, propagandiștii unguri au reușit să-și promoveze ideile și în presa de la Varșovia. La începutul lunii mai 1920 cotidianul ***„Czas"*** din capitala Poloniei a publicat un amplu articol, din care menționăm*: „Un punct din tratatul de pace cu Ungaria privește și Polonia, și anume: viitorul hotar al țării. Polonii n-au fost niciodată adversarii Ungariei, deci nu ne poate nimeni sili să intrăm într-o alianță cu cehii sau alți adversari ai Ungariei. Interesele noastre le putem căuta în Ungaria,* ***România,*** *Iugoslavia, dar nu la cehi. Cehii doresc ca centrul traficului dunărean să fie Pressburg/Bratislava.* ***Dunărea însă nu poate fi dominată decât de un stat prin care curge și aceasta este Ungaria".*** În continuare, autorul articolului se referă la ***cultura inferioară a românilor, care domină în Transilvania o populație ungară semeață, dârză și educată, respectiv la hotarele Ungariei, care sunt „absolut nedrepte și nu corespund nici granițelor naționale și nici celor naturale".*** Această problemă a granițelor, mai bine zis lipsa unei granițe comune ungaro-polone, este abordată în finalul articolului: „Interesele polone în Ungaria sunt foarte mari și de aceea trebuie trasat un hotar comun polono-ungar. Dacă nu se poate realiza acest hotar acum, trebuie cel puțin să facem ca linia fixată Kassa – Oderberg să aibă legătură directă cu Ungaria".

RIPOSTA STRUCRURILOR ROMÂNEŞTI DE INTELLIGENCE

Serviciile de informații din România au monitorizat cu atenție presa ungară care, pe de o parte, era nemulțumită de condițiile preliminare ale păcii, iar pe de altă parte folosea toate drepturile *„libertății de expresie"* pentru a critica aspecte inexistente sau a induce mesaje de dezinformare despre România și români. Analizate cu celeritate, materialele au fost utilizate pentru a se identifica nucleele subversive, persoanele implicate și acțiunile preconizate, urmarea fiind monitorizarea și anihilarea acestora. Pe plan extern, datele au fost utile delegației României de la Paris, care a avut elemente pentru a elabora o strategie cât mai bună la tratativele de pace. Rezultatul s-a văzut la 4 iunie 1920, când Ungaria a semnat cu toate statele învingătoare Tratatul de la Trianon.

Cu atenţie şi profesionalism au fost monitorizate şi ***acţiunile Budapestei privind conturarea unei imagini negative la adresa statelor succesorale ale Imperiului austro-ungar*** și, mai ales, a celor care au beneficiat de teritorii în care

se aflau maghiari. Între acestea, ***România*** se afla pe primul loc, atât din cauză că ocupase o mare parte din Ungaria, inclusiv capitala Budapesta, dar și pentru că a „îndrăznit" să se unească cu Transilvania. Presa ungară a lansat ofensive mediatice extrem de dure în limbaj, în care se amestecau dorințe și neadevăruri, îndemnuri la speranță, credință și luptă, dezinformări privind situația din România etc.

Dar, ***cele mai sensibile date au venit de la rețeaua informativă,*** prin munca neobosită şi plină de riscuri a unor ofiţeri şi agenţi români patrioţi, îndrăzneţi şi bine pregătiţi. ***Un singur exemplu*** este, credem, edificator. În februarie 1920, ***un raport confidențial al Biroului Contrainformații din Marele Cartier General*** prezenta o serie de date ineresante obţinute de un subordonat, care s-a deplasat în Ungaria sub acoperirea de ***ofițer francez,*** unde a relaționat cu persoane din diferite medii. Astfel, fostul șef al Gării de Nord din București din timpul ocupației germano-austro-ungare (noiembrie 1916 – noiembrie 1918), ***Temes Schillinger,*** era șeful Serviciului de Informații și Propagandă pentru Transilvania și România, calitate în care nu s-a sfiit să i se destăinuie „francezului": ***„Noi, ungurii, suntem pregătiți și la primăvară vom da lovitura României. Armata este pătrunsă de dorința de a se răzbuna pe români".*** I-a destăinuit că au un aparat de propagandă „foarte bine organizat în Transilvania", iar „***cele mai bune date din Vechiul Regat provin de la negustorii evrei, care nu fac decât să se plângă contra românilor".*** Ofiţerul „francez" a mai stabilit că materialele de propagandă împotriva României erau aduse cu trenul *Orient Express Simplon* (de la Milano, Veneția, Trieste și până la Istanbul) de oameni originari din Transilvania. Totodată, Temes Schillinger i-a confiat „prietenului francez" că ***între sârbi și unguri se purtau negocieri, prin care primii să retrocedeze Ungariei armele și materialele capturate.*** Schillinger avea o rețea informativă și spre Cehia, alcătuită în majoritate din slovaci nemulțumiți, studenți și negustori unguri. Se spera ca printr-o acțiune militară, combinată cu o revoltă a slovacilor contra cehilor, Ungaria să recupereze o parte din teritoriul pierdut.

Inventiv şi foarte îndrăzneţ, „francezul" s-a prezentat în audiență la ***ministrul de Război*** de la Budapesta, ***Istvan Friedrich,*** care i-a declarat că ***„Ungaria nu poate trăi în aceste condiții și va fi nevoită să ia pe calea armelor ceea ce i-a fost luat și furat de către cehi și români".*** Ofensiva militară era prognozată pentru primăvara anului 1920, însă pe termen lung ministrul a precizat că statele învinse nu vor accepta condițiile drastice, așa că „***Europa și întreaga lume nu va avea pace".*** În mediile militare se proferau amenințări la adresa României și se promovau acte de linșaj asupra oricărei comisii militare venite de la București. Pe aceeași linie, trenurile din vestul Europei care aveau ca destinație România urmau să fie blocate, iar funcționarii căilor ferate erau amenințați cu trimiterea în fața Curții Marțiale în caz de nerespectare a ordinelor.

TOTUL NU ESTE SĂ ÎNVINGI, CI SĂ LUPŢI PÂNĂ LA CAPĂT

Propaganda a reprezentat o armă utilizată cu destul succes în timpul Primului Război Mondial de toate taberele aflate în conflict. În final, cine a

investit mai mult și a avut analiști mai buni a câștigat (și) războiul. După ce armele au tăcut, fiecare stat și-a păstrat această armă care nu costa atât de mult ca o armată, dar putea produce pagube mari, mai ales în rândul foștilor sau viitorilor adversari. ***Ungaria,*** statul care a pierdut o serie de teritorii în favoarea vecinilor sau a minorităților care s-au proclamat independente, ***nu mai avea resurse militare pentru a încerca să recucerească pe calea armelor și a ales o altă tactică.*** Încă înainte de semnarea tratatelor de pace de la Paris, a pus pe picioare și a perfecționat un mecanism de dezinformare și discreditare a statelor succesorale, mai ales că mari grupuri etnice de maghiari se aflau sub dominația foștilor dominați.

Totuși, în ansamblu, **guvernele care s-au succedat la Budapesta din noiembrie 1918 nu au acționat realist,** ceea ce a condus la un balans între extrema stângă *(atât de atractivă din punct de vedere ideologic)* și extrema dreaptă *(care susținea păstrarea privilegiilor și ordinea internă).* Niciuna nu a realizat așteptările interne ale populației, iar pe plan extern *(militar și diplomatic)* insuccesele au dominat. În aceste condiții, ***imaginea unui trecut imperial și aparent favorabil și-a făcut loc în mentalul colectiv.*** Această „inerție imperială" avea să apese pe umerii Ungariei pe termen lung și concepția unui drept istoric al națiunii maghiare de a conduce Bazinul Carpatic avea să se regăsească constant în discursul maghiar, inclusiv în documentele prezentate de delegația ungară la Conferința de Pace.

Dar, ***după semnarea tratatului de pace, propaganda revizionistă ungară va lua amploare la nivel regional, continental și chiar mondial.*** Se va întări pe măsură ce alte state vor introduce în politica externă acțiuni de modificare a ordinii stabilite la finalul Primului Război Mondial. O altă cauză a fost lipsa unei reacții ferme a marilor puteri democratice, unele fiind atrase în mrejele Budapestei, iar altele dovedindu-se incapabile să acționeze practic pentru menținerea idealurilor clamate. Pe de altă parte, parcă anticipând evenimentele nefavorabile de peste două decenii, marele ***Nicolae Iorga***, cu mintea sa analitică bazată pe atâtea informații, a făcut public (în noiembrie 1920) modul în care România ar trebui să reziste în fața dușmanilor: ***„Un popor care știe să ia toate măsurile pentru a se apăra cum și cât poate stă mai bine, incomparabil, decât unul care face crima față de sine de a se răzima numai pe aliențele ce a știut să-și dobândească".***

*

Cu toate impedimentele – greutăţile materiale, propaganda bolşevică, atitudinea dubioasă a francezilor, englezilor şi italienilor – militarii români au înaintat şi au învins. Au apărat români de-ai lor, au reacţionat când au fost atacaţi şi au ajuns la Budapesta (august 1919). Au alungat bolşevismul nociv din centrul Europei, dar nimeni nu le-a mulţumit. Marile puteri, cu doza lor de perversitate, s-au bucurat în sinea lor că altcineva le-a făcut treaba, dar, public, au început să dea directive şi să gestioneze situaţia post-conflict din Ungaria.

INFORMAŢIA ÎNSEAMNĂ ÎNTOTDEAUNA PUTERE?

Cornel Barbu

„Cine are Informaţia, deţine şi puterea!" Iată o formulare frecvent întâlnită în diverse ocazii: comentarii şi analize politico-economice, articole de presă, studii de specialitate, cărţi, emisiuni radio-tv ş.a.. În susţinerea acesteia s-au adus şi se pot aduce nenumărate exemple.

Sunt însă şi situaţii când respectiva sintagmă poate fi infirmată, în sensul că, în pofida deţinerii de date corecte, obţinute în timp util, evoluţia ulterioară a evenimentelor a condus la un cu totul alt final pentru cei care au intrat în posesia datelor. Asupra acestei situaţii sunt de reţinut câteva întrebări: când şi în ce condiţii/context o informaţie se poate transforma în putere? Oricine obţine o informaţie este în măsură să o folosească pentru a obţine puterea sau în interes propriu?

În istorie au fost numeroase momente când cei care au obţinut informaţii (indiferent că se referă la o persoană, la un grup de persoane sau chiar la o ţară) nu au fost în măsură să le folosească/valorifice, nu au avut forţa şi mijloacele necesare să se opună unui anumit curs al evenimentelor, nu au avut relaţiile sau sprijinul care i-ar fi putut ajuta sau chiar nu au crezut în veridicitatea datelor obţinute. Exemplele pe care le prezentăm ar putea să ne aducă şi răspunsul pe care unii dintre noi îl anticipăm sau nu.

*

SERVICIUL SECRET CEHOSLOVAC ŞI ACORDUL DE LA MÜNCHEN

Pe la jumătatea anilor '30, ***Serviciul de Informaţii al Cehoslovaciei*** a obţinut o serie de date (de la doi agenţi importanţi, ofiţeri de stat major în armata germană, reprezentând forţele aeriene - Luftwaffe şi Serviciul de Informaţii şi Contrainformaţii - Abwehr) care dezvăluiau, tot mai evident pe parcurs, ***planurile Germaniei de atacare a ţărilor vecine.*** În martie 1937, ***generalul Frantisek Moravec,*** şeful Serviciului de Informaţii militare al Cehoslovaciei a obţinut de la unul dintre cei doi agenţi *(Paul Thümmel, ofiţer superior în Abwehr)* o serie de documente cu o mare varietate de date amănunţite despre dispozitivele de luptă ale Wehrmachtului, planurile de mobilizare ale regiunii Sudete, inclusiv cele de invadare a Cehoslovaciei şi Poloniei. ***Conducerea de la Praga de la acea vreme a prezentat informaţiile autorităţilor de la Londra şi Paris – Cehoslovacia având încheiate acorduri de ajutor/asistenţă cu cele două state vest europene – însă toate eforturile de a obţine ajutor au fost zadarnice.***

Atitudinea conciliantă a occidentalilor faţă de Hitler şi politica sa de expansiune şi, îndeosebi, duplicitatea şi cinismul oficialilor de la Londra au ieşit la iveală şi mai pregnant în lunile următoare, când o serie de documente

elaborate de amiralul ***Hugh Sinclair,*** şeful ***MI-6 (spionajul englez),*** cu asentimentul membrilor cabinetului englez, sugerau că pentru a câştiga timpul necesar reconstituirii puterii militare britanice ***„o parte din Cehoslovacia ar trebui sacrificată în folosul Germaniei, lăsând doar un stat mic, care să fie literalmente cehoslovac, un stat compact, omogen, neutru, sub garanţii internaţionale”.*** Asupra cehilor, potrivit aceloraşi documente, trebuiau exercitate presiuni ca să accepte ***„inevitabila capitulare a sudeţilor”.*** Cehii trebuiau convinşi să înţeleagă, fără echivoc, că ***„vor rămâne singuri dacă refuză o astfel de soluţie, iar dacă era necesar să fie sacrificată întreaga Cehoslovacie pentru a câştiga timp, faptul era, de asemenea, acceptabil”*** pentru autorii documentului.

Evoluţia evenimentelor (aprobarea de către Hitler, la 30 mai 1938, a planurilor pentru Operaţiunea Grün”, de invadare a Cehoslovaciei – partea Sudetă şi ulterior ocuparea întregii ţări, începând cu 15 martie 1939), nu a făcut altceva decât să confirme informaţiile obţinute de serviciile secrete cehoslovace, care, din păcate, nu au putut fi folosite. Ce sentimente au trăit ofiţerii cehi de intelligence implicaţi în obţinerea de date şi documente de maximă importanţă pentru ţara lor, văzând că ai informaţiile în mână şi nu poţi face nimic pentru a evita dezastrul care se prefigura? Dar, aşa se scrie istoria, cu bune şi cu rele, parcă mai mult cu rele!

Acordul de la München (29/30 septembrie 1938) a fost o înțelegere care a permis Germaniei Naziste să anexeze Regiunea Sudetă (Sudetenland), situată în zona de graniță a Cehoslovaciei și locuită în principal de etnici germani. Acordul, negociat de marile puteri ale Europei, fără ca reprezentanții Cehoslovaciei să participe la dezbateri, este considerat de istorici ca o încercare eșuată de conciliere cu Hitler.

1975: SEMNALAREA CAPCANELOR CSCE

La puţin timp după încheierea ***Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare din Europa*** de la Helsinki, ***Departamentul de Informaţii Externe*** *(spionajul românesc)* a obţinut o serie de informaţii potrivit cărora ***documentele semnate cu acel prilej*** şi, în principal, cele referitoare la drepturile omului (secţiunea cunoscută sub numele de *Coşul 3* ***ar reprezenta, abrupt spus, „începutul sfârşitului sistemului socialist mondial”.*** Nu ştiu câţi au crezut atunci acest verdict. Materialul întocmit în acest sens de analiştii DIE evidenţia că ***exista deja un plan cu etape şi obiective de atins, pe ţări, într-o anumită ordine.***

Prima ţară considerată că se afla în cea mai bună poziţie pentru a declanşa bătălia era Polonia. Se menţiona în acest sens faptul că era singura ţară socialistă unde existau şi alte formaţiuni politice, în afară de Partidul Comunist. Era, de asemenea, ţara în care Biserica catolică se bucura de o poziţie şi o influenţă extrem de puternice în societate, fiind un adversar redutabil pentru forţele politice conducătoare. Era luat în calcul şi faptul că Polonia găzduia sediul Tratatului de la Varşovia şi era „pintenul” care separa Uniunea Sovietică de R.D. Germană.

În timp, evoluţia evenimentelor a confirmat analiza efectuată de ofiţerii DIE: apariţia Sindicatului „Solidaritatea”, revigorarea Partidului Micilor Agricultori din Polonia, implicarea tot mai puternică a Bisericii catolice în viaţa socială (cazul episcopului Popieluszko). Toate acestea au culminat cu alegerea cardinalului Karol Wojtyla în scaunul papal, sub numele de Ioan Paul al II-lea. ***Începutul era făcut.*** Au fost acţiuni şi mişcări bine gândite, cu bătaie lungă, etape ale unui plan extrem de laborios.

A doua ţară avută în vederea ***a fost Cehoslovacia*** – locul unde ecourile *Primăverii de la Praga* nu se stinseseră de tot. Elementul principal de acţiune îl reprezenta aici intelectualitatea şi mai puţin clasa muncitoare şi sindicatele *(în comparaţie cu Polonia).* De asemenea, Biserica catolică era bine reprezentată în societate. Pe acest fond a apărut *"Carta 77*", iar ce a urmat se cunoaşte.

Ungaria a fost ***a treia etapă/ţintă a planului,*** unde Biserica catolică trebuia să reprezinte, cel puţin în prima parte, elementul principal în trezirea şi atragerea maselor la tendinţele ce se anunţau pe plan european. În continuare, elemente din rândul forţelor politice (din partid) urmau să preia conducerea evoluţiei evenimentelor. În acest context, s-a produs deschiderea graniţei ungaro-austriece, permiţându-se trecerea turiştilor est-germani în „lumea liberă”. De menţionat că alte persoane/turişti străini (români, de exemplu) nu primeau dreptul de trecere.

R.D. Germană a beneficiat de la început de un „statut special”, ideea centrală fiind aceea ca „problema germană” să fie rezolvată între cele două state – RFG şi RDG. Evenimentele ulterioare au confirmat acest parcurs.

Datele prezentate pot fi uşor amendate pe considerentul că nu fac decât să relateze o înşiruire de evenimente pe care toată lumea le ştie şi care acum nu mai au nicio valoare, eventual una documentară, pentru pasionaţii de istorie. În 1976 însă, când astfel de evaluări au făcut obiectul unei ***Note-Raport*** *(scrisă de mână şi adresată „conducerii de partid şi de stat”),* cei mai mulţi dintre puţinii beneficiari, dacă nu toţi, le-au tratat cu superficialitatea caracteristică sistemului comunist. La vremea respectivă, mass-media (atât cât era!) nu ducea lipsă de „informaţii adevărate” (declaraţii şi luări de poziţie care ilustrau lupta dintre socialism şi capitalism, „superioritatea” primului, al cui este viitorul, cine se află pe marginea prăpastiei etc., etc.).

Revenind la titlul articolului nostru, putem trage singuri concluziile. Informaţiile ofiţerilor DIE au fost corecte, au fost obţinute în timp util şi s-au confirmat. De partea cui a trecut puterea – a celor care au obţinut informaţiile sau de partea celor care au gândit informaţia, au planificat-o şi au fost ori sunt în măsură să o pună în practică. Răspunsul l-a dat şi îl dă, în final, viaţa. Aşa se scrie istoria!

DIE A ANTICIPAT RĂSTURNAREA PREMIERULUI PAKISTANEZ

În prima parte a anului 1977, ***Departamentul de Informații Externe*** a intrat în posesia unor informații de maximă importanță, potrivit cărora, ***în Pakistan***, ***forțe ostile*** (atât în interiorul țării, cât și grupuri din unele state vecine)

pregăteau răsturnarea de la putere a fostului preşedinte Zulfikar Ali Bhutto, devenit premier, după modificarea Constituției. La acea vreme, România întreţinea relaţii de strânsă prietenie cu Pakistanul, problematica politică şi economică ocupând un loc central.

Informațiile obţinute erau de cea mai mare importanţă; problema era de câtă încredere se putea acorda persoanelor de la care se obţinuseră; dacă se putea merge pe mâna surselor, sau erau doar date de primă sesizare, zvonuri sau, de ce nu, chiar o provocare. Se putea merge cu prezentarea datelor la preşedintele României şi, în continuare, să fie informat premierul pakistanez? Dacă informaţiile se dovedeau eronate, ce încredere se mai putea acorda ofiţerilor răspunzători de spaţiul respectiv şi, implicit, Departamentului de Informaţii Externe? Răspunderea era enormă.

Ca urmare, comanda DIE a ordonat o „verificare încrucişată" a tuturor datelor existente şi a credibilităţii surselor folosite, cerând o implicare mai responsabilă a lucrătorilor operativi, pe scurt, o asumare a momentului „cu pistolul pe masă". Rezultatul? ***S-au confirmat informaţiile primite şi s-au obţinut noi date, mai exacte, inclusiv ziua loviturii de stat, momentul ales, chiar şi numele unor persoane implicate.***

După ce preşedintele României a fost informat de situaţia care se prefigura, ***un reprezentant special al şefului statului român s-a prezentat la premierul pakistanez cu o notă de informare pe această problemă.*** Prim-ministrul pakistanez a vrut iniţial să refuze primirea notei, însă ulterior a acceptat materialul şi a mulţumit preşedintelui României pentru grija şi prietenia arătate, precizând că nu crede că în ţara sa vor avea loc astfel de evenimente.

Urmarea se cunoaşte ***La 4 iulie 1977, premierul Zulfikar Ali Bhutto a fost înlăturat de la putere, printr-o lovitură de stat militară, arestat și spânzurat la 4 aprilie 1979, după un simulacru de proces, care a stârnit indignarea comunității internaționale.*** După dispariţia sa, ţara a intrat, aşa cum s-a anticipat, într-o perioadă de instabilitate politică accentuată, marcată de lupte acerbe între grupări politice locale, între clanuri, cu violenţe şi noi atentate, în cel din 27 decembrie 2007 pierzându-şi viaţa şi fiica fostului preşedinte pakistanez, premierul Benazir Bhutto.

Şi în acest caz, mai putem vorbi de faptul că „informaţia înseamnă putere"? Pentru fostul premier pakistanez, în niciun caz. „Puterea" poate fi trecută în dreptul Departamentului de Informaţii Externe, pentru profesionalismul lucrătorilor, eficienţa muncii desfăşurate, capacitatea de asumare a răspunderii în momentele de maximă importanţă şi simţul datoriei împlinite.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

SERVICIILE SECRETE ŞI CRIZA UCRAINEANĂ

Alexandru Omeag

Motto: Serviciile secrete au conţinut, dar nu imagine
(John Le Carré)

La închiderea ediţiei, criza ucraineană pare departe de a fi soluţionată, negocierile fiind anevoioase şi nu lipsite de asperităţi evidente. În tot acest timp, confruntarea de pe frontul nevăzut dintre serviciile secrete ale Federaţiei Ruse şi structurile de intelligence din ţările NATO aduce în prim-plan şi un element de noutate în sfera muncii specifice: CIA şi serviciile din statele europene aliate răspund războiului hibrid al ruşilor prin prezentarea publică, uneori în timp real, a unor informaţii clasificate, pentru a priva adversarul de elementul-surpriză, de care Moscova a beneficiat în 2008 (atacarea Georgiei) şi în 2014 (anexarea Peninsulei Crimeea).

*

ŞEFUL SPIONAJULUI RUS UMILIT ÎN PUBLIC DE PREŞEDINTELE VLADIMIR PUTIN

Experţi şi analişti occidentali susţin că, în conflictul cu Ucraina, ***spionajul rus*** *(Slujba Vneşnei Razvedki – SVR),* ***contraspionajul*** *(Federalnaia Slujba Bezapasnosti – FSB) şi* ***spionajul militar*** *(Glavnoe Razvedivatelnoie Upravlenie - GRU)* ***s-ar fi confruntat cu mari disfuncţionalităţi de anticipare, îndeosebi în primele zile după lansarea ofensivei din 24 februarie,*** relevând următoarele:

→ În planificarea acţiunilor ar fi fost implicaţi cei mai buni strategi ai Kremlinului, însă gândirea acestora nu ar diferit prea mult de cea a predecesorilor lor sovietici, fiind axată preponderent pe operaţiuni de intoxicare-dezinformare.

Dar, asemenea acţiuni (***„maskirovka”****, în limbajul militarilor ruşi*) au fost lipsite de efectul scontat. „Ceaţa informaţională” şi demersurile politico-diplomatice au avut la bază elemente care susţineau una şi aceeaşi idee: ***negarea oricăror intenţii agresive ale Moscovei, deşi imaginile geospaţiale date publicităţii de NSA contraziceau evident declaraţiile pacifiste ale autorităţilor ruse.***

→ ***Serviciul rus de Informaţii Militare şi Operaţiuni Speciale*** este confruntat în prezent cu o serie de provocări, fiind obligat să reacţioneze prudent dar ferm la noile jocuri de culise din sânul arhitecturii militare a Armatei Federaţiei Ruse. ***„Omuleţii verzi”*** ai GRU şi-au îndeplinit cu succes misiunile

care au permis invadarea Peninsulei Crimeea în 2014 şi erau deja prepoziţionaţi în puncte strategice înainte de declanţarea ofensivei terestre de la 24 februarie 2022.

Însă, misiunile acestora au fost greu „digerate" de forţele terestre, care au preluat ulterior comanda ostilităţilor din teatrul de operaţiuni. Aceste asperităţi s-au accentuat odată cu întâmpinarea primelor riposte ale armatei ucrainene, cu atât mai mult cu cât GRU superviza atât unităţile forţelor sale speciale, cât şi formaţiunile paramilitare ale Grupărilor de mercenari ***Wagner*** sau ***RSB***, a căror existenţă şi implicare în tentativele de asasinare a preşedintelui Zelenski sunt negate de Moscova.

Explicaţia pare simplă, la prima vedere. Forţele speciale ale spionajului militar rus au o singură regulă: ***„în război, nu există reguli!".*** Comandourile, coordonate de ***directorul GRU – Amiralul Igor Kostiukov*** - refuză să se plieze regulamentelor cazone impuse de atotputernicul ***general Valerii Gherasimov, şeful Statului Major*** şi comandanţii forţelor terestre. În această dispută, transferată la vârful conducerii Armatei, ***câştig de cauză pare a avea Gherasimov***, menţinut în funcţie de peste 10 ani, în timp ce logevitatea şefilor spionajului militar este incertă, cei doi predecesori ai „marinarului" ***(Igor Sergun şi Igor Korobov)*** părăsind subit postul în 2016 şi, respectiv, 2018, în urma unor morţi misterioase.

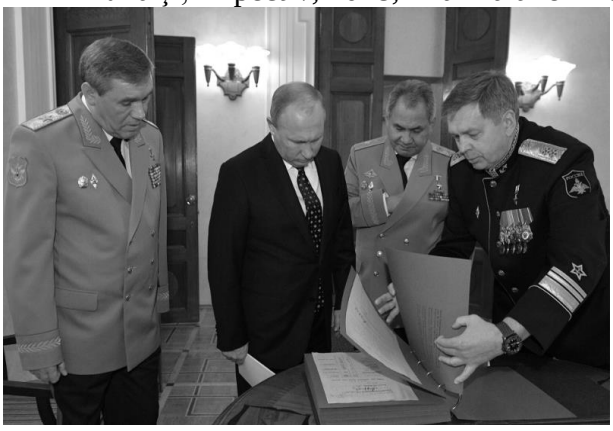

→ ***Ucraina, ca de altfel toate ţările fostei Uniuni Sovietice, este acoperită informativ în principal de către FSB (informaţiile interne),*** ale cărui acţiuni s-au dovedit utile în „calmarea" recentelor convulsii sociale din Kazahstan. Serviciul, condus de ani buni de ***generalul Aleksandr Bortnikov***, are în responsabilitate contraspionajul şi operaţiunile antiteroriste. Sub această „umbrelă", FSB poate prelua comanda ***Speţnaz*** *(forţele speciale ale GRU)*, a Serviciului Federal de Frontieră şi o parte din misiunile de supraveghere electronică. În aceste condiţii, spionajul militar nu ar fi beneficiat în Ucraina decât de o expertiză limitată.

→ Înainte de declanşarea ofensivei, ***SVR a ţesut o întregă reţea în ţările din „vecinătarea apropiată"*** (predispuse la tot felul de „revoluţii colorate") ***şi statele occidentale,*** în scopul prevenirii unor reacţii politice de condamnare dură a invaziei şi de divizare a unităţii NATO şi UE, care s-a dovedit însă ineficientă.

„Felicitările" le-a primit, public, ***Serghei Narâşkin, patronul spionajului rus, umilit în direct la televiziune de preşedintele Putin.***

*

*La 21 februarie 2022, cu câteva minute înainte de semnarea Declaraţiei privind recunoşterea independenţei regiunilor separatiste Doneţk şi Lugansk**, în cadrul dezbaterilor televizate** pe această temă, s-a petrecut o scenă penibilă, în care **liderul de la Kremlin l-a umilit pur şi simplu „în direct" pe şeful SVR**, într-un dialog (mai mult monolog) halucinant:*

♦**Vladimir Putin:** *...Propuneţi începerea procesului de negociere, sau...?*

♦ **Serghei Narîşkin** *(în picioare, fâstâcit, tulburat): Nu, nu...eu...*

♦ ***VP**: Sau să recunoaştem suveranitatea?*

♦ ***SN:** Îîî...eu...eu....*

♦ ***VP:** Spuneţi clar: susţineţi propunerea de recunoaştere a independenţei celor două republici?*

♦ ***SN:** Eu aş susţine o asemenea propunere...*

♦ ***VP:** Aţi susţine-o, sau o susţineţi. Nu mai ocoliţi răspunsul!*

♦ ***SN:** Susţin propunerea de a le integra în Federaţia Rusă...*

♦***VP:** Dar nu vorbim despre asta. Spuneţi clar: susţineţi independenţa acestora? Da, sau NU?*

♦ ***SN:** Da, susţin propunerea privind independenţa Republicilor Doneţk şi Lugansk.*

♦ ***VP:** Mulţumesc. Puteţi să vă aşezaţi!*

*

Spionajul rus dispune de un potenţial informativ consistent în Germania** unde, o mare parte din cei 104 angajaţi ai Ambasadei Federaţiei Ruse la Berlin sunt cadre ale SVR, GRU şi FSB. Lăsând la o parte spionajul militar, ofiţerii din Serviciul de Informaţii Externe contează şi pe suportul din Centrală al experţilor din departamentele **DR** *(diaspora rusă),* **X** *(informaţii pe profil tehnico-ştiinţific),* **RP** *(informaţii politico-strategice)* şi, nu în cele din urmă, **Directoratul N** *(ilegali)*. Cu toate acestea, ***SVR nu a anticipat ruptura strategică a noului guvern de la Berlin şi a subestimat posibilitatea ca executivul german să-şi schimbe poziţia în legătură cu viitorul gazoductului Nord Stream 2, în pofida numeroaselor semnale de atenţionare lansate de cancelarul Olaf Scholz în cursul lunii ianuarie 2022.

Se pare că ***analiştii de*** **la** ***Iasenevo*** *(Cartierul general al SVR)* ***s-au înşelat şi în ceea ce priveşte atitudinea autorităţilor de la Paris, considerând că Franţa ar putea avea o poziţie relativ neutră în cazul atacării Ucrainei,*** insistând pe intensificarea dialogului diplomatic cu Moscova şi forţarea Kievului să respecte întocmai Acordurile de la Minsk. ***O eventuală astfel de poziţionare a Franţei, precum şi asigurările tacite aşteptate de la Roma şi Budapesta, ar fi permis Kremlinului să-şi concentreze eforturile pe confruntarea cu frontul informaţional anglo-saxon, evitând forţa unei Europe unite.***

CIA NU A MAI REPETAT GREŞELILE DIN IRAK, SIRIA SAU AFGANISTAN

Surprinse de cucerirea rapidă a capitalei afgane, căzută în mâinile talibanilor, şi acuzate de furnizarea de dovezi false cu privire la armele de distrugere în masă deţinute de Saddam Hussein, ***serviciile secrete americane şi-au răscumpărat greşelile odată cu declanşarea crizei din Ucraina, anunţând momentul ofensivei ruse cu o precizie de invidiat.***

Datele furnizate de Agenţia Centrală de Informaţii, coroborate cu imagnile sateliţilor NSA, indicau, cu o mare probabilitate, pregătiri intense pentru declanşarea operaţiunilor terestre împotriva Ucrainei dinspre Federaţia Rusă (inclusiv Crimeea), dar şi de pe teritoriul Republicii Belarus. Cum asemenea informaţii provocau îngrijorare la Washington, ***preşedintele Joe Biden a decis să la Kremlin trimită un emisar special, în persoana directorului CIA, William Burns.*** Rusofon, fost ambasador la Moscova şi bun cunoscător al mentalităţii liderilor din spaţiul post-sovietic, şeful spionajului american pare să fi descifrat intenţiile reale ale fostului ofiţer KGB, devenit director al FSB, prim-ministru și, ulterior, președinte al Federației Ruse.

Revenit în SUA, după o discuţie *tête-à-tête* în Biroul Oval, ***William Burns l-a convins pe liderul de la Casa Albă să facă publice o serie de informaţii clasificate,*** atât în scop de decurajare, cât şi pentru a preveni eventualele tentative de dezinformare ale structurilor de intelligence din Federaţia Rusă. Urmarea este deja istorie: presa de peste ocean a lansat o campanie mediatică furibundă, avertizând organismele internaţionale şi opinia publică de pe mapamond despre iminenţa invadării Ucrainei.

Amploarea campaniei l-a surprins chiar şi pe preşedintele Volodimir Zelenski, care a solicitat americanilor date suplimentare, care să susţină asemenea informaţii, însă răspunsul SUA a fost unul „diplomatic”. Surse bine informate susţin că ***tăcerea CIA atestă că americanii nu au dorit să dezvăluie ucrainenilor date mai precise, de teama desconspirării sursei acestora: un agent infiltrat la cel mai înalt nivel al dispozitivului politico-militar rus.***

Scenariul anticipat de analiştii CIA nu a prevăzut însă ***forţa rezistenţei ucrainenilor şi determinarea*** (inconştienţa???) ***preşedintelui Volodimir Zelenski, care şi-a depăşit statutul de actor şi a regizat apariţii televizate care au electrizat masele şi stârnit aplauze de susţinere în unele foruri legislative din Occident.***

Nu este mai puţin adevărat că ***evaluările analiştilor de la Langley se temeau de faptul că armata ucrainenă ar putea fi paralizată chiar în primele zile după declanşarea ofensivei de un atac cibernetic devastator.*** Însă, după anexarea Pninsulei Crimeea, autorităţile de la Kiev au modernizat în ritm alert forţele armate, mai puţin aviaţia, care cerea timp, tehnologii moderne şi, mai ales, imense resurse financiare. Cu foarte mici excepţii, avioanele ucrainenilor sunt şi astăzi aparate din epoca fostei Uniuni Sovietice, care folosesc acelaşi sistem de comunicaţii cu cel utilizat în prezent de armata Federaţiei Ruse. Ca urmare,

apreciază unii experţi militari, ***Rusia nu putea paraliza forţele aeriene ale Ucrainei fără a-şi lăsa în întuneric propriile aparate de zbor!***

GERMANIA: CANCELARUL SE SCHIMBĂ... ŞEFUL SPIONAJULUI CONFIRMĂ!

La 25 februarie, presa germană relata că ***Bruno Kahl, directorul BND (spionajul german), a fost evacuat discret din Kiev*** de către o unitate a *Kommando Spezialkräfte*, până la graniţa cu Polonia. Spionul-şef a fost ***surprins de invazia rusă chiar în timpul discuţiilor cu Ivan Bakanov,*** directorul Serviciului ucrainean de Securitate *(Slujba Bezpeki Ukraïni - SBU)* ***şi cu generalul de brigadă Kirilo Budanov,*** şeful Direcţiei Generale de Informaţii a Ministerului Apărării *(Holovne Upravlinnia Rozvidki Ministerstva Oboroni Ukraïni - HUR MOU).*

Deplasarea lui Bruno Kahl la Kiev a fost urmare a consultărilor cu CIA şi a schimbului permanent de informaţii şi analize privind iminenţa invaziei ruse, dorindu-se ***o ultimă trecere în revistă a potennţialului structurilor ucrainene de intelligence.*** Supravegherea informativă a flancului estic al NATO pare să fi fost încredinţată, tacit, serviciilor secrete germane, mult mai aproape de zonele estice de poenţial conflict, context în care ***şeful BND s-a interesat de activitatea unităţilor clandestine de gherilă.***

Demarată în 2014, la scurt timp după anexarea Peninsulei Crimeea, crearea şi instruirea unor astfel de formaţiuni, de tipul ***Stay Behind***, a fost asumată, iniţial, de către Agenţia Centrală de Informaţii. Cum însă CIA şi-a epuizat resursele paramilitare în Irak, Afganistan, Siria şi în alte activităţi antiteroriste, multe dintre responsabilităţile acesteia au fost „externalizate" către serviciile secrete britanice, germane şi franceze.

*

Formaţiunile paramilitare ***Stay Behind*** *(cunoscute încă din timpul Războiului Rece) sunt* ***celule locale în adormire,*** *compuse dintr-un şef de echipă, un adjunct al acestuia şi un operator radio, cu misiunea ca, în caz de necesitate, să pună în poziţie luptă reţelele de agenţi constituite în timp de pace, acţionând în strînsă legătură cu Statul Major al Armatei. Aceste celule Stay Behind, instruite în lupta de gherilă şi dispunând de comunicaţii bine securizate, inspiră tema oricărui agresor****. Este foarte posibil ca unele dintre pierderile umane şi/sau tehnică de luptă ale Armatei ruse să fi fost provocate tocmai de asemenea formaţiuni paramilitare ucrainene.*

*

În scurta sa vizită la Kiev, Directorul BND a sugerat interlocutorilor readucerea în actualitate a proiectului de lege avansat la începutul anului de către deputatul ***Fiodor Venislavski***, referitor la ***integrarea urgentă a comandourilor militare*** *(Forţele pentru Operaţii Speciale - SSO)* ***în Comunitatea de informaţii,*** document aflat pe masa Comisiei pentru Securitate Naţională, Apărare şi Informaţii a Radei Supreme *(Parlamentul de la Kiev).* Textul Proiectului de lege prevede ***extinderea ariei de responsabilităţi a comandourilor militare,***

cărora li se vor putea încredinţa misiuni de contraspionaj şi culegere de informaţii. Totul ***în colaborare cu SBU,*** care dispune, ca şi Ministerul de Interne, Garda Naţională sau Serviciul de Apărare a Frontierei, de astfel formaţiuni de comando, altele decât „necunoscutele" celule Stay Behind. ***O asemenea perspectivă va creşte „greutatea" actualului şef al Forţelor pentru Operaţii Speciale, generalul Grigori Galagan, nu doar în interiorul Armatei, dar şi pe scena politică de la Kiev.***

Moştenitoare ale deja celebrelor comandouri ***Spetnaz*** sau ***Alfa*** sovietice, SSO ucrainene au sporit cu încă 1.000 de militari după intrarea în vigoare, la 1 ianuarie 2022, a Legii privind fundamentele rezistenţei naţionale şi ar putea fi incluse în Comunitatea de Informaţii, după amendarea Legii informaţiilor din 17 septembrie 2020. Preşedintele Volodimir Zelenski doreşte astfel ***„consolidarea forţelor aflate în prima linie a confruntărilor cu Rusia".*** Pe lângă misiunile clasice de luptă, recunoaştere, logistice sau de interceptare, Forţele pentru Operaţiuni Speciale dispun de patru Centre de Operaţii Psihologice şi Informaţionale – o componentă a războiului hibrid, subvenţionată masiv de SUA şi alte state ale Alianţei Nord-Atlantice.

*

Va trece, probabil, mult timp până vom afla adevărul (sau măcar o parte a acestuia) privind rolul serviciilor secrete ruse şi al celor din unele ţări occidentale în Marele joc ucrainean, speranţele istoricilor fiind legate în acest sens de Statele Unite, unde regimul accesului la arhive este ceva mai facil decât în ţările aflate de partea cealaltă a Atlanticului.

KAZAHSTAN, ÎNCOTRO?

Petru Neghiu

„Din 2 ianuarie a.c., o mişcare de contestare a puterii politice, fără precedent în istorie, provocată de creşterea preţului gazelor, s-a propagat de-a lungul şi de-a latul Kazahstanului. Regimul a răspuns cu măsuri represive şi a chemat în ajutor pe vecinul său aliat, Rusia!" Aşa titrau telegramele de presă de la începutul anului „bomba" din Kazahstan, considerat unul din statele cele mai stabile din regiune. Şi continuau cu „zeci de morţi şi peste o mie de răniţi", pentru ca în 7 ianuarie, preşedintele Kassîm-Jomart Tokaev să anunţe că „s-a restabilit ordinea" în mare parte în ţară, dar că „operaţiunile de revenire la normalitate vor continua până la distrugerea totală a militanţilor!"

Pe bună dreptate, se pune întrebarea: cum de s-a ajuns în Kazahstan la o asemenea criză în mai puţin de o săptămână, încât s-au înregistrat violenţe aproape de neimaginat?

Încercăm să găsim răspunsuri la astfel de întrebări, făcând o scurtă incursiune în situaţia geopolitică a Kazahstanului.

*

Kazahstanul este condus de un ***regim prezidenţial autoritar şi „de clan",*** ai cărui lideri au gravitat în jurul „părintelui naţiunii" – Elbaşî, ***Nursultan Nazarbaev***, primul preşedinte al ţării, pe care a condus-o timp de trei decenii, până în 2019, când, la 79 de ani, a demisionat, iar transferul de putere s-a făcut în favoarea fostului prim-ministru şi diplomat de carieră ***Kassîm-Jomart Tokaev.*** Nazarbaev a preluat nu mai puţin importanta funcţie de preşedinte al Consiliului Securităţii Naţionale (KNB), în onoarea sa capitala Astana fiind rebotezată Nur-Sultan. Moştenirea lui Nazarbaev este socotită a se defini pe scurt: *Kazahstan – pol de stabilitate în Asia Centrală.* De la obţinerea independenţei, linia politică principală a fost consolidarea autonomiei ţării, în contextu unor constrângeri zonale multiple.

Kassîm-Jomart Tokaev

Kazahstanul este un partener de netăgăduit al Rusiei, parte a tuturor proceselor de integrare întreprinse de Moscova în zonă, fie că vorbim de OCS – Organizaţia de Cooperare de la Shanghai, de OTSC – Organizaţia Tratatului de Securitate Colectivă ori de UEEA – Uniunea Economică Euroasiatică.

La scară internaţională, Kazahstanul îşi asumă rolul oficios de „pasarelă diplomatică" spre Rusia, în situaţia unor dosare sensibule. Nazarbaev a contribuit personal, în 2016, la soluţionarea crizei Rusia – Turcia în episodul avionului SU-34. Acordurile Minsk II în problema crizei din Donbas au fost încheiate în februarie 2015, după o vizită fulger a preşedintelui Franţei, François Hollande la

Moscova, care petrecuse două zile în Kazahstan, în decembrie 2014. Şi, nu mai puţin importante, seriile de negocieri de la Astana dintre Rusia, Iran şi Turcia, în dosarul sirian.

Cu o populaţie de 19 milioane de locuitori şi o suprafaţă de 2,7 milioane km^2, pe plan economic, Kazahstan se vrea prima putere din Asia Centrală, al cărui PIB în 2019 depăşea 170 miliarde de dolari, fiind principalul partener comercial al Rusiei în zonă, cu schimburi comerciale de circa 20 de miliarde de dolari în acelaşi an.

O adevărată întrepătrundere ruso-kazahă de-a lungul unei frontiere comune de 6.800 km unde este situată, de-o parte, 30 % din populaţia Kazahstanului şi 20 % din cea a Rusiei, cu 20 % din PIB-ul primei şi 40% din PIB-ul celei de-a doua ţări. Un Forum de cooperare inter-regională ruso-kazahstană îi întâlneşte anual pe preşedinţii celor două ţări.

Moştenire sovietică este şi o mare parte din infrastructura de-a lungul frontierei: linii ferate administrate de cele două părţi; linii energetice: oleoductele Atiran-Samara, Aktan-Mahacikala (prin Marea Caspică) spre Tikhoretsk şi Novorosiisk, la Marea Neagră – pentru petrolul kazah; Omsk – Pavlodar spre Europa de Est, prin oleoductul Drujba, sau spre Turkmenistan, via Şîmkent şi Turkmenabad.

În domeniul gazelor, să reamintim holdingul KazRosGaz, întreprindere mixtă a Gazprom şi KazMunaiGaz, care gestionează extracţia şi transportul de la uriaşul zăcământ din Karaciaganak (Marea Caspică) spre uzina din Orenburg din Rusia. În domeniul hidroelectric, grupul rusesc InterRAO are părţi importante de acţiuni la centrala Ekibastuz, în regiunea Pavlodar din nordul Kazahstanului, cu producţie pentru piaţa rusească.

În 2006 s-a încheiat un partenariat strategic între Moscova şi Astana soldat cu Societatea Zarecinoe (participare rusă, kazahstaneză şi kîrghistaneză) care pune în valoare zăcământul din regiunea Turkestan din sudul Kazahstanului.

Atâtea întrepătrunderi politice, militare, economice, sociale şi culturale nu puteau să nu genereze şi ***mici „frecuşuri" bilaterale.*** O „uşoară răcire" a relaţiilor bilaterale se manifestă de mai multă vreme, dovadă o serie de declaraţii ale unor responsabili ruşi care sunt văzute de kazahi drept imixtiune în suveranitatea lor naţională. Nu mai puţin importantă apare prioritatea acordată limbii kazahe faţă de rusă în domeniul politic şi administrativ, ce a culminat cu anunţul despre „latinizarea" limbii kazahe, care, în scris, foloseşte alfabetul chirilic, ceea ce la Moscova se traduce drept o puternică voinţă de „emancipare".

Diferenţe notabile se remarcă şi în viziunea asupra UEEA, pe care Kazahstanul o vrea strict economică, punând stavilă adoptării de contrasancţiuni unor ţări occidentale cu care ţara are importante relaţii comerciale. În plus, în ciuda raporturilor apropiate ruso-turce, Moscova nu pare încântată de „flirtul" Kazahstan-Turcia.

Cu toate acestea, nimic nu l-a împiedicat de preşedintele Tokaev să ceară ajutor militar în cazul revoltei violente de la începutul anului, nici Rusia n-a ezitat prea mult în a activa articolul 4 al Tratatului de la Taşkent, în ideea nu „de a căsăpi pe manifestanţi, ci de a securiza punctele strategice, clădirile oficiale, aeroporturi, spitale etc."

În plus, Rusia are de transmis mesaje clare în această problemă: mai întâi, la nivel intern, nu vrea să zgândăre eventuale răbufniri antiruseşti, când are în Kazahstan peste 3,5 milioane de etnici (o cincime din populaţia ţării), iar la nivel extern, pe fondul situaţiei tensionate cu UE şi SUA, în problema Ucrainei, să arate că nu-şi abandonează aliaţii şi că ea este puterea care „se îngrijeşte" de destinele politice şi strategice ale unui spaţiu ce se întinde din Asia Centrală spre Caucaz şi Europa de Est.

Cât despre ***China,*** la rândul ei ***are şi ea puternice implementări economice în Kazahstan***: faimoasele „drumuri ale mătăsii", care sună atât de romantic, sunt, fără îndoială, puternice infrastructuri portuare („portul uscat" – Khorgos), logistice, digitale, energetice şi, mai cu seamă, feroviare destinate să alimenteze uriaşa maşinărie economică a Beijingului (legătură dintre regiunea Xinjiang – cea cu uigurii – şi Marea Caspică, adică spre pieţele europene).

Guvernul de la Washington a fost şi el surprins de evenimentele din vestul şi sudul Kazahstanului şi, bineînţeles, a folosit mult răsuflatul slogan al drepturilor omului pentru a pune în gardă Moscova. Influenţa SUA în Kazahstan este circumscrisă intereselor sale generale în zonă, unde controlul îl au Rusia şi China. Joe Biden contează pe o oarecare apropiere de Kazahstan.

Presa americană a „dezgropat" o fotografie din 2015 de la Washington în care, pe atunci vicepreşedintele Joe Biden şi fiul său Hunter Biden (parcă am auzit de el şi în legătură cu România dar şi cu Ucraina!!!) apar alături de Kassîm Maximov, fost şef al KNB (Consiliul Securităţii Naţionale), arestat în ianuarie 2022, şi de magnatul finanţei Kenges Rakhishev, amândoi apropiaţi ai lui Timur Kulibaev, ginerele ex-preşedintelui Nazarbaev. Dar, actualul Joe Biden contează mai cu seamă pe reţelele care gravitează în jurul opozantului Mukhtar Abliazov,

susţinut, la rândul său, de binecunoscuta ***National Endowment for Democracy (NED),*** care a finanţat peste 15 organizaţii kazahe, ONG-uri, „centre de cercetare", medii de presă etc. Abliazov, refugiat în Franţa, urmărit penal în ţara sa pentru infracţiuni fiscale, de pe vremea când era ministru al Finanţelor, nu a ezitat să se autoproclame liderul opozanţilor, dispus să-şi asume conducerea unui guvern „democratic".

Directorul NED, Damon Wilson (care este şi vicepreşedinte al think tank-ului „Atlantic Council") a fost adjunct al lui George Robertson, fost secretar general al NATO, dar şi director pentru afaceri europene în NSC – National Security Council sub George W. Bush şi se ocupa la vremea respectivă de US – Ukraine Business Council. Nu este lipsit de interes să arătăm că D. Wilson este în strânse relaţii cu Ross Wilson din „Atlantic Concil", bun cunoscător al statelor ex-sovietice, cu experienţă diplomatică la Moscova, Praga, Baku, Ankara, Tbilisi şi Kabul şi care acţionează şi prin ***„Eurasia Foundation".***

Printre „militanţii" NED se numără şi ***Irina Petruşova,*** ziaristă britanică, de origine rusă, apropiată de Abliazov. Aceasta conduce la Londra firma CA Analysis & Research Centre, consiliată de doi avocaţi: Oleg Degtiarev şi Ivanna Shevlyakova, co-directori ai societăţii de avocatură Law Firm UK.

Petruşova, împreună cu fostul său soţ Bakitzhan Ketebaev au „operat" pentru scurt timp în 2017 în Kazahstan & Central Asia Intelligence Centre, pentru ca mai apoi aceasta să se căsătorească cu fratele mai mare al fostului său soţ, Muratbek Ketebaev, apropiat al aceluiaşi clan Abliazov. Cei doi soţi, prin finanţare NED, administrează site-ul Kazahstan 2.0., critic vehement al regimului Tokaev.

Cât despre ***Uniunea Europeană, foarte timide „preocupări":*** Josep Borrell, şeful diplomaţiei europene consideră că „ajutorul militar extern aminteşte despre situaţii ce trebuie evitate", à propos de intervenţia OTSC. La rândul său, Jean-Yves Le Drian, ministrul francez de Externe declara: „Condamnăm violenţele care au loc... suntem afectaţi de faptul că au fost atâtea victime şi facem apel la părţi, atât din Kazahstan cât şi din OTSC să dea dovadă de moderaţie şi să acţioneze pentru deschiderea dialogului..."

Cam aceasta ar fi, în linii mari, „situaţia operativă" în zonă în momentul declanşării evenimentelor şi imediat după aceea. Trebuie, însă, să încercăm să decelăm pe ce fond intern s-au generat ele.

Mişcarea contestatară s-a născut în vestul Kazahstanului – în Janaozen – şi a luat forme violente inclusiv în Almatî, capitala economică a statului, ca urmare a anunţului guvernamental cu privire la oprirea subvenţionării de către stat a gazului petrolier lichefiat (GPL) – principalul combustibil auto, al cărui preţ s-a dublat brusc.

În fapt, de ceva vreme ţara se confrunta cu dificultăţi în domeniul energetic. Încă de a doua zi, 3 ianuarie, ***revendicările au trecut în sfera politică:*** schimbarea regimului, alegerea guvernanţilor locali prin vot (ei sunt numiţi de

preşedinte), încetarea arestărilor şi a hărţuirii militanţilor civici, noul lider al ţării să nu mai aparţină regimului actual.

Furia mulţimii a fost pentru început îndreptată împotriva lui Nursultan Nazarbaev („afară cu bătrânul", strigau manifestanţii), care, susţine populaţia, a instituit „politica de clan", fiind considerat şi mentorul actualului preşedinte Kassîm-Jomart Tokaev, nu în ultimul rând, injustiţia socială, corupţia, inflaţia galopantă. Manifestaţiile au degenerat în violenţe, au fost ocupate şi incendiate clădiri administrative, inclusiv reşedinţa prezidenţială şi primăria, precum şi alte obiective, magazine etc.

Evident, guvernul a răspuns prin măsuri de respingere a mişcării, declarând stare de urgenţă în toată ţara, interdicţii de circulaţie, blocarea accesului la reţelele sociale. Forţele de ordine au deschis focul împotriva mulţimii, la ordinul preşedintelui care susţine că este vorba de o tentativă de lovitură de stat prin „operaţiuni teroriste", orchestrată de însuşi KNB – Comitetul Securităţii Naţionale, în frunte cu Karîm Maximov, acuzat de înaltă trădare şi susţinut de forţe străine.

Totodată, preşedintele Tokaev anunţă demiterea guvernului şi chiar o eventuală dizolvare a parlamentului. Mulţimile nu se opresc, încât preşedintele face apel la sprijin militar extern – OTSC – circa 2300 de soldaţi paraşutişti şi militari ai trupelor speciale plus drone şi echipament pentru război electronic, care „restabilesc ordinea" şi părăsesc ţara după câteva zile, astfel că, în scurt timp aproape că nu se mai vorbeşte de Kazahstan, la 13 ianuarie declarându-se situaţie stabilizată. Vânătoarea de terorişti, însă, continuă.

Bilanţul: peste 8.000 de arestaţi, câteva sute de morţi şi mii de răniţi civili, 18 morţi şi peste 750 de răniţi în rândul forţelor de securitate. Pe de altă parte, peste 1.300 de companii au suferit pagube, circa 100 de bănci atacate, 500 de maşini de poliţie incendiate, pe ansamblu se estimează pierderi de aproape trei miliarde de dolari.

Interesante sunt şi intervenţiile oficiale care spun că este vorba de „bande de bărbaţi înarmaţi, cu experienţă de luptă", de „combatanţi din Orientul Mijlociu şi Afganistan", Moscova ameninţând că „nu va tolera revoluţiile colorate orchestrate de Occident" în fosta URSS. Însuşi Nazarbaev, la 18 ianuarie, într-o primă apariţie la televiziune, susţine că s-a urmărit „distrugerea integrităţii ţării şi a fundamentelor statului", despre sine asigurând naţiunea: „sunt pensionar şi mă bucur de odihnă binemeritată în capitală. Nu am plecat nicăieri. Nu există niciun conflict în cadrul conducerii ţării".

Măsurile politice n-au întârziat: ***guvernul demis, fostul prim-ministru Askar Hamin înlocuit de Parlament, la propunerea preşedintelui, cu Alihan Smailov, fost ministru de finanţe. Nazarbaev este înlăturat din funcţia onorifică din KNB, directorul acestuia Karîm Maximov şi adjuncţii săi Anouar Sadîkulov şi Daulet Ergozhin, arestaţi, directorul serviciului tehnic al KNB, Azamat Ibraev, găsit mort la domiciliu, iar adjunctul său, Samat Abish, nepotul lui Nazarbaev, demis şi trimis în „concediu anual".***

Locul lui Maximov este luat de Ermek Sagîmbaev, până acum şef al Serviciului Securităţii Statului, mai exact al protecţiei şi securităţii demnitarilor, inclusiv a şefului statului. În acest fel***, preşedintele Tokaev îşi poate semna victoria faţă de „clanul" lui Nazaerbaev.***

Din multiplele analize politice şi puncte de vedere cu privire la evenimentele la care ne-am referit, reţinem două scenarii care au răzbătut în public despre implicarea unor servicii de spionaj în evenimentele din Kazahstan. Pe de o parte, ***CIA ar fi încercat o „repetiţie" a ceea ce ar urma să se întâmple în viitor,*** fapt dedus dintr-un comunicat oficial prin care cetăţenii americani erau avertizaţi cu vreo săptămână înainte să nu rămână în Kazahstan în perioada sărbătorilor de iarnă.

În altă ordine de idei, ***alte două servicii de spionaj occidentale sunt suspectate de „interes major" în zonă.*** Este vorba despre DGSE – ***spionajul francez*** şi AIVD – ***serviciul secret olandez***.

Cât despre DGSE, se susţine că ar fi implicat în ideea de a-l sprijini pe Macron pe durata exercitării preşedinţiei Consiliului UE de către Franţa, „dosarele europene ale Franţei" fiind consistente în legătură cu Europa de Est, Orientul Apropiat şi Asia Centrală. ***„Obraznicul" serviciu olandez, considerat printre cele mai agresive din lume, are multă experienţă în provocarea de tulburări sociale*** (s-a susţinut implicarea sa şi în evenimentele din 1989 din ţara noastră!), încât chiar Parlamentul de la Haga a deschis anchete cu privire la metodele ilegale folosite în îndeplinirea misiunilor acoperite.

Răspunsul la întrebarea din titlul articolului pare dificil de dat la prima vedere, ţinând cont de natura conflictului din ianuarie din Kazahstan, de amploarea lui şi, mai cu seamă, de modul în care a fost, să zicem, soluţionat, respectiv, activarea unui articol dintr-un Tratat de Securitate Colectivă (similar art. 5 din Tratatul NATO). De aceea, nu vom face decât să trasăm ***câteva linii cu titlu de concluzii:***

- evenimentele din ianuarie din Kazahstan sunt consecutive, în principal, unei situaţii generale degradate în ţară, în anumite împrejurări cu concursul unor entităţi politico-administrative sau persoane din „nomenclatura" regimului;

- aceste evenimente au fost „exploatate" de forţe provocatoare interne, sprijinite din exterior; referitor la acest aspect, analiştii şi presa sunt aproape unanimi în a exclude implicarea Rusiei (a se vedea ziarul *Tageszeitung*) în declanşarea evenimentelor;

- Rusia, în schimb, se pare că a ieşit favorizată din conflict, întărindu-şi influenţa în Kazahstan şi mesajul de lider în zonă – Kazahstanul, din punctul nostru de vedere, cel puţin pe termen scurt şi mediu se stabilizează, redevenind ceea ce a fost înainte, dar cu tentative de reformare a unor instituţii (nu a regimului politic), mai cu seamă a celor din domeniul apărării şi securităţii naţionale;

- în domeniul economic, însemnatele resurse de care dispune ar putea fi dirijate mai mult în interesul dezvoltării interne, inclusiv al creşterii nivelului de

trai al populaţiei, care, de altfel, se mândreşte cu „inegalabilele realizări” ale ultimilor ani, mai cu seamă pe linia urbanizării ţării;

- nu rămâne lipsit de interes pericolul „amestecului în treburile interne” ale ţării al unor organisme, organizaţii, persoane care urmăresc, trebuie să o spunem, să pună mâna pe aceste resurse, sau măcar să faciliteze accesul la profitul de pe urma expoatării acestora.

Lucrurile rămân, deci, în stare destul de volatilă în zonă, mai ales în contextul necunoscutelor care derivă din „parteneriatul în toate domeniile” anunţat în ziua deschiderii Jocurilor Olimpice de iarnă de la Beijing de către preşedinţii Vladimir Putin şi Xi Jinping, care a cam început să dea frisoane peste mări şi ţări.

CAUZE ȘI CONSECINȚE ALE CRIZEI DIN UCRAINA

Alexandru Botez

„***Dacă, peste cel mult 10 ani, toate trupele americane staționate în Europa nu vor fi retrase în Statele Unite, înseamnă că proiectul NATO a eșuat***.”
Generalul Dwight D. Eisenhower (februarie, 1951)

Pentru orice plan de soluționare a unei situații de criză, este esențial să știm ce a provocat-o. Referitor la problema extrem de importantă a cauzei crizei cu implicații globale din Ucraina, elementul cheie este răspunsul la chestiunea cine are responsabilitatea principală, Rusia sau Occidentul.

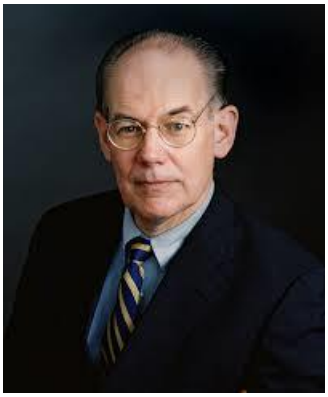
John Mearsheimer

John Mearsheimer, politolog, expert în domeniul relațiilor internaționale, face parte din școala de gândire realistă americană, aflată în opoziție cu ideile progresiste, care au stat până acum la baza politicii externe promovate de Partidul Democrat sau ideile naționalist/conservatoare ale Partidului Republican. Este profesor emerit de științe politice la Universitatea din Chicago și considerat cel mai reprezentativ exponent al realismului în politica internațională.

Profesorul Mearsheimer a prezis actuala criză din Ucraina în eseul întitulat „*De ce criza din Ucraina este din vina Occidentului*”, publicat în revista *Foreign Policy*, numărul din septembrie – octombrie 2014, idei valabile, inclusiv în condițiile actualului război dintre Rusia și Ucraina. Pe lângă argumentele referitoare la cauzele crizei, politologul american a prezentat și un set de soluții pentru a se pune capăt acesteia.

Evaluările lui Mearsheimer s-au bucurat de un interes constant în mediile academice și de experți în relațiile americano-ruse, dar nu și al politicienilor de la Washington, profesorul de la Chicago fiind un critic al politicilor externe promovate de președinții Clinton, Bush, Obama și Biden. Semnificativ este și faptul că o serie de personalități cum sunt Henry Kissinger, Stephen F. Cohen, Stephen M. Walt sau Noam Chomsky s-au plasat pe aceeași poziție ca și Mearsheimer, respectiv că principala vină pentru tragedia ucraineană revine Occidentului.

Într-un amplu interviu acordat publicației americane *The New Yorker*, din 1 martie 2022, politologul american a reiterat ideile din studiul său elaborat imediat după acapararea de către Rusia a Peninsulei Crimeea. În opinia sa,

argumentele de atunci sunt valabile și în cazul actualei invazii a Ucrainei de către Rusia. Cu această ocazie, Mearsheimer s-a referit la faptul că actualul război din Ucraina ar fi putut să fie prevenit și care sunt planurile lui Vladimir Putin în ce privește Ucraina, menținându-se pe poziția conform căreia prin promovarea extinderii spre Est a NATO și stabilirea de relații apropiate cu Ucraina, a crescut pericolul unui război dintre puterile care dispun de arme nucleare și a încurajat Rusia să adopte o poziție agresivă împotriva Ucrainei. Prin urmare, încă din anul 2014, după anexarea Peninsulei Crimeea de către Rusia și cu atât mai mult în condițiile actualului război care sfâșie Ucraina, John Mearsheimer a susținut că „*Statelor Unite și aliaților săi europeni le revine cea mai mare parte a răspunderii pentru această tragedie*."

Având în vedere că situația din Ucraina a resuscitat îndelungate și ample dezbateri despre evoluția relațiilor dintre Statele Unite și Rusia în perioada post Război Rece, prevalând opiniile conform cărora exclusiv actuala conducere de la Kremlin promovează iresponsabil o politică agresivă în spațiul geografic al fostei URSS și zona de influență deținută de aceasta în Europa de Est indiferent de implicarea Occidentului, considerăm util pentru cititorii noștri prezentarea și a altor puncte de vedere, cu atât mai mult cu cât acestea sunt susținute de personalități intelectuale remarcabile din Statele Unite, cum este profesorul John Mearsheimer.

**

ILUZIILE LIBERALE CARE L-AU PROVOCAT PE PUTIN

Conform evaluărilor prevalente în Occident, criza ucraineană se datorează aproape în totalitate agresivității Rusiei. Astfel, președintele Vladimir Putin a ordonat anexarea Peninsulei Crimeea ca urmare a aspirațiilor sale de a reface Imperiul Rus și, în cele din urmă, va acționa pentru a obține controlul asupra întregii Ucraine, precum și a altor state din Europa de Est. Din această perspectivă, înlăturarea de la putere a președintelui Viktor Ianukovici, din luna februarie 2014, a fost doar un pretext al deciziei lui Vladimir Putin de a invada o parte a Ucrainei.

Această afirmație este însă greșită – *susține John Mearsheimer*. Statele Unite și aliații ei europeni sunt în cea mai mare parte răspunzători pentru criza ucraineană. Elementul central al divergențelor cu Rusia este extinderea NATO spre Est, respectiv strategia mai amplă care include și îndepărtarea Ucrainei din orbita Rusiei și includerea ei în sfera de influență a Occidentului. În același timp, extinderea spre Est a Uniunii Europene și promovarea valorilor occidentale democratice în Ucraina – începând cu *Revoluția Portocalie* din 2004 – au constituit de asemenea elemente cheie. Începând din a doua jumătate a anilor 1990, liderii de la Kremlin s-au opus categoric extinderii NATO, iar în ultimii ani au susținut cu claritate și fermitate că Rusia nu va accepta ca vecinul ei de importanță strategică să devină un bastion al Occidentului. Pentru Putin, răsturnarea ilegală de la putere a președintelui ucrainean ales democratic și pro-rus – etichetată ca fiind o „lovitură de stat" - a fost picătura care a umplut

paharul. Reacția sa a fost ocuparea Peninsulei Crimeea, invocând temeri că pe teritoriul acesteia s-ar fi preconizat înființarea unei baze militare a NATO, după care a acționat pentru destabilizarea Ucrainei pentru a determina conducerea de la Kiev să renunțe la planurile de a se alătura Occidentului.

Reacția lui Putin nu ar fi trebuit să constituie o surpriză. În ultimă instanță, Occidentul era cel care intrase în curtea Rusiei și îi amenința interesele strategice fundamentale, aspect în legătură cu care Putin s-a pronunțat anterior cu fermitate și în mod repetat. Elitele politice din Statele Unite și Europa au refuzat să ia în considerare aceste poziționări din partea Rusiei, limitându-se doar să subscrie la o interpretare greșită a conceptelor de bază ale politicii internaționale. Acestea susțin că logica realistă este irelevantă în secolul XXI și că Europa poate fi menținută unită și liberă doar pe baza unor valori și principii liberale, cum ar fi statul de drept, interdependența economică și democrația.

Dar această paradigmă nu a funcționat în Ucraina. Criza din această țară a relevat că realismul politic continuă să fie important, iar statele care-l ignoră o fac pe propriul risc. Liderii americani și cei europeni au greșit în încercarea lor de a face din Ucraina un bastion al Occidentului la granițele Rusiei. Acum, când consecințele acestei erori au ieșit la iveală, ar fi o greșeală și mai mare să se continue această politică falimentară.

AFRONTUL OCCIDENTULUI

Politologul american susține că, la încheierea Războiului Rece, liderii sovietici de atunci au acceptat ca forțele militare ale Statelor Unite să rămână în Europa, iar NATO să fie menținut intact, un aranjament prin care se spera că Germania unificată va fi pașnică. Dar, nici ei și nici succesorii lor de la Kremlin nu au dorit ca NATO să se extindă și au presupus că omologii lor și diplomații occidentali au înțeles mesajul lor. Acest lucru în mod evident nu s-a întâmplat, iar din a doua jumătate a anilor 1990, Administrația Clinton a început să acționeze pentru extinderea NATO.

Primul val al acestei extinderi a avut loc în 1999 și a cuprins Republica Cehă, Ungaria și Polonia. Al doilea val a fost în 2004, din care au făcut parte Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România, Slovacia, și Slovenia. Moscova a protestat cu amărăciune încă de la început. Astfel, în timpul campaniei de bombardamente împotriva sârbilor bosniaci, din 1995, președintele rus Boris Elțîn a declarat: „*este primul semn a ceea ce se poate întâmpla când NATO va ajunge nemijlocit la granițele Federației Ruse... Flacăra războiului s-ar putea aprinde deasupra întregii Europe*.” Dar atunci rușii erau prea slabi pentru a putea împiedica extinderea spre est a NATO și care, în orice caz, nu părea atât de amenințătoare, de vreme ce noile state membre nu aveau granițe comune cu Rusia, cu excepția micilor țări baltice.

Apoi, NATO a început să privească mai departe spre Est. La summitul de la București, din luna aprilie 2008, a fost discutată admiterea în Alianță a Georgiei și Ucrainei. Administrația George W. Bush a sprijinit această inițiativă, dar Franța și Germania s-au opus de teamă că acest lucru va antagoniza Rusia. În

cele din urmă s-a ajuns la un compromis, statele membre NATO fiind de acord să nu demareze procesul formal de aderare, dar au semnat o declarație prin care erau susținute aspirațiile Georgiei și Ucrainei și în care se afirma că „Aceste țări vor deveni state membre NATO."

Moscova nu a considerat că rezultatul Summitului de la București a fost un compromis. Aleksandr Grușko, care atunci era adjunct al ministrului rus de externe, a declarat: „Acordarea calității de membru al Alianței Georgiei și Ucrainei ar fi o uriașă greșeală strategică și va avea cele mai cele mai grave consecințe pentru securitatea europeană. La rândul său, Vladimir Putin a susținut că admiterea acestor două țări în NATO va însemna o „amenințare directă" la adresa Rusiei. Putin i-ar fi spus chiar explicit lui Bush că „Dacă Ucraina va fi acceptată în NATO, aceasta va înceta să mai existe."

Invazia Rusiei din Georgia, din luna august 2008, ar fi trebuit să înlăture orice dubiu cu privire la determinarea lui Putin de a împiedica aderarea Georgiei și Ucrainei la NATO. Președintele georgian Mihail Saakașvili a decis în vara anului 2008 să reîncorporeze cu forța armată cele două regiuni separatiste, Abhazia și Osetia de Sud. Putin dorea însă ca Georgia să fie slabă, divizată și, desigur, în afara NATO. După declanșarea luptelor între forțele guvernamentale georgiene și separatiștii sud-osetini, Moscova a folosit momentul și a preluat controlul asupra Abhaziei și Osetiei de Sud. În ciuda semnalului extrem de clar, NATO nu și-a abandonat niciodată public obiectivul de a se extinde spre Est. Iar în 2009, Albania și Croația au devenit state membre NATO.

De asemenea, Uniunea Europeană și-a continuat marșul spre Est. În luna mai 2008, a fost lansată inițiativa Parteneriatului Estic, un program menit să aducă prosperitate în statele aflate la granițele de est al uniunii, inclusiv Ucraina, și să faciliteze integrarea lor economică în UE. Nu a fost surprinzător faptul că Rusia a considerat că acest plan era ostil intereselor sale. În luna februarie 2004, înainte ca Ianukovici să fie înlăturat de la putere, ministrul rus de externe Serghei Lavrov a acuzat UE că încearcă să-și creeze o „sferă de influență" în Europa de Est. În viziunea liderilor de la Kremlin, extinderea UE era un pretext pentru extinderea NATO.

Ultimul instrument al Occidentului pentru îndepărtarea Kievului de Moscova a fost efortul de a impune valorile liberale și democrația în Ucraina și în alte state apărute după destrămarea URSS, conform unor planuri finanțate cel mai adesea de persoane și organizații neguvernamentale din Occident. Victoria Nuland, adjunctul secretarului american de stat pentru afaceri europene și eurasiatice, estima în luna decembrie 2013 că Statele Unite au cheltuit din anul 1991 mai mult de 5 miliarde de dolari pentru a ajuta Ucraina să aibă „viitorul care-l merită". Ca parte a acestui efort, guvernul Statelor Unite a finanțat National Endowment for Democracy - NED. Această fundație non-profit a asigurat resursele financiare pentru mai mult de 60 de proiecte de promovare a societății civile în Ucraina, iar așa cum afirma președintele NED, Carl Gershman, Ucraina a fost „cel mai mare premiu" al fundației. După ce Viktor Ianukovici a

câștigat alegerile prezidențiale din luna februarie 2010, NED a decis că acesta subminează obiectivele sale și și-a concentrat eforturile pentru sprijinirea opoziției și consolidarea instituțiilor democratice din Ucraina.

Când liderii de la Kremlin privesc la ingineria socială realizată de occidentali în Ucraina, sunt îngrijorați de faptul că țara lor ar putea fi următoarea țintă. Iar aceste temeri nu sunt nejustificate. În luna septembrie 2013, Gershman scria în The Washington Post: „Opțiunea Ucrainei de a se alătura Europei va accelera dispariția ideologiei imperialiste ruse, reprezentată de Vladimir Putin" și mai menționa „Rușii, de asemenea, vor trebui să facă această opțiune și Putin va fi perdant nu doar în vecinătatea apropiată, ci și în Rusia."

CREAREA UNEI CRIZE

Pachetul triplu de politici al Occidentului – extinderea NATO, extinderea UE și promovarea valorilor liberale – a turnat combustibil pe un foc care era pe cale să izbucnească. Scânteia s-a produs în luna noiembrie 2013, când Ianukovici a respins un important acord economic negociat cu UE și a decis să accepte în schimb contraoferta Rusiei în valoare de 15 miliarde de dolari. Această opțiune a dus la declanșarea unor demonstrații antiguvernamentale în centrul Kievului, care au escaladat și la sfârșitul lunii februarie 2014 s-au soldat cu moartea a peste 100 de protestatari. Emisari occidentali au venit în mare grabă la Kiev pentru a soluționa criza. La 21. februarie 2014, guvernul și opoziția au ajuns la un acord care îi permitea lui Ianukovici să rămână la putere până ce erau organizate noi alegeri. Noul guvern instalat la Kiev era în totalitate pro-occidental și anti-rus, din componența căruia mai făceau parte patru membri de rang înalt, care puteau fi etichetați ca fiind naționaliști extremiști.

Deși amploarea completă a implicării Statelor Unite în aceste evenimente nu este încă clarificată, este evident că Washingtonul a sprijinit lovitura de stat. Victoria Nuland și senatorul republican John McCain au participat personal la demonstrațiile antiguvernamentale de pe Maidan, iar ambasadorul american în Ucraina, Geoffrey Pyatt, a declarat public după răsturnarea de la putere a lui Viktor Ianukovici că „a fost o zi care va rămâne în cărțile de istorie." După cum a rezultat dintr-o convorbire telefonică, Nuland a susținut schimbarea de regim și dorea ca politicianul ucrainean Arsenii Iațeniuk să devină prim-ministru în noul guvern. Ceea ce s-a și întâmplat. Prin urmare, nu este de mirare că rușii au rămas cu convingerea că Occidentul a orchestrat îndepărtarea de la putere a lui Ianukovici.

Pentru Putin, sosise momentul să acționeze împotriva Ucrainei și Occidentului. La 22 februarie 2014, acesta a ordonat forțelor ruse să ocupe Peninsula Crimeea, iar la scurt timp după aceasta a încorporat-o în Rusia. Acest lucru s-a dovedit relativ ușor de realizat, având în vedere forțele militare ruse aflate deja la baza militară din portul Sevastopol. De asemenea, Crimeea a fost o țintă ușoară, ținând cont și de faptul că 60% din populația peninsulei era formată din etnici ruși, majoritatea dorind să trăiască în componența Rusiei.

Următorul pas făcut de Putin a fost să exercite presiuni masive asupra noului guvern de la Kiev, pentru a-l descuraja să se alinieze Occidentului și împotriva Moscovei, transmițând un mesaj clar că va zdrobi Ucraina ca stat funcțional, înainte ca aceasta să devină un bastion occidental la granițele Rusiei. Pentru realizarea acestui obiectiv, Putin a trimis consilieri, armament și a oferit sprijin diplomatic pentru separatiștii din Ucraina de Est, care au împins țara în direcția unui război civil. În apropierea graniței cu Ucraina au fost masate trupe rusești considerabile, care amenință să invadeze țara vecină dacă forțele militare ucrainene ar încerca să-i elimine rebelii. De asemenea, a crescut prețul la gazele naturale livrate Ucrainei, cerând să-i fie achitate și facturile restante.

DIAGNOSTICUL

Acțiunile lui Putin ar trebui să fie ușor de înțeles, consideră Mearsheimer. Cu un relief compus în cea mai mare parte dintr-o câmpie uriașă, traversată cu ușurință de Franța napoleoniană, Germania imperială și apoi de Germania nazistă pentru a ataca Moscova, ***Ucraina este un stat tampon de o enormă importanță strategică pentru Rusia.*** Niciun lider de la Kremlin nu va tolera ca o alianță militară sau un stat ostil să ajungă până în Ucraina. Niciun lider rus nu va ezita niciun moment să reacționeze când din exterior este sprijinită venirea la putere în această țară a unui guvern hotărât să integreze Ucraina în Occident.

Washingtonului poate că nu-i place poziția Moscovei, dar trebuie să înțeleagă logica acesteia. Aceasta este impusă de un principiu elementar al geopoliticii: marile puteri sunt întotdeauna sensibile față de amenințările potențiale din apropierea granițelor sale. La urma urmei, nici Statele Unite nu tolerează ca alte mari puteri să-și amplaseze forțele militare oriunde doresc în Emisfera Occidentală, cu atât mai mult în apropierea granițelor sale. Imaginați-vă indignarea americanilor dacă China ar edifica o alianță militară impresionantă în care ar încerca să includă Canada și Mexic. Chiar și făcând abstracție de logică, liderii ruși au spus în repetate rânduri omologilor lor occidentali că extinderea NATO în Georgia și Ucraina este inacceptabilă, precum și orice efort de a deturna aceste țări pe poziții ostile Rusiei. De altfel, războiul dintre Rusia și Georgia din anul 2008 a fost un mesaj mai mult decât clar.

Diverși oficiali din Statele Unite și țările europene aliate s-au străduit să risipească temerile rușilor și să convingă Moscova să nu considere că NATO ar avea planuri ostile îndreptate împotriva Rusiei. Pe lângă faptul că a negat în permanență că expansiunea ar urmări îngrădirea Rusiei, Alianța a evitat să desfășoare permanent forțe militare în noile state care au devenit membre după 1997. În 2002, a fost creat chiar un organism întitulat Consiliul NATO – Rusia, ca un efort de a impulsiona cooperarea. Pentru a calma și mai mult situația, Statele Unite au anunțat în 2009 că vor amplasa noile lor sisteme de apărare anti-rachetă pe nave militare situate în apropiere de litoralul european. Cel puțin așa s-a spus într-o fază inițială și abia mai târziu au apărut variantele cu amplasarea lor în Republica Cehă și Polonia. Dar niciuna din aceste măsuri nu a funcționat. Rușii au continuat să se opună cu încăpățânare extinderii NATO, în special în

Georgia și Ucraina. În ultimă instanță, rușii, nu Occidentul sunt chemați să decidă care sunt amenințările cu care se confruntă.

Pentru a descifra de ce Occidentul, în special Statele Unite, nu au reușit să înțeleagă că politica lor în ce privește Ucraina nu a făcut altceva decât să pună bazele unei viitoare confruntări cu Rusia, trebuie să ne întoarcem în timp, la mijlocul anilor 1990, când Administrația Clinton a început să susțină extinderea spre est a NATO. Experți de diferite orientări politice s-au întrecut să prezinte o diversitate de argumente pro sau contra extinderii, dar nu a existat un consens cum să fie realizată această extindere. De exemplu, majoritatea emigranților est-europeni din Statele Unite și rudele lor au sprijinit ferm extinderea, deoarece ei doreau ca NATO să sprijine țări cum erau Polonia și Ungaria, considerând că Rusia ar trebui îngrădită.

Majoritatea adepților curentului de gândire realist privind politica externă a Statelor Unite s-au opus însă extinderii NATO, susținând că o mare putere în declin, cu o populație în curs de îmbătrânire și o economie bazată în cea mai mare parte pe exploatarea unor resurse naturale nu era necesar să fie îngrădită. Aceștia se temeau că extinderea ar fi putut oferi Moscovei un motiv pentru crearea de probleme în Europa de Est. Diplomatul american George Kennan a susținut această perspectivă într-un interviu din anul 1998, la scurtă vreme după ce Senatul de la Washington a ratificat primul val de extindere al NATO: „Consider că rușii își vor manifesta treptat nemulțumirea, iar acest lucru va afecta politica lor externă. Cred că este o greșeală tragică. Nu există niciun motiv pentru așa ceva. Nimeni nu amenință pe nimeni”, a afirmat acesta.

Pe de altă parte, majoritatea liberalilor au sprijinit extinderea NATO, inclusiv unii membri care dețineau poziții cheie în Administrația Clinton. Ei credeau că sfârșitul Războiului Rece a transformat fundamental scena politică internațională și noua ordine post-națională a înlocuit logica realistă care a guvernat Europa până atunci. Statele Unite erau nu numai „națiunea indispensabilă”, cum susținea secretarul de stat de atunci, Madeleine Albright ci și un hegemon inofensiv, puțin probabil să fie considerat o amenințare de către Moscova.

Astfel, Statele Unite și aliații lor au promovat democrația în țările din Europa de Est, sporind interdependența dintre ele și integrarea lor în instituțiile din Europa Occidentală. După ce au câștigat dezbaterile pe această temă în Statele Unite, liberalii nu au întâmpinat dificultăți să-și convingă aliații europeni să accepte extinderea NATO. La urma urmei, având în vedere realizările înregistrate de UE, europenii erau mai interesați decât americanii să susțină ideea că geopolitica nu mai este de actualitate și că o ordine liberală cuprinzătoare poate menține pacea în Europa.

Atât de temeinic au ajuns liberalii să domine discursul despre securitatea europeană în primul deceniu al noului secol încât, atunci când s-a adoptat politica ușilor deschise, extinderea NATO a întâmpinat o rezistență redusă chiar și din partea realiștilor. Viziunea liberală asupra lumii este acceptată acum ca o dogmă

de către oficialii americani. În luna martie 2014, președintele de atunci al Statelor Unite Barack Obama, într-un discurs referitor la Ucraina, s-a referit de mai multe ori la „idealurile" pe care se bazează politica Occidentului și cum „sunt adesea amenințate de viziunile învechite, tradiționaliste, privind puterea." Fostul secretar de stat John Kerry adopta aceeași poziție atunci când s-a referit la criza din Crimeea: „Nu poți să te comporți în secolul XXI, la fel ca în secolul XIX, invadând o altă țară și invocând un pretext complet fals."

În esență, cele două părți funcționau având reguli de joc diferite: Putin și cei din tabăra sa gândeau și acționau în conformitate cu legile geopoliticii (realiste), în timp ce omologii lor din Occident se ghidau după ideile liberale despre politica internațională. Rezultatul a fost că, ***involuntar, Statele Unite și aliații lor au provocat o criză majoră în Ucraina.***

JOCUL ÎNVINOVĂȚIRILOR

În același interviu din anul 1998, Kennan a prezis că expansiunea NATO va duce inevitabil la o criză, după care partizanii acesteia „vor da vina pe felul de a fi al rușilor". Un semnal că așa se va întâmpla a fost faptul că majoritatea oficialilor occidentali au început să-l prezinte pe Vladimir Putin ca fiind adevăratul și singurul vinovat de situația din Ucraina. În luna martie 2014, conform The New York Times, cancelarul german Angela Merkel a dat de înțeles că Putin este un om irațional, spunându-i președintelui Obama că „parcă vine din altă lume." Fără nicio îndoială, Vladimir Putin are tendințe de comportament autocrate, dar nu există nicio dovadă care să susțină că este dezechilibrat mental. Din contră, este un strateg remarcabil care ar trebui să fie temut și respectat deopotrivă de oricine se confruntă cu el în domeniul politicii externe.

O serie de analiști mai temperați susțin că Putin regretă destrămarea URSS și este hotărât să inverseze cele ce s-au petrecut, prin extinderea granițelor Rusiei pe seama statelor care au făcut parte din Uniunea Sovietică sau fostele țări sateliți ale acesteia. Potrivit aceste interpretări, prin ocuparea Peninsulei Crimeea, Putin a testat dacă a venit vremea pentru ocuparea Ucrainei sau cel puțin a regiunilor sale estice și este de așteptat ca în cele din urmă să aibă un comportament agresiv față de țările situate în vecinătatea sa imediată. ***Pentru unii din această tabără, Putin este întruchiparea modernă a lui Adolf Hitler și încheierea oricărui acord cu el va însemna repetarea acordului de la Munchen. Prin urmare, Georgia și Ucraina trebuie admise să intre în NATO pentru a îngrădi Rusia să-și domine vecinii și să amenințe Europa Occidentală***.

Acest argument se risipește la o examinare mai atentă. Dacă Putin ar fi fost hotărât să creeze o Rusie Mare, ar fi existat cu siguranță semnale în acest sens înainte de 22 februarie 2014. Nu există însă nicio dovadă că intenționa să ocupe Crimeea sau alte teritorii din Ucraina înainte de această dată. Chiar și liderii occidentali care sprijineau extinderea NATO nu s-au referit la o asemenea posibilitate. Acțiunile lui Putin din Crimeea i-au luat pe aceștia printr-o surprindere totală și se pare că a fost o reacție spontană la lovitura de stat care l-a îndepărtat de la putere pe Viktor Ianukovici.

În plus, chiar dacă și-ar dori, Rusia nu dispune de capacitatea de a cuceri cu ușurință și anexa Ucraina de Est și cu atât mai mult întreaga țară. Aproximativ 15 milioane de oameni – o treime din populația Ucrainei – trăiesc între fluviul Nipru și actuala graniță cu Rusia și marea lor majoritate doresc să rămână în componența Ucrainei și este logic să presupunem că vor opune rezistență ocupației ruse. ***Mai mult decât atât, armata rusă este mediocră și nu relevă semne că ar putea deveni un Wehrmacht modern, cu șanse de a putea pacifica întreaga Ucraina. De altfel, Moscova dispune de resurse reduse pentru a suporta costurile ocupației, mai ales în condițiile în care economia rusă va avea de suferit de pe urma sancțiunilor ce vor urma.***

Dar chiar dacă Rusia ar dispune de o armată puternică și o economie robustă, cel mai probabil, se va dovedi incapabilă să ocupe întreaga Ucraina. Trebuie avute în vedere experiențele sovietice și americane din Afganistan, cele americane din Vietnam și Irak sau cea rusă din Cecenia, din care rezultă că, de regulă, ocupația militară sfârșește prost pentru ocupant. Probabil că Putin înțelege că încercarea de a subjuga Ucraina este ca și cum ai încerca să înghiți un porc țepos întreg. Prin urmare, este de așteptat ca reacția sa la evenimentele din această țară să fie defensivă și nu ofensivă.

O CALE DE IEȘIRE DIN CRIZA UCRAINEANĂ

În analiza sa, politologul american mai susține: Având în vedere că majoritatea liderilor occidentali continuă să nege faptul că atitudinea lui Putin ar putea fi determinată de preocupări legitime de securitate, nu este de mirare că ei au încercat să-l facă pe liderul rus să-și schimbe poziția, prin dublarea eforturilor de implementare a actualei politici față de Moscova și pedepsesc Rusia pentru a descuraja orice altă agresiune din partea sa. Deși Kerry a declarat că „toate opțiunile sunt pe masă”, nici Statele Unite și nici aliații lor din NATO nu sunt pregătiți să folosească forța în Ucraina. Occidentul se bazează în schimb pe sancțiuni economice pentru a pune capăt insurgenței din Ucraina de Est. În luna iulie 2014, Statele Unite și UE au fost de acord cu al treilea val de sancțiuni limitate, care vizează în principal persoane care ocupă funcții de rang înalt strâns legate de actuala conducere de la Kremlin, câteva bănci, companii din domeniul energetic și al apărării. De asemenea, au anunțat că pregătesc un alt val de sancțiuni, mai dure, care să vizeze sectoare întregi ale economiei ruse.

Aceste măsuri vor avea însă un efect redus, iar sancțiuni mai dure este puțin probabil că vor urma. Țările vest-europene, în special Germania s-au opus acestora de teamă că Rusia va ar putea riposta și provoca daune economice grave Uniunii Europene. Chiar dacă Statele Unite ar reuși să-și convingă aliații să accepte sancțiuni mai dure, cel mai probabil că Putin nu-și va modifica poziția. Istoria relevă că țările sunt capabile să reziste la sancțiuni enorme, atunci când este vorba de apărarea intereselor lor strategice. Nu avem motive să credem că Rusia va fi o excepție de la această regulă.

Liderii occidentali nu s-au sfiit să apeleze la politici provocatoare care au precipitat declanșarea crizei ucrainene. În luna aprilie 2014, vicepreședintele Joe

Biden s-a întâlnit cu deputații ucraineni, cărora le-a spus: „Este a doua ocazie să îndeplinim promisiunile făcute de Revoluția Portocalie". John Brennan, directorul CIA, în aceeași lună, a declarat cu ocazia unei vizite la Kiev că obiectivul său era să îmbunătățească cooperarea cu guvernul ucrainean, în domeniul securității.

În același timp, UE a continuat să promoveze programul Parteneriatului Estic. În luna martie 2014, José Manuel Barroso, președintele Comisiei Europene a rezumat viziunea UE în ce privește Ucraina, declarând: „Avem o obligație, o datorie de solidaritate față de acea țară și vom acționa să o avem cât mai curând în rândurile noastre." În aceste condiții, la 27 iunie 2014, UE și Ucraina au semnat acordul economic pe care Ianukovici l-a respins cu șapte luni în urmă. De asemenea, în iunie 2014, la reuniunea miniștrilor de externe ai statelor membre NATO s-a reiterat că ușile Alianței vor rămâne deschise pentru noi membri, chiar dacă Ucraina nu a fost menționată. „Nicio țară terță nu are drept de veto în ce privește extinderea NATO", a declarat atunci secretarul general NATO, Anders Fogh Rasmussen. De asemenea, miniștrii de externe au mai convenit să sprijine o serie de măsuri vizând consolidarea capacităților militare ale Ucrainei, în domeniile comenzii și controlului operațiunilor de luptă, logistica și apărarea cibernetică. Cum era de așteptat, liderii de la Moscova au protestat față de aceste măsuri, dar răspunsurile Occidentului nu au făcut decât să înrăutățească și mai mult situația.

Există totuși o soluție pentru criza din Ucraina, subliniază analistul american. Ar fi însă necesar ca Occidentul să-și revadă fundamental poziția față de această țară. ***Statele Unite și aliații săi ar trebui să abandoneze planul lor de occidentalizare a Ucrainei și să sprijine în schimb dobândirea de către aceasta a unui statut de zonă tampon neutră dintre NATO și Rusia***, de felul celei avute de Austria în timpul Războiului Rece. Liderii occidentali ar trebui să recunoască faptul că Ucraina contează foarte mult pentru Rusia, iar Vladimir Putin nu poate să tolereze menținerea la putere la Kiev a unui regim ostil. Aceasta nu ar însemna ca un viitor guvern ucrainean să fie pro-rus sau anti-NATO. Din contră, obiectivul acestuia ar trebui să fie o Ucrainã suverană, care să nu fie nici în tabăra Rusiei, nici în cea a Occidentului.

Pentru a atinge acest obiectiv, Statele Unite și aliații săi ar trebui să renunțe public la extinderea NATO în Ucraina. De asemenea, Occidentul ar trebui să elaboreze un plan de salvare economică pentru Ucraina finanțat de UE, Fondul Monetar Internațional și Statele Unite, propunere care să fie salutată de Rusia, având în vedere interesul de a avea un vecin stabil și prosper la granițele sale vestice. De asemenea, Occidentul ar trebui să limiteze considerabil acțiunile sale de inginerie socială din Ucraina. A venit timpul să se pună capăt sprijinirii de către Occident a unei noi Revoluții Portocalii. Totuși, liderii Statelor Unite și aliații lor ar trebui să încurajeze Ucraina să respecte drepturile minorităților, în special dreptul la folosirea limbii ruse de către vorbitorii acestei limbi.

Unii ar putea argumenta că este prea târziu să fie schimbată politica față de Ucraina, deoarece ar afecta serios credibilitatea Statelor Unite. Fără îndoială

că vor exista unele costuri, dar prețul care va fi plătit în cazul continuării unei strategii greșite va fi incomparabil mai mare. Mai mult decât atât, este foarte probabil ca alte țări să manifeste respect față de un stat care învață din propriile greșeli și în cele din urmă elaborează politici care soluționează eficient problemele cu care se confruntă. Este evident că această opțiune este deschisă pentru Statele Unite.

Se mai afirmă de către unii că Ucraina are dreptul să stabilească cu cine să se alieze și rușii nu au dreptul să prevină o alianță a Kievului cu Occidentul. Acesta este un mod periculos pentru Ucraina de a jongla cu opțiunile ei de politică externă. Adevărul trist este că adesea puterea naște și drepturi, atunci când este vorba de politicile marilor puteri. Drepturi abstracte, cum ar fi autodeterminarea sunt în mare măsură lipsite de sens, când marile puteri intră în conflict cu statele mai slabe. A avut dreptate Cuba când a stabilit o alianță cu Uniunea Sovietică în timpul Războiului Rece? În mod cert, Statele Unite au fost de altă părere. Acum rușii au aceeași părere despre aspirația Ucrainei de a se alia cu Occidentul. Este în interesul Ucrainei să înțeleagă o serie de lucruri care țin de realitatea vieții și să se comporte cu mai multă grijă când are de-a face cu un vecin mai puternic.

Cu toate acestea, chiar dacă cineva nu este de acord cu această analiză și consideră că Ucraina are dreptul să ceară să adere la UE și NATO, este o realitate și faptul că Statele Unite și aliații lor au dreptul să respingă aceste cereri. Nu există niciun motiv pentru ca Occidentul să accepte aspirațiile Ucrainei dacă aceasta are o politică externă greșită și mai ales în condițiile în care apărarea acestei țări nu este un interes vital. Încurajarea viselor unor ucraineni nu merită animozitățile și conflictele pe care acestea le pot provoca.

Desigur, unii analiști ar putea admite că NATO a gestionat greșit relațiile cu Ucraina și să susțină în continuare că reprezintă un inamic a cărei amenințare este într-o creștere formidabilă pe zi ce trece, ceea ce face prin urmare ca NATO să nu aibă altă opțiune decât să persiste în promovarea actualei politici. Acest punct de vedere este însă profund eronat. Rusia este o putere în declin și va deveni tot mai slabă. Dar chiar dacă Rusia ar fi o putere în curs de afirmare, includerea Ucrainei în NATO tot nu ar avea sens. Motivul este simplu: Statele Unite și aliații lor nu consideră că nu au un interes strategic fundamental în Ucraina, de unde și reținerea de a folosi forța lor militară pentru a veni în ajutorul acesteia. Prin urmare, ar fi absurd să accepte un nou stat în NATO pe care nimeni nu dorește să-l apere. NATO s-a extins în ultimele două valuri pentru că liberalii s-au bazat pe prezumția că Alianța nu va trebui niciodată să-și onoreze garanțiile de securitate față de noii membri. Este însă evident că acordarea Ucrainei a statutului de membră a NATO va duce la o ciocnire armată între Rusia și Occident.

Menținerea actualei politici externe privind Ucraina va complica relațiile Occidentului cu Moscova și în alte domenii: Statele Unite au nevoie de sprijinul Rusiei pentru retragerea echipamentelor militare din Afganistan, prin tranzitarea

teritoriului rusesc; ajungerea la un acord cu Iranul în domeniul nuclear. De fapt, până acum, Moscova a ajutat Washingtonul în aceste chestiuni. În vara anului 2013, Putin a fost cel care a scos castanele din fac pentru Obama, gestionând încheierea unui acord prin care Siria s-a angajat să renunțe la armele chimice, urmare a căruia Statele Unite au renunțat la preconizata intervenție militară în această țară. Statele Unite vor avea nevoie mai devreme sau mai târziu de ajutorul Rusiei să îngrădească China. Actuala politică a Statelor Unite nu face decât să împingă Rusia și China, una în brațele celeilalte.

Statele Unite și aliații săi europeni se află acum în fața unei opțiuni în ce privește Ucraina. Pot continua actuala politică, ceea ce va exacerba ostilitatea cu Rusia și duce la devastarea Ucrainei, un scenariu în care toată lumea are de pierdut. Pot însă schimba această politică și conlucra pentru crearea unei Ucraine prospere, dar neutre, care să nu mai amenințe Rusia și să permită Occidentului să repare relațiile cu Moscova. O astfel de abordare va fi câștigătoare pentru toate părțile.

**

În interviul acordat recent revistei americane *The New Yorker*, la întrebarea: „*Cum credeți că s-a ajuns la situația actuală dintre Rusia și Ucraina?*, profesorul John Mearsheimer a răspuns: „*Toate necazurile au început în luna aprilie 2008, la Summitul NATO de la București, la încheierea căruia a fost publicată o declarație în care se afirma că Ucraina și Georgia vor deveni state membre NATO. Rușii au susținut public și fără echivoc la acea vreme că ei consideră acest lucru o amenințare existențială și au tras astfel o linie roșie în nisip. Cu toate acestea, ce s-a întâmplat de atunci a fost că Occidentul a făcut noi pași pentru includerea Ucrainei în Occident și transformarea ei într-un bastion al Occidentului în apropierea granițelor Rusiei. Desigur că este vorba de mai mult decât extinderea NATO, care este elementul central al acestei strategii, dar mai este vorba și de extinderea UE și mai ales de transformarea Ucrainei într-o democrație liberală pro-americană. Din punct de vedere al Rusiei, toate acestea reprezintă o amenințare existențială*."

La întrebarea: „*Care credeți că ar trebui să fie politica Americii față de Ucraina în acest moment*? ", politologul a răspuns: „*În primul rând, Statele Unite ar trebui să continue să pivoteze dinspre Europa spre China. În al doilea rând, ar trebui să depunem eforturi mai mari pentru a avea relații amicale cu rușii.* ***Rusia trebuie să fie parte componentă a unei inevitabile coaliții împotriva Chinei****. Trăim într-o lume în care există trei mari puteri – China, Rusia și Statele Unite – și una din acestea, China, se prefigurează să devină în scurt timp un competitor de același calibru cu celelalte două, dacă nu chiar mai mare. Prin urmare, America trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a avea alături Rusia într-o previzibilă confruntare cu China. Ceea ce au făcut ultimele administrații de la Casa Albă, în egală măsură republicane, dar și democrate, este pe cale să împingă Rusia în brațele Chinei. Iar acest lucru este o încălcare gravă a unui principiu fundamental al geopoliticii, respectiv politica echilibrului de putere.*"

Referitor la aspectele morale privind ceea ce se întâmplă acum în Ucraina, Mearsheimer a spus: „*Există o dimensiune strategică și una morală implicate în orice problemă de politică internațională. De cele mai multe ori acestea acționează convergent, dar sunt și situații când sunt divergente. În lumea reală, considerațiile strategice prevalează însă asupra celor morale. Desigur, ar fi minunat ca ucrainenii să poată să decidă liberi ce sistem politic să-i guverneze sau ce politică externă să urmeze. Dar, în lumea în care trăim, acest lucru nu se poate. Este în primul rând în interesul ucrainenilor să acorde atenție la ce vor rușii de la ei. În caz contrar se confruntă cu riscuri enorme. Dacă rușii consideră că o alianță a Ucrainei cu NATO și UE reprezintă un pericol existențial pentru ei, acest lucru va crea prejudicii mari Ucrainei. Exact aceasta se întâmplă acum. Prin urmare, în opinia mea, din punct de vedere strategic ar fi înțelept pentru Ucraina să renunțe la relațiile strânse cu Occidentul, în primul rând cu Statele Unite și să se acomodeze cu rușii. Dacă nu ar fi existat decizia ca extinderea spre Est a NATO să includă Ucraina, Crimeea și Donbas ar face parte din Ucraina și nu ar fi existat în zilele noastre un război în această țară*.”

În încheierea interviului politologul american și-a exprimat speranța că ucrainenii vor găsi totuși un fel de modus vivendi cu rușii. „*Un motiv pentru ca acest lucru să se întâmple este faptul că rușii sunt acum tot mai convinși că invadarea și apoi încercarea de a controla politic și gestiona economic Ucraina le va aduce numai necazuri*.”

**

Într-o convorbire telefonică avută cu liderul chinez Xi Jinping, la 17 martie 2022, președintele american Joe Biden a solicitat Chinei să nu sprijine în niciun fel Rusia și să se alăture sancțiunilor împotriva Moscovei, în contextul războiului din Ucraina.

Partea chineză a refuzat să se alăture regimului de sancțiuni internaționale impuse de Occident Moscovei, iar președintele Xi Jinping nu s-a sfiit să spună, apelând la un vechi proverb chinezesc, pe cine consideră vinovat de Războiul din Ucraina: „***Cel care a atârnat talanga de gâtul tigrului, trebuie să o și scoată!***”

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

APORTUL A FOST DE MILIARDE DE DOLARI ...

Petru Neghiu

La rubrica ***Consemnări,*** publicăm interviul realizat cu col.(rtr.) prof. univ. dr. ***Constantin Anghelache,*** care a condus unitatea de Aport Valutar Special a CIE până în 1989.

*

Întrebare: Domnule Profesor, sunteți un nume cunoscut, atât în structurile de informații, cât și în mediul public, având în vedere că sunteți profesor universitar și, în plus, membru în staff-ul echipei *Dinamo*. Pentru început, spuneți cititorilor revistei câte ceva despre evoluția dumneavoastră înainte de a ajunge în unitatea de informații externe a României, copilărie, studii, primii ani de activitate etc.

Răspuns: Ca orice muritor pe acest pământ, am văzut lumina zilei într-o localitate mică, dar frumoasă, din județul Prahova, comuna Drajna de Jos, la circa doi kilometri distanță de Vălenii de Munte. M-am născut într-o familie numeroasă și asta, cred, a fost un lucru important și nu un handicap, pentru că, în acele vremuri, fiind unsprezece frați și surori, dintre care am supraviețuit până mai în zilele noastre opt, am avut de la început un nivel avansat de socializare.

În ordinea firească, am fost plasat la mijloc, al cincilea, și mi-am făcut studiile primare și liceul în condiții mai delicate, pe care mulți le înțeleg, puțini nu le înțeleg sau, mai bine zis, puțini le mai înțeleg în zilele noastre.

Tata, având această droaie de copii, când am terminat clasele primare mi-a spus că sunt „voinicel” și ar fi bine să ajut la treburile gospodăriei pentru că, atunci, nu prea era vreun argument pentru a deveni atât de citit. Am mers la școala pre-liceală terminând șapte clase și, din nou, aceeași problemă s-a pus.

Mi-a plăcut cartea încă de la început. Citeam pe unde găseam, orice, iar la matematică și celelalte științe exacte, fiind ochi și urechi la profesorii mei, am dobândit cunoștințe care mi-au fost folositoare mai târziu.

Mi-am asumat întreaga răspundere, la vârsta de paisprezece ani și ceva, am plecat și am urmat cursurile liceale la real, fiind căminist. Când am terminat liceul, presiunea asupra mea să rămân un mic „funcționăraș” pe undeva, pe la vreo „contabilitate”, pe la vreo întreprindere, a fost și mai mare.

Era perioada „timidă” a comunismului care se consolida prin diverse forme și, în aceste condiții, nu aș fi putut să rămân căminist, întrucât părinții mei nu aveau banii necesari pentru plata căminului. Dar, încă din clasele primare, în

ciuda unor probleme de dosar, care dacă ar fi fost studiate mult mai bine nu aș fi primit bursă, am fost bursier.

Am mers la facultate nu cu gândul să devin șef de promoție, nu cu gândul să mă îndrept spre învățământul universitar, ci pur și simplu cu dorința să intru cu o medie care să-mi asigure bursa pentru cămin ca să pot continua astfel studiile universitare.

Cunoștințele m-au ajutat să obțin acea medie, iar în prima sesiune din anul I, la ASE, Facultatea de Cibernetică și Calcul Economic, am obținut numai rezultate de 10. Îmi amintesc cu nostalgie și cu interes de faptul că foarte mulți dintre colegii mei bucureșteni de atunci, știind că eu vin din „mediul rural", pot să zic și „de la țară", nu mă priveau cu ochi buni și considerau că sunt un „tocilar" și un tip pe care îl apucă noaptea în Biblioteca Centrală de la Academia de Studii Economice și, poate, rezultatele sunt pentru un „tocilar".

Evoluția în timp, surprinzătoare, a fost chiar în semestrul al II-lea, atunci când în 1969, se reorganizase structura organizatorică a tineretului (în acel moment erau organizațiile UTC și organizațiile studențești) prin comasarea într-o singură organizație a studenților comuniști din fiecare an de studiu, facultate, universitate, centru universitar și pe țară.

Îmi face plăcere să-mi amintesc că, în semestrul al II-lea, am fost considerat un „element de perspectivă" și întrucât se urmărea ca structura pe ani de studii să fie omogenă, mai ales că studenții din ultimul an se îndreptau spre lucrarea de licență, am fost ales vicepreședinte al Asociației Studenților Comuniști de la Facultatea de Cibernetică și Calcul Economic.

Mai apoi, în anul II, poate datorită modului și comportamentului meu din prima fază la nivelul facultății, am fost ales vicepreședinte al Asociației Studenților Comuniști din Academia de Studii Economice București. Am fost membru în Senat, din partea studenților, și îmi aduc aminte câte discuții aveam cu prorectorii din acea vreme, în ceea ce privește acordarea unor ajutoare, sprijinirea unor studenți care aveau o situație materială delicată și primeau o bursă socială.

Tot din anul II s-a întâmplat ca, mergând pe aceeași linie a rezultatelor cu note de două cifre de fiecare dată, să primesc bursa „Gheorghiu-Dej", care era un pic mai mare decât unul dintre salariile cele mai mici ale unor persoane încadrate în muncă.

Mi-am continuat activitatea, am participat la cercurile științifice studențești cu o serie de lucrări pentru care am primit diplome și premii recunoscute și, în felul acesta, când am ajuns în faza de a-mi susține lucrarea de diplomă (așa se numea atunci), de fapt aceasta era terminată ca urmare a activității mele de cercetare la cercurile științifice studențești și apoi prezentate la sesiunile naționale și internaționale ale studenților.

Conducătorul meu pentru lucrarea de diplomă a fost doamna profesor Biji Elena Maria, care mă dădea exemplu de fiecare dată pentru ce înseamnă crearea unui om complet încă din studenție, invocând că aveam activitate obștească, învățam suficient, dacă nu foarte bine, ori deosebit de bine și nu m-am îndepărtat

de cercetarea științifică, care m-a ajutat să termin prin a consolida lucrarea de diplomă la care, bineînțeles, am luat tot nota maximă.

S-a întâmplat că am terminat facultatea și atunci repartiția era una corectă, piața muncii și absolvenții, așa încât la repartiție erau două liste paralele, pe de o parte numărul de locuri disponibilizate pentru absolvenții seriei respective, iar pe de altă parte lista nominală, stabilită descrescător, de la șeful de promoție în jos.

Și aici este un element de importanță – nu a rămas nimeni fără loc de muncă. Existau câteva principii care se respectau: primul care intra în sală era doar șeful de promoție, singur, la începerea repartizării locurilor, fiind în poziția de a-și alege oricare din locurile existente. Întrucât mi se întocmise dosarul de asistent universitar fiind șef de promoție, am intrat ca să salut comisia, să mă felicite și să-mi spună că am locul rezervat, urmând ca în perioada următoare să fac pasul de a completa dosarul și de a mă înrola în activitatea didactică.

M-ați întrebat cum am intrat în structurile unității de informații externe. Am intrat foarte simplu, întrucât și acum cred, fără a fi nostalgic, și mă gândesc la faptul că dacă așa era structura social-politică a momentului, în calitate de uteciști și ulterior de membri de partid și mai apoi de cadre didactice sau în institute de cercetări, erau aleși cei mai buni dintre absolvenții fiecărei serii, câmpul muncii oferind locuri fiecăruia.

Așa se face că, fiind la jumătatea anului, am făcut niște cursuri la Centrul de calcul al Academiei de Studii Economice și, în paralel, având în vedere că la vremea respectivă era un Ordin nr.50 al ministrului Învățământului de atunci, Bălan, m-am înscris, am urmat și am absolvit și cursurile Facultății de Drept – Universitatea București.

Totodată, plăcându-mi, dorind foarte mult să continui cercetarea, să continui ceea ce este important, am cutezat să mă înscriu la concursul pentru admitere la doctorat. Și atunci, ca și acum, ca să poți pătrunde aici trebuia să te aibă în vedere un conducător de doctorat, care ți-a fost cadru didactic sau nu, dar care avea încredere în perspectiva candidatului de a face ceea ce trebuie.

Și astfel, am devenit doctorand al profesorului universitar doctor Mircea Biji, membru corespondent al Academiei Române.

În întrebarea formulată, v-ați interesat cum am luat cunoștință de unitatea de informații externe. Aș vrea să vă spun că, fiind în conducerea studenților din anul I până am terminat facultatea, știam că era cineva care se ocupa din parte instituției de securitate și uneori venea în biroul pe care îl aveam la Asociația Studenților sau mă mai plimba pe hol și mă întreba dacă studenții străini (erau foarte mulți studenți străini atunci) ridică probleme și așa mai departe. Pentru mine era evident vorba de o activitate de contrainformații, respectiv de cadre și bineînțeles că mă folosea fără să-mi ceară note, fără să fi semnat, ci pur și simplu pe bază de responsabilitate ca membru în conducerea asociațiilor studențești, de unele date care i-ar fi ajutat să poată să prevină eventuale aspecte care nu trebuiau să se întâmple.

Mai mult decât atât, când eram aproape de absolvirea facultății, printr-o procedură pe care am înțeles-o mai târziu, prin intermediul decanului, care m-a prezentat unui domn, spunându-mi că „este de la Consiliul de Miniștri” și că vrea să discute cu mine, am intrat în contact, realizând asta mult mai târziu, cu o persoană din acest domeniu.

Bineînțeles că mi s-a spus că activitatea didactică nu deranjează cu absolut nimic. Îmi dădea exemple pe Manea Mănescu, care era profesor și lucra la cel mai înalt nivel, premierul țării într-o perioadă, pe profesorul Gheorghe Dolgu, pe alte cadre din învățământul academic, care desfășurau și activități administrative la niveluri diferite.

Sigur că mi s-a spus ca sunt niște probleme mai serioase, că se bazează pe cunoștințele și pe capacitatea mea de a asimila, context în care am spus că nu mă deranjează, dacă dorește așa ceva. Condiția pe care am pus-o atunci și care se dovedește și astăzi că a rezistat: am spus că indiferent unde voi lucra nu voi renunța la cercetare, scriere de articole, cărți și activitate didactică, primind un răspuns și mai favorabil, în sensul că „asta vrem și noi de la persoanele pe care le încadrăm, ca să fie tot timpul angrenate în astfel de activități care deschid orizonturi etc., etc.”

Și, după un an aproape, lucrurile s-au cristalizat spunându-mi-se că trebuie să fac o pregătire la început, că știți, și așa mai departe. Salariul era destul de convingător, condițiile destul de convenabile și în felul acesta am făcut cunoștință cu mediul de informații externe unde m-am specializat într-un interval de timp și apoi am intrat în pregătire plecând în misiune la post, la Ambasada României de la Londra.

Doctoratul l-am continuat, postul mi s-a rezervat și, în felul acesta, am devenit ceea ce a început să-mi placă încă de la primele discuții pentru că nu a fost vorba niciodată să lucrez în sistemul securității interne, ci, pur și simplu, că sunt un cadru de informații externe, expunându-mi-se punctul de vedere că fac această activitate care este și o „prelungire a promovării și apărării intereselor României în exterior”. Eu eram destul de naționalist, provenind dintr-o familie cu unsprezece copii, și în felul acesta nu a existat niciun element care să-mi creeze situații neplăcute sau de analize, interpretări sau discuții.

S-a dovedit până la urmă că și acolo unde am lucrat mi-am făcut datoria pe deplin pentru că altfel nu aș fi fost promovat, avansat și numit în funcții de mare răspundere pentru România și nu pentru mine.

Într-un moment oarecare, la un interviu pe care l-am dat unui domn în materie de sport, am primit o întrebare care nu avea legătură aparent cu ce discutam despre sport, dar a fost binevenită și că m-a ajutat să exprim acolo, să audă întreaga țară, rude, prieteni, dușmani, cum și ce credeam eu despre Serviciul de Informații Externe. Întrebarea, succint, a fost: „Ați lucrat la securitate?” și am spus NU!

Am spus că nu am fost în nicio unitate, dar am fost angajat în Serviciul de Informații Externe al României. Atunci, pe cale de deducție, a spus: „Atunci ați

fost spion". „Puteți să spuneți și așa, dar dumneavoastră puteți să definiți ce este acela un spion?". Și el a zis: „Cred că nu". „Hai să vă spun eu atunci! Spionul este un individ, o persoană dedicată, care își pune viața în joc pentru a rezolva probleme de importanță deosebită ale țării lui". Atunci, el a făcut ochii mari și a spus: „Da, e altceva decât se vorbește". „Nu e niciun fel de problemă!"

Deci, în felul acesta am ajuns eu, am luat contact și am intrat în activitatea de informații externe.

„... PROBLEMA GAZELOR NATURALE ÎN PLATFORMA MĂRII NEGRE A TRECUT ȘI PRIN PIXUL MEU..."

Întrebare: În ce împrejurări ați ajuns în serviciul de spionaj al țării noastre? Ați urmat studii, stagii în acest domeniu și, în general, în domeniul militar? Care au fost primele domenii de activitate?

Răspuns: Împrejurările în care am ajuns cadru în serviciul de spionaj al României, condițiile și contextul în care am fost selecționat, adânc verificat, desigur foarte adânc verificat și în cele din urmă angajat în acest serviciu sunt foarte limpezi.

Mi-am făcut debutul în această activitate ca nou cadru în departamentul, să-i spunem așa, brigada care se ocupa de Europa, respectiv la un *desk* privind Danemarca. Acolo am luat primele cunoștințe despre ceea ce înseamnă activitatea concretă, cu elemente concrete din activitatea rezidenților din țările respective.

Între timp, am urmat un stagiu de pregătire, nu în domeniul militar, ci în domeniul strict al informațiilor externe, pentru a mă familiariza și a-mi însuși cunoștințele temeinice pe care le presupune această muncă pe care și astăzi o consider deosebit de importantă pentru România. De fapt, activitatea de informații externe este specifică oricărui stat, indiferent de forma de organizarea teritorială, administrativă sau politică.

Însușindu-mi aceste cunoștințe, treptat cu cele dobândite la școala, să-i spunem, de spionaj a României, am devenit un lucrător operativ care era corespondentul altor cadre care desfășurau activitatea în mod concret în străinătate. Ulterior, am fost mutat de pe această relație, Danemarca (aceasta s-a întâmplat în martie 1977, după teribilul cutremur care s-a abătut asupra României), pe relația Marea Britanie, desfășurând în continuare tot activitate de corespondent, lucrător de linie, care aveam obligații să dau indicații, să studiez, să cercetez și să aprofundez acțiunile și operațiunile în care erau implicați lucrătorii pe care îi aveam în corespondență (coordonare).

Întrebare: Domnule profesor, luând-o metodic, cum definiți „Acțiunea valutară specială?" Este un domeniu specific de spionaj? Se ocupă și alte servicii străine de acțiuni de acest tip?

Răspuns: Dumneavoastră vă referiți la „Acțiunea valutară specială."

Aș vrea să punctez încă din start că mi-am desfășurat activitatea de ofițer de informații externe pe relația Marea Britanie, apoi am revenit în Centrală și am fost în continuare ofițer coordonator de linie.

Vă răspund și la această întrebare, deși această activitate a însemnat foarte puțin din cei 17 ani în care am fost ofițer de informații externe și am desfășurat activități de culegere de informații complexe. Fără a merge prea departe, afirm doar că problema concretă a existenței gazelor naturale în platforma Mării Negre a trecut și prin pixul meu.

În anul 1986 am fost mutat și numit comandantul compartimentului care se ocupa de activitățile valutare speciale.

În activitatea de ofițer de informații externe, fără a divulga prea mult, pentru că lucrurile nu s-au schimbat nici acum în ceea ce-i privește pe colegii mei noi care lucrează în acest domeniu, voi preciza că informațiile care se culegeau din exterior pe baza legăturilor care existau, vizau informații economice cu prioritate, apoi informațiile privind situația economică internațională, evoluția situației interne din anumite țări și, nu în ultimul rând, activități de obținere a valutei în condiții speciale.

În modul în care este percepută această sintagmă, de aport valutar special, apare ca fiind ceva extraordinar, dar trebuie să precizez aici că în anii respectivi întreprinderile de comerț exterior, pe baza unui decret adoptat, aveau obligația de a derula în relațiile cu partenerii externi nu numai importuri ci și realizarea de aport valutar suplimentar, să-i spunem (tot AVS).

Corelat cu obligația ofițerilor de informații externe de a obține informații cu caracter economic vizând relațiile bilaterale din perspectiva pieței internaționale, imposibilității de dezvoltare a operațiunilor României pe piețele externe este conectată și activitatea de aport valutar special.

Aceasta nu poate fi definită ca o activitate specifică 100% a Serviciului de Informații Externe dar, pornind de la posibilitățile suplimentare pe care această instituție a statului le avea față de întreprinderile de comerț exterior, exista pentru fiecare cadru de linie sau de specialitate obligația ca în întreaga sa activitate oficială sau de specialitate de profil să procure și informații privind posibilitatea să obțină unele sume de valută suplimentare.

Este în acest sens foarte clar că au existat ordine ale șefului statului de atunci în care se prevedeau aceste oportunități de a se obține aport valutar suplimentar.

Eu, fără a glumi, pot să spun acum că aceste operațiuni de aport valutar special se realizează și astăzi de către patroni de societăți comerciale, dar numai că acestea se realizează în interesul lor privat și numai în final poate, prin sistemul de taxe și impozite, să ajungă și în visteria statului român.

Ca să epuizăm această teorie care este deosebit de păguboasă într-un fel, aș da câteva exemple de acțiuni de aport valutar suplimentar. Supra și sub-facturările lucrate de către ofițerii de specialitate aduceau un aport valutar suplimentar. Nu explic, pentru că oricine poate să-și dea seama. În acest context, se urmărea ca din anumite contracte să se obțină un surplus de valută suplimentar. El devine special prin aceea că nu făcea parte, nu era inclus în contractul de

import sau de export propriu-zis, ci apărea ulterior ca o urmare a unor operațiuni specifice întreprinse de persoane din domeniul informații externe.

Existau, apoi, operațiuni care vizau realizarea de contracte în care, pe lângă prețul propriu-zis al contractului se obțineau unele sume suplimentare prin operativitatea desfășurării contractelor, prin ritmicitatea realizării importului sau a exportului și, desigur, acestea se realizau cu anumite persoane de încredere pe care le aveau ofițerii de informații externe în legătură.

Eu, în calitate de comandant al acestui colectiv, nu-mi amintesc ca cineva să fi avut în ordinul său de misiune prevederi care să spună că o parte din sumele din importurile sau exporturile unei întreprinderi de comerț exterior trebuie împărțite cu informațiile externe. Și aceasta era foarte simplu, întrucât toate încasările din relația de comerț exterior se colectau în conturi specifice fiecărei instituții care le realiza, dar imediat se vărsau în fondul valutar centralizat al statului din care ieșeau, pe bază de decrete prezidențiale, pentru plata datoriilor externe.

Existau o sumedenie de genuri de astfel de operațiuni, fiecare particulară în felul ei și aceasta constituia doar o părticică din activitatea unui ofițer de informații externe care, odată cu informațiile privind posibilitatea îmbunătățirii exporturilor, a importurilor din punct de vedere preț, cantități și așa mai departe, rezultau și posibilități de operațiuni speciale pe care ofițerii le aveau în vedere.

„... ÎNCASĂRILE INTRAU ÎN CONTURILE TRANZITORII ȘI APOI ÎN CONTUL VALUTAR CENTRALIZAT AL STATULUI...”

Întrebare: Din punctul dumneavoastră de vedere, care este nucleul, esența acestei acțiuni, sub aspect operativ?

Răspuns: Din punct de vedere operativ, esența unei astfel de acțiuni de aport valutar suplimentar rezulta prin posibilitățile rețelei informative, pe care o avea fiecare ofițer, din spectrul câmpului în care își desfășura activitatea, acestea inițiindu-se, aprobându-se de conducerea cea mai înaltă a unităților operative și, în final, existau posibilități de realizare, fără să fie un plan concret cu sume sau astfel de aspecte pentru fiecare lucrător în parte.

Esența unor astfel de acțiuni sub aspect operativ consta în aceea că se utilizau elemente de încredere din rețeaua informativă a fiecărui lucrător și în final se soldau cu încasări care intrau, de cele mai multe ori, în conturile întreprinderilor unde lucrătorii activau acoperiți și apoi se transferau în conturile tranzitorii și de aici în contul valutar centralizat al statului.

De aici apare, probabil, acea interpretare care s-a dat mult timp, că „lucrătorii lucrau și împărțeau rezultatul activității concrete de comerț exterior prin raportarea unor sume, comisioane”, cum am vrea să le numim, în contul unității de aport valutar centralizat.

Întrebare: Cum se obțineau informațiile despre existența în spațiile din preocupare a unor posibilități de a deschide o acțiune de tip AVS? Puteți să ne dați un exemplu, fără a intra în „detalii sensibile”?

Răspuns: Desigur, informațiile despre existența în spațiile din preocupare a unor posibilități de deschidere a unor acțiuni de aport valutar special apăreau din raportările pe care le făcea fiecare lucrător care se afla la acoperire sau în misiune în străinătate sau chiar de către ofițerii din Centrală prin posibilitățile rețelei informative proprii pe care o aveau și era direcționată în această perspectivă, de a culege astfel de informații.

Desigur, operațiunile erau specifice, și fiecare acțiune se iniția după posibilitățile, potențialul și alte astfel de condiții care permiteau inițierea, derularea și apoi finalizarea unor astfel de operațiuni.

Genurile de operațiuni sunt foarte dificile și delicate. Lucram operațiuni în care exista posibilitatea de obținere de aport valutar. Aș da un exemplu, al unor străini care, aflându-se pe teritoriul țării noastre produceau unele infracțiuni, nu grave, și pentru care s-ar fi pus problema unui proces penal și chiar a condamnării. Ne referim la cetățeni străini care manevrau pe teritoriul țării activități de import, de export etc. Desigur, firmele străine care îi trimiteau în țară aveau posibilitatea de a iniția o soluție alternativă, aceea de a plăti o cauțiune într-un cuantum valutar specific condițiilor de efectuare a pedepsei. Și, în felul acesta, acești bani intrau în fondul valutar centralizat al țării, iar instituțiile care judecau cazul îl închideau cu o soluție de condamnare și plată, în echivalent valutar, a cauțiunii.

Un alt caz poate fi cel de genul când persoane din România cu averi deosebite în exterior decedau și ținându-se seama de faptul că mai aveau rude în țară, se deschidea o operațiune de aport valutar, în sensul că, cei din țară, instruiți, ajutați de instituțiile românești sub coordonarea unui cadru de specialitate, solicitau și obțineau ca titlu de moștenire aducerea valorilor și sumelor aferente în țară.

Pot fi date o multitudine de exemple de astfel de operațiuni, dar cred că este suficient pentru moment.

Întrebare: Ce rol au avut unitățile operative în deschiderea și derularea unei acțiuni de tip AVS?

Răspuns: Unitățile operative aveau în obiectul de activitate, așa cum am mai spus, obținerea de informații foarte diversificate incluzându-le și pe cele economice și de aport valutar suplimentar.

Fiecare unitate operativă avea spațiile pe care își desfășura operațiunile operative și, prin informațiile de acest gen obținute, promova documentele necesare pentru inițierea unor operațiuni valutare. Derularea se realiza la unitatea respectivă, care a identificat acțiunea, a inițiat-o și urmărea derularea ei, iar la finalizare sumele respective intrau într-un cont tranzitoriu de unde se vărsau, imediat, la fondul valutar centralizat al statului.

Întrebare: În termeni estimativi, cam care era aportul valutar pentru țară din astfel de acțiuni?

Răspuns: În termeni estimativi, aportul valutar pentru România din astfel de operațiuni a fost destul de ridicat. Aș putea spune că au existat spații în care

ofițerii au inițiat operațiuni soldate cu milioane de dolari, cum era pe atunci, și care au intrat în visteria statului și niciodată nu s-a întâmplat să existe comentarii, să existe dezbateri în mass-media internațională cu privire la astfel de operațiuni, ceea ce demonstra profesionalismul și respectarea normelor specifice ale muncii pentru a nu se deconspira astfel de operațiuni.

Pe total, de-a lungul anilor, sumele au fost de miliarde de dolari și aceasta reprezenta o contribuție suplimentară a personalului de informații externe care avea ca sarcină prioritară alte domenii, de a obține și transmite în Centrală informații utile pentru conducerea de atunci a statului român.

Nu agreez faptul că astfel de operațiuni erau inițiate în mod întâmplător, ci exista o metodologie (printre altele eu am fost lector pe această temă la generațiile tinere de ofițeri de informații care se formau). De fiecare dată, analiza era desfășurată într-un context foarte larg, să nu se aducă sub nicio formă atingere statului român dacă acestea erau desecretizate, sa nu se atingă interesele statului român, pentru că lucram în domeniul privat pe care noi, atunci, nu-l aveam.

„... ÎN URMA ACTIVITĂȚII MELE AU INTRAT BANI ÎN CONTUL ROMÂNIEI...”

Întrebare: Cum se oficializau aceste acțiuni? Și, în legătură cu aceasta, ce noutăți ne puteți spune despre așa-numiții „bani ai lui Ceaușescu”? Încă se mai agită prin presă această temă, a „conturilor secrete ale lui Ceaușescu”?

Răspuns: Cum se oficializau aceste operațiuni? Pot să vă spun că orice operațiune, după ce era minuțios analizată, era inițiată și intra în derulare, era adusă la suprafață și se desfășura, să spunem în cadrul oficial, prin activitatea elementelor din baza de lucru sau rețeaua informativă dirijată de fiecare ofițer în parte.

Ca să nu vorbim suplimentar, o posibilitate de sub sau supra-facturare, în funcție de import sau export, în momentul în care se iniția operațiunea respectivă se găsea și legătura cu operațiunea popriu-zisă, desfășurată de aceleași persoane care nu puteau da de bănuit, atâta timp cât se lucra în cadrul strict al normelor profesionale.

Un răspuns la comentariile care s-au făcut, și văd că unii tot mai insistă, cu privire la banii familiei Ceaușescu, spun din start că am fost în fața tuturor comisiilor care au analizat acest aspect și care, toate, sub o formă sau alta, au precizat și au închis anchetele respective cu concluzia că nu rezultă să fi avut sume la dispoziție Clanul Ceaușescu, sau cum vreți să-i spuneți.

Ca să fie înțeleasă această opinie a mea, aș vrea să dau un exemplu foarte scurt dar, zic eu, precis și convingător pentru oricine studiază logic și este de bună credință. În timpul vizitei de stat, pe care a desfășurat-o la Londra, în perioada 13-15 iulie 1978, la masa de răspuns pe care cuplul prezidențial a oferit-o în onoarea Reginei și ducelui Consort, la un hotel luxos din Londra, s-a întâmplat ca din meniul adus din țară (Ceaușescu avea acea manie de a-și organiza mesele pe care le oferea în onoarea gazdelor, aducând întregul meniu din țară), să apară un incident, altfel greu de observat dar, foarte interesant.

Alimentele pregătite, aduse din țară, nu au fost complete, uitându-se sa se pună niște tomate, 7-8 kg. În condițiile acestea, administratorul Ambasadei de atunci a mers la o piață, Portobello, și a cumpărat cele 7-8 kg de tomate, care au fost puse la antreul de deschidere a mesei oficiale. Cum, în ordinea de precădere, soția ambasadorului Pretor Popa a stat în imediata apropiere a Elenei Ceaușescu, aceasta din urmă a făcut o remarcă, „Vai, ce roșii bune!", la care, soția ambasadorului nefiind instruită să înțeleagă că tăcerea este singurul lucru pe care ești stăpân, a făcut remarca „Și n-au costat decât vreo 7-8 lire". La care Elena Ceaușescu s-a încruntat și a spus „cum adică?". „Păi, le-am cumpărat de aici, că nu au venit de acasă". La care aceasta a făcut un întreg tărăboi (bine că englezii nu înțelegeau limba română, decât, poate, dacă domnul Celac să le fi tradus, dacă cineva întreba ce se întâmplă), a făcut un scandal: „Cum vă permiteți să cheltuiți valuta țării pe procurat roșii?".

Există careva care crede că cineva care și-a pus miliarde de o parte (mă refer la cuplul prezidențial), care considera că oricum nimeni nu are nimic și va sta acolo cât îi permite sănătatea și voința, se preta la un asemenea scandal dacă ar fi fost în rândul celor care ar fi sustras niște miliarde de dolari pe care îi aveau prin alte părți?!

Iată de ce spun că această discuție care se face este una care nici nu are legătură cu realitatea și este pusă doar să inflameze și să mențină unele emisiuni zise atractive sau interesante. Cei care sunt tineri și le ascultă nici măcar nu pot să-și dea seama cum ar trebui să interpreteze.

În altă ordine de idei, conturile în care intrau banii erau conturi tranzitorii, care aduceau banii, îi încasau și apoi îi introduceau în contul valutar centralizat al statului. La acestea, ei vin și le spun „conturile lui Ceaușescu".

Îmi aduc aminte, la o comisie parlamentară la care am fost invitat, sau chemat pentru a da informații în această direcție, o deputată din Ploiești (nu-i dau numele) a spus: „Dar cum puteți răspunde la faptul că la BRCE s-au găsit transferuri din exterior cu următoarea precizare: „sumă transferată în urma negocierilor cu consilierul prezidențial Constantin Anghelache?"

Am răspuns pe loc: „Așa trebuia să fie, pentru că banii respectivi rezultau în urma negocierilor la nivelul cel mai înalt cu statele respective și că trebuia să se menționeze obiectul transferului".

Atunci am întrebat eu: „Dar ați găsit în toate verificările dumneavoastră la BRCE că măcar 50 de cenți au ieșit din vreun cont din dispoziția lui Anghelache?" La care răspunsul a fost categoric „NU". Și, atunci, am dat eu concluzia: „Și dumneavoastră mă judecați pe mine! În urma activității mele au intrat bani în conturile României, care s-au folosit la timpul respectiv, probabil pentru plata datoriei externe sau realizarea de importuri".

Iată, deci, că această chestiune a „conturilor lui Ceaușescu" este o invenție, o preocupare a cuiva care dorește să epateze, să considere că știe mai multe decât mulți alți oameni la un loc.

Presa face ceea ce crede și nu este vreo problemă dar, în ceea ce privește activitatea colectivului pe care l-am condus și toate operațiunile de aport valutar, pentru circa trei ani și jumătate, nu s-a întâmplat să lipsească măcar un cent din sumele precizate în documentația de deschidere a operațiunii, de închidere a acesteia, și așa mai departe.

Este lesne de înțeles că un astfel de aspect, care m-a vizat pe mine direct, a fost demarat de un așa-zis „dizident", Liviu Turcu, care la vremea de agitație de atunci și-a permis să epateze și să vorbească lucruri fără nicio acoperire. Nu vreau să-i fac eu biografia acestui individ, dar el era din generația tânără a conducerii SIE de atunci, fusese numit șef de sector pe spațiul Germania. Întâmplarea face că la „ușcheala" lui din țară, era în luna decembrie și se făcuseră, conform obiceiului, propuneri pentru rezultate cu totul deosebite pentru avansarea unora, premierea altora etc. El, cu cunoștințele lui despre care pot să vă spun că erau mediocre, nu a fost printre aceștia și s-a dus pe la cei mari plângându-se cât de multă treabă a făcut el și ce puțin a fost apreciat. Ba, într-o conjunctură, când se încheiau bilanțurile anuale în 1988, și-a cerut o audiență la mine, rugându-mă să găsesc o formulă prin care să transfer anumite sume obținute ca aport valutar suplimentar și în numele sectorului său, care stătea deplorabil la acest indicator. Bineînțeles, i-am spus că așa ceva nu se poate face, aceia erau banii, dacă a cooperat trebuia să încheie între entitățile respective un acord de conlucrare specifică, și îi revenea fiecăruia, ca raportare, suma cuvenită.

Iată, deci, acest denigrator care vorbea despre Anghelache, că el știe despre fondurile valutare centralizate din aport valutar special, nu am fost scăpat, nici nu am plecat din țară, nici nu s-a întâmplat nimic, dar uită că el însuși încerca să obțină așa ceva, bineînțeles și facultatea pe care o terminase și puterea de logică economică pe care nu o avea nu-i permiteau să facă vreo mare bravură. Dar așa sunt oamenii, mai ales atunci când cred că au ajuns în altă parte și nu mai pot privi în față persoanele pe care le denigrează, își pierd luciditatea și controlul.

În zilele recente, un „mare istoric", Mădălin Hodor, se bagă în seamă și scrie o epistolă privind „cei 4800 care au împărțit 2,4 miliarde de dolari". Acest personaj ajunge ridicol când amestecă lucrurile. Nu spune cine sunt cei 4800, nu clarifică proveniența celor 2,4 miliarde de dolari. Îi introduce în discuție pe domnii „frații Negoiță", care la vremea anilor 1990 aveau aproximativ 14-16 ani. Dar este stimulator, cade bine. Îl mai pomenește și pe Ovidiu Vîntu, dar nu precizează ce a făcut. S-a referit pe larg la *ICE DUNĂREA*, deși nu cunosc concret activitatea de comerț exterior desfășurată, cred că lucra cu întreprinderile de comerț exterior pentru realizarea de activități menționate, în nume propriu, pe contracte de colaborare.

Poate suma de 2,4 miliarde de dolari o fi ce a rămas în suspensie după lovitura de stat și s-or fi înfruptat din ea cei din rețeaua întreprinderilor respective. Oricum, nu am niciun amestec privind suma respectivă. Dar m-a numit și pe mine, pentru a fi mai spectaculos.

Întrebare: Credeți că, în condițiile actuale, s-ar mai putea derula astfel de acțiuni?

Răspuns: Eu cred că, și în condițiile actuale, SIE are sarcina de a obține informații economice, tehnico-științifice și de altă natură, inclusiv de aport valutar dar, fac precizarea, nu am niciun element sigur în această direcție. Cred că societățile comerciale, mai ales multinaționalele, le preiau, le desfășoară și-și rotunjesc sumele pe care le încasează prin activitatea propriu-zisă de import-export, de cooperare și altele, și le pun în propriile conturi, dacă nu în conturile deschise în România, în conturile deschise prin *off-shore*-uri sau prin alte mijloace prin care se pot îndestula cu astfel de operațiuni.

„... IMPOSIBILITATEA DE A REORGANIZA ECONOMIA ROMÂNIEI...”

Întrebare: Domnule profesor, sunteți cadru didactic universitar, doctor în științe economice, aveți o mulțime de lucrări publicate, conduceți masteranzi și doctoranzi, cum vedeți evoluția economică a țării noastre până acum și de acum înainte? Cine ar fi de vină: politicienii sau...”oamenii muncii”?

Răspuns: La această întrebare, aș avea un răspuns foarte amplu. Sunt autorul a 22 de volume intitulate *„Starea economică a României în anul ...”*, începând cu anul 1998 și până în prezent.

Anul acesta lucrez la volumul 23, care va fi foarte mult concentrat pe criza pandemică, efecte și, mai ales, consecințele asupra situației social-economice a României.

În fiecare dintre volumele pe care le-am amintit, am analizat de fiecare dată, până la amănunt, evoluția situației pe principalele domenii de activitate: industrie, agricultură, construcții, transporturi, servicii, turism și așa mai departe. De fiecare dată am arătat situația bazată pe indicatori statistici care s-au înregistrat și de unde se deducea foarte clar că economia României este într-un stadiu deplorabil.

Problema privatizărilor a fost, în realitate, pregătirea economiei spre a fi furată. Legea fondului funciar a fost o lege de liniștire a săracilor țărani români deposedați prin colectivizare de suprafețele pe care le aveau dar, odată cu acestea, s-a distrus în totalitate posibilitatea aplicării unei agrotehnici adecvate (s-au desființat stațiunile de mecanizare a agriculturii, s-a ruinat și s-a desființat irigarea, s-a încetat fertilizarea, utilizarea substanțelor pesticide și altele), recoltele fiind din ce în ce mai mici și suprafețele de teren din ce în ce mai mult nelucrate decât lucrate.

În domeniul construcțiilor și transporturilor s-au produs tot elemente negative. Existau Întreprinderea de Autocamioane de la Brașov, Fabrica de Tractoare de la Brașov, combinatele chimice și metalurgice și altele (le-am menționat doar pe acestea care erau reprezentative) care au fost pur și simplu desființate, în loc să fie modernizate, să se îmbunătățească tehnologia, să fie privatizate și în felul acesta să rămână embrion al economiei românești, de a produce pentru nevoile din țară și pentru export. S-au închis, s-a terminat cu ele

și, acum, importăm pe sume uriașe care se obțin în țară și care se schimbă în valută pentru a face importuri.

Criza pandemică este una care pune capac și în urma căreia și mai multe aspecte negative se vor manifesta: creșterea ratei șomajului, creșterea ratei inflației, creșterea numărului populației neocupate, reducerea producției în ramurile economiei naționale, afectarea până aproape la dispariție a societăților comerciale specializate în turism, activitatea HoReCa și multe altele.

Toate acestea ne pun în imposibilitatea de a reorganiza economia României în principalele ei sectoare de activitate, pentru că în multe dintre acestea trebuie să începem de la zero, chiar și acolo unde patronii sunt cetățeni străini.

O mare dramă pentru România este aceea a defrișării fondului silvic fără niciun raționament și, mai ales, a exportului de materiale și materii prime care nu se mai prelucrează în țară pentru a aduce un surplus valutar, nu „special", ci suplimentar și necesar.

Intrarea în Uniunea Europeană este de bun augur. Încercarea noastră de a ne alinia la cerințele acestei comunități europene este în regulă, numai că toate deciziile, cel puțin așa ni se declamă în mass-media, care se iau în România, trebuie să aibă girul forurilor comunitare.

Este delicat sau nu, aceasta este situația și eu cred că nu trebuie să facem separație prea mare între activitatea primului guvern al lui Petre Roman, care a declarat „industria României este o grămadă de fiare vechi" și, în felul acesta, a dat semnalul decimării industriei românești, și până la ultimul guvern, ultimele guverne, că acum se schimbă foarte des, din 2019 – 2022, în care s-au făcut împrumuturi (cam jumătate din produsul intern brut), iar rezultatele întârzie să apară.

Mai mult decât atât, pe fondul efectelor pandemiei *covid-19*, în acel PNRR (Plan Național de Redresare și Reziliență) s-au prevăzut prea puține aspecte care erau de maximă importanță pentru a asigura măcar un început de redresare a situației economice și sociale a României.

Noi nu avem politicieni pentru a fi vinovați, ci avem așa-zisa clasă politică împărțită în partide, iar, personal, am rezerve să apreciez pe vreunul dintre acestea, întrucât s-au perindat, atenție!, până în prezent, 26 de guverne în 32 de ani la conducere.

Timpul va demonstra că cele menționate sunt reale. Cei care doresc să le vadă și să le înțeleagă conținutul mai larg, se pot duce la biblioteci să împrumute câteva din ultimele mele volume privind starea economică a României, din care să înțeleagă erorile care s-au produs, unde, de către cine și de ce.

Oamenii muncii nu au nicio vină decât aceea că s-au deculturalizat, au devenit niște indivizi rătăciți în timp și care știu cam de ce au nevoie, dar nu înțeleg cam cum ar trebui făcut.

Standardul de viață este deosebit de redus și nu există posibilități de creștere a veniturilor (salarii, pensii, ajutoare etc.). La ultima creștere a pensiilor,

cei care ne conduc au apreciat că „pensiile militare sunt speciale” și le-au majorat cu doar 2,6 %, adică cele peste 4.000 de lei le-au redus cu aproximativ 6 %.

Acum, în conjunctura actuală a crizei politico-militare localizată în Ucraina pe cine ne vom baza? Nu cumva pe forțele militare în întreaga lor structură?

„... CLUBUL DINAMO A AJUNS DATOR, DATOR ȘI IAR DATOR...”

Întrebare: După cum spuneam la început, sunteți o persoană importantă în staff-ul echipei *Dinamo*. Pe scurt, ce facem cu *Dinamo*, domnule profesor? Ce trebuie, din punctul dumneavoastră de vedere, făcut acolo?

Răspuns: Într-adevăr, *Dinamo* a fost clubul Ministerului de Interne, ca și *Steaua*, club al Ministerului forțelor Armate, dar și toate celelalte echipe de Liga I și a II – a din România care aveau conducători câte un prim secretar de județ, vreo cinci – șase erau echipe studențești arondate Ministerului Învățământului.

A avut rezultate deosebite până prin anul 2007.

Plăcându-mi fotbalul, în care am fost angrenat încă din 1970, când eram student și am fost vicepreședinte al *Științei București*, *Sportul Studențesc* de mai târziu, așa am început această aventură.

Am făcut parte și din Comitetul de organizare a competiției *Universiada Studențească Internațională* organizată la Constanța.

În întreaga activitate de prin jurul fotbalului am legat o adevărată prietenie cu celebrul și singurul nostru antrenor cu prestigiu mondial, Mircea Lucescu. Când el a venit, în 1985, la *Dinamo*, după ratarea calificării la turneul final mondial, în urma înfrângerii cu Irlanda de Nord, la București, m-a rugat să fiu în preajma lui și să-i dau o mână de sprijin.

Și așa am dezvoltat, împreună cu două cluburi în Italia, perspectiva realizării unei societăți comerciale cu obiect de activitate fotbalul, numită *DINAROM S.A.* Condițiile erau de o simplitate extraordinară și de o judecată perfectă.

Italienii, cei de la Bari, se angajaseră să îl transfere pe Răducioiu pentru suma de 3 milioane de dolari, cu condiția ca această sumă să fie contribuția la capitalul social al părții române. Ei mai veneau cu alte 3 milioane și aveam 6 milioane de dolari capital social al unei societăți cu obiect de activitate de fotbal în 1990, luna mai-iunie.

A doua condiție pusă a fost ca lotul de atunci al lui *Dinamo,* care era destul de lărguț ca urmare a desființării echipelor *Moreni* și *Victoria*, să rămână intact cel puțin jumătate de an, din care să alegem cel mai bun lot pentru a face față în competițiile internaționale în care *Dinamo* era calificată și apoi să trecem la finanțarea clubului prin transferuri.

A treia condiție era ca Mircea Lucescu să-și dea girul, și l-a și dat, că trei ani de zile nu pleacă de la *DINAROM*. *Dinamo* se numea tot *Dinamo,* dar societatea comercială era *DINAROM S.A., societate mixtă.*

Și a patra condiție era ca eu împreună cu reprezentantul italienilor, nu îi dau numele, să fim co-președinți, fără nicio „acțiune de aur” sau altceva, fiind cei care decidem în orice problemă care privea echipa *Dinamo.*

1990 a fost anul de cutremur pentru echipa *Dinamo* pentru că, de la Campionatul Mondial din Italia, Telese, s-a întors fără niciun jucător, transferându-i pe toți în străinătate. Logic, dispărând obiectul contractului de inițiere a societății, italienii și-au văzut de treaba lor, l-au transferat pe Răducioiu și au dat banii Clubului *Dinamo,* pe care cel care s-a auto-intitulat imediat președinte în luna iunie, i-a cheltuit, ca și pe alții, și *Dinamo* a intrat într-un proces de dezorganizare.

Din cauza persoanei care conducea atunci m-am retras de la *Dinamo,* m-am dus prin alte părți: la *Brașov,* pe care i-am promovat, împreună cu niște prieteni din Brașov, în Liga I, la *Rapid,* unde am lucrat tot cu Mircea Lucescu, apoi m-am dus la Iași pe care am promovat-o în Liga I și, într-un final, am revenit la *Dinamo* la insistențele „ucigătoare” ale domnului Ionuț Negoiță, în dorința de a redresa Clubul.

Am fost pentru o perioadă de timp (8 ani) membru al Comitetului Executiv al F.R.F.

Am fost de acord, în cele din urmă, renunțând la Iași, unde eram în conducerea clubului, deoarece eu i-am „creat” împreună cu Lucescu, transferând echipa *Tricolorul Breaza* la Iași.

Clubul *Dinamo* avea datorii de aproximativ 18 milioane de euro, bani în cont de niciun fel, credite, garanții și multe alte „bucurii” de acest fel. A apărut o oază de speranță trecând la faza de insolvență care s-a rezolvat în nouă luni. Dar, de acolo a început dezastrul deoarece, echipa devenind albă la față, fără pete, fără urme, s-a început „lucrul” pentru a obține tot ce se poate, rezultate, bani.

Activitatea fotbalistică este una foarte particulară. Nu vreau aici să dau toate amănuntele din care să reiasă modul în care Clubul *Dinamo* a ajuns dator, dator și iar dator.

A urmat celebra încercare de soluționare prin aducerea spaniolilor, Cortacero și, de aici încolo este ceea ce este acum. Rezumativ, lot decimat și lipsă de conducere tehnică, echipă fără conducere, care să-și asume răspunderea.

Viitorul depinde de bunul Dumnezeu, dacă se va putea face o vânzare sau o altă intervenție de a mări numărul de locuri în Liga I.

„... CRED CĂ DECIZIILE PE CARE LE-AM LUAT AU FOST CORECTE...”

Întrebare: O întrebare mai mult sau mai puțin indiscretă: ce v-a plăcut mai mult în carieră: munca de ofițer de spionaj sau cea de cadru didactic? Vă mulțumesc rezultatele avute în aceste domenii? Ce le-ați recomanda tinerelor cadre de informații externe din Serviciul actual?

Răspuns: Acum, privind retrospectiv, vreau să fac, punctual, câteva aprecieri.

Activitatea de ofițer de informații externe cred că am desfășurat-o cu cea mai mare pasiune și preocupare, fiind lovit de „microbul naționalismului" în care tot ce mi s-a cerut am căutat și în mare parte am realizat în interesul țării.

Desigur, am participat și la negocieri privind plata datoriei externe, alături de guvernatorul Băncii Naționale și Ministrul de finanțe de atunci, am răspuns la toate activitățile care s-au cerut.

Va fi o întrebare „De ce am plecat?". Atunci, în decembrie 1990 am plecat pentru că cel care era numit conducătorul SIE, după ce mi-a împrăștiat întregul colectiv, cu voința și preocuparea mea de a nu fi dați afară, mi-a pus o întrebare seacă: eu „ce vreau să fac?", spunându-mi să îmi aleg ceva. Cu buna creștere pe care cred că este bine c-am avut-o (altora nu le recomand să o aibă întotdeauna că nu se știe cum iese), am răspuns că „este la dispoziția dumneavoastră și veți decide"; „păi, am decis, te pun la administrativ", mi s-a răspuns.

Aș vrea să rețineți că eu eram din nou cadru didactic, am doctoratul, am două facultăți absolvite, am o experiență în activitatea de informații externe și o experiență neîntreruptă în activitatea didactică, context în care mi-am făcut cerere de trecere la pensie, care a fost acceptată și am pus punct aici.

Din punct de vedere didactic, dacă aș da câteva cifre, vă dați seama că sunt chiar mândru de ceea ce am putut să performez în acest domeniu.

Dacă am mai spus pe undeva în acest interviu, vreau să repet că activitatea academică a fost pentru mine cel mai plăcut și mai atașat domeniu căruia i-am făcut față.

Ba, am avut și o mare revelație. În decembrie am spus că am plecat și m-am întors cadru didactic cu toate drepturile în regulă și, de atunci, nimeni nu mi-a reproșat direct sau indirect că „tu ai fost din ăla sau din ăilalți". Toți s-au limitat la a aprecia activitatea mea didactică. Am mii de absolvenți de facultăți (am predat la facultăți din ASE, de la ARTIFEX). Masteranzii și cei 46 de doctoranzi, care și-au luat acest titlu sub conducerea mea de coordonator științific, reprezintă un element de satisfacție.

Ce frumos este să fii prin Iași, prin Târgoviște, prin Titu sau mai știu și eu unde și, pe stradă, să te pomenești că te salută unul și dacă-l întreb „Dar nu vă cunosc?" „Ei, mă cunoașteți, am fost studentul sau masterandul Dvs.". Pe doctoranzi, pe aceștia îi recunosc, pentru că este o muncă de cel puțin patru ani cu fiecare, așa încât ne cunoaștem bine.

Dacă o iau din punct de vedere al cercetării științifice și al activității didactice propriu-zise, vreau să vă spun că cele 124 de cărți realizate și înainte de 1989 dar, mai ales, după 1990, reprezintă un titlu, nu de glorie dar, de mare satisfacție că am reușit să produc materiale științifice care să îi ajute pe studenți, pe masteranzi, pe doctoranzi, să reprezinte puncte de vedere, să fiu implicat în o serie de asociații și să am funcții de conducere, cum ar fi Asociația Generală a Economiștilor din România, fiind vicepreședinte al Consiliului Director, Societatea Română de Statistică – prim-vicepreședinte, Societatea Absolvenților

din Academia de Studii Economice unde sunt membru, AFER – Asociația Facultăților de Economie din România. Cărțile mele se găsesc în prezent în peste 45 de biblioteci ale marilor universități ale lumii.

Munca mea a fost răsplătită cu cel puțin 100 de diplome acordate în țară, în străinătate. Vreo câteva dintre ele le menționez chiar acum. Una din 2020 se intitulează „personalitatea română din domeniul economiei a deceniului 2010 - 2020" și este decernată de *Who's Who*. Sau, Diploma și Medalia de aur a Asociației Facultăților de Economie din România.

Despre articole, nu le știu numărul, dar 1.000 am depășit de mult. Și lucrez în continuare. Materialele mele științifice sunt citate în peste 600 de lucrări ale altor cercetători din țară și străinătate.

Rezultatele din ambele domenii mă mulțumesc și, deopotrivă, cred că deciziile pe care le-am luat în timpul promovării, creșterii mele ca persoană, ca specialist, au fost corecte.

Cu gândirea mea, oricine ar fi făcut la fel. Cu capacitatea de muncă pe care am avut-o și o am, oricine ar fi procedat la fel. Dar nu-mi pare rău că am procedat astfel, pentru că, prin aceasta, mi-am văzut satisfacția muncii împlinite, cu rezultate pe care nu vreau să le calific eu ca deosebite, ci doar rezultate bune.

Celor tineri, care intră în domeniul informațiilor externe, le spun foarte clar că acest domeniu este deosebit de dificil și dacă nu te creezi ca personalitate cu o cultură și cunoștințe multidisciplinare largi, cunoaștere de limbi străine la perfecțiune, nu vei putea să faci față.

Este un domeniu frumos dar, indiferent de cursul istoriei, trebuie să te manifești ca un patriot adevărat. Să execuți fiecare misiune gândind-o, interpretând-o și devenind artistul din tine care se poate exprima și poate acoperi multe elemente care te-ar divulga cine ești. Munca de informații externe este autodidactă și trebuie să decizi singur.

Le doresc să facă munca numai în conformitate cu normele și prevederile legale ale țării. Să nu-și facă griji, căci nici eu nu mi-am făcut, când s-a schimbat, prin lovitura de stat din 1989, situația social-politică din România. Nicio grijă și nu am greșit; m-am retras acolo unde știam că îmi place, muncesc și lumea mă acceptă.

Cred că aș fi rămas un timp în SIE, dacă nu aș fi avut momentul despre care am vorbit, în care a trebuit să rămân EU și să spun ENOUGH IS ENOUGH.

Întrebare: Domnule colonel, cum apreciați activitatea Asociației noastre? Ce credeți că s-ar mai putea îmbunătăți pentru a fi mai mult în folosul membrilor acesteia?

Răspuns: Activitatea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere este una care, după părerea mea, până acum și-a făcut datoria.

E locul unde majoritatea colegilor cu acest statut se mai întâlnesc, mai schimbă o vorbă, se mai antrenează în reamintirea trecutului, se conectează la situația prezentă, dar și-a făcut datoria. Își face în continuare datoria, iar unele probleme care apar, știu din unele discuții cu cei care conduc asociația noastră, că

au făcut și fac toate eforturile pentru a se încerca să fie bine sau, măcar, un pic mai bine.

Am în vedere, din acest punct de vedere, faptul că, iată, sistemul de pensii despre care se vorbește, care cred că va fi totuși regândit, constituie principala dumnealor preocupare și unele rezultate s-au văzut în timp, se văd și sunt convins că se vor vedea și în continuare.

Mă surprinde coeziunea foștilor „deplin conspirați", care acum se întâlnesc cu un zâmbet pe buze și își amintesc de activități de demult, cu satisfacții și uneori cu o atitudine un pic de interpretat (că ar fi fost mai bine dacă făceam asta, făceam asta...). Desigur, în multe cazuri, majoritatea prin trecerea în rezervă sau retragere au rămas doar cu veniturile, dar cu puține posibilități de a fi practicieni, de a-și continua o activitate aducătoare de alte venituri.

Toți însă vin la conducerea Asociației ca la Mecca, să-și spună orice păs, să încerce o rezolvare, să discute și toate acestea se datorează faptului că cei care conduc asociația sunt persoane volubile, cu capacitate de a înțelege și cu preocupare de a face câte ceva pentru cei care li se adresează.

Sper, ca în viitor, să fie mai bine și nu numai prin contribuția conducerii asociației, ci și prin contribuția tuturor membrilor care ar trebui, fiecare, să facă câte ceva, să facă ceea ce pot și știu. Altfel, să se liniștească și să mergem pe ultimul tronson al drumului către câmpul cu verdeață liniștiți și cu sentimentul datoriei împlinite.

**

Domnule colonel (rtr) prof. univ. dr. Constantin Anghelache, vă mulțumesc pentru amabilitatea de a răspunde unor probleme de interes pentru cititorii revistei și nu numai, iar pe „tronsonul" ce a mai rămas până la „câmpul cu verdeață", vă doresc să aveți sănătate deplină și să mai aveți intervenții în paginile Periscop.

DIN ARHIVA PERISCOP

UN EPISOD DIN RELAȚIILE ROMÂNO-AMERICANE DE LA SFÂRȘITUL ANULUI 1978

Ioan C. Popa

Convorbirile de la Washington, din aprilie 1978, dintre Nicolae Ceaușescu și Jimmy Carter s-au finalizat, după cum menționam în numărul precedent al revistei *Periscop,* cu importante înțelegeri privind intensificarea contactelor și a consultărilor româno-americane la diferite niveluri, inclusiv efectuarea periodică a unor schimburi de mesaje între cei doi președinți în probleme de interes comun. Documentele de arhivă atestă că aceste înțelegeri nu au rămas doar pe hârtie.

La 24 iulie 1978, președintele român îl primea la București pe celebrul diplomat Averell Harriman, fost guvernator, ambasador cu însărcinări speciale, care avea mandat să continuie dialogul cu România pe teme majore privind negocierile sovieto-americane asupra unui acord SALT referitor la dezarmare și normalizarea realțiilor SUA cu China. Din lunga discuție purtată cu acest prilej, prezentată anterior în revista noastră, reamintim declarația președintelui român, la solicitarea ambasadorului A. Harriman, cu privire la activitățile de spionaj, pe fondul unor acuzații reciproce în acel moment între URSS și SUA pe acest subiect, care afecta cursul negocierilor dintre cele două superputeri. Nicolae Ceaușescu afirma: „Cel mai bine este ca aceste probleme să fie puse pe planul doi sau chiar trei. Cu atât mai mult cu cât tratativele nu se duc cu aceștia (transfugi, n.n.), ci se duc cu Brejnev și cu alți conducători sovietici. În fiecare țară se pot găsi asemenea cazuri care, dacă sunt puse pe primul plan, atunci nu se mai poate duce o politică de colaborare”. Mai mult, menționa Ceaușescu, de activități de spionaj „se ocupă și Uniunea Sovietică, Statele Unite și alte state. Cel mai bine este ca aceste probleme să nu fie discutate public. În fond, sovieticii au activitate de spionaj și au și Statele Unite”.

La doar câteva zile de la această convorbire, fostul general I.M. Pacepa, aflat în misiune oficială în R.F. Germania, a dezertat și s-a predat la americani, fiind transferat peste ocean. Cu clarificarea împrejurărilor „dispariției” lui Pacepa în RFG a fost însărcinat generalul Iulian Vlad, atunci secretar general al Ministerului de Interne, care a stabilit că este vorba de trădare. Se părea că relațiile româno-americane vor intra în impas datorită acestui episod, dar nu s-a întâmplat așa. La solicitarea părții române, autoritățile americane, mai întâi sub mandatul lui Jimmy Carter, apoi în primul mandat al lui Ronald Regan, au păstrat

tăcerea în legătură cu „dezvăluirile” făcute de transfug, în maniera în care se exprimase Ceaușescu față de Harriman. Interesul american pentru menținerea unui dialog activ cu președintele român era mult mai mare, după cum demonstrează evoluțiile care au urmat.

La 22 august 1978, ambasadorul SUA la București, Rudolf Agrrey, din însărcinarea secretarului de stat Cyrus Vance, transmitea președintelui Ceaușescu un mesaj din partea președintelui american despre întâlnirea Carter-Sadat-Begin, de la Camp David, precum și despre ultimele evoluții ale procesului de normalizare a relațiilor cu China. Câteva săptămâni mai târziu, la 17 septembrie 1978, președintele Carter îl informa pe Ceaușescu printr-un mesaj privitor la finalizarea negocierilor de la Camp David prin semnarea de către președintele Sadat și premierul Begin a două documente importante – „Un cadru de pace în Orientul Mijlociu” și „Un cadru pentru încheierea unui tratat de pace între Egipt și Israel”. Mesajul se încheia cu o rugăminte către președintele român: „După studierea documentelor, sunt convins că veți găsi posibil să exprimați sprijinul dumneavoastră care ar fi de ajutor în a edifica un consens internațional în numele continuării progresului spre pace”.

Ceaușescu s-a grăbit cu răspunsul, iar printr-un mesaj adresat lui Carter la 23 septembrie 1978, saluta progresul înregistrat la Camp David, dar insista că este nevoie de noi eforturi pentru asumarea unor angajamente mai concrete și lărgirea cadrului de negocieri în problemele Orientului Mijlociu, România fiind hotărâtă să sprijine activ procesul de pace din această regiune.

Contactele cu americanii au continuat și în lunile următoare. La 5 octombrie 1978, Ceaușescu îl primea pe Gabriel Hauge, președintele băncii „Manufacturers Hanover Trust Company”, care solicita sprijin românesc pentru dezvoltarea relațiilor interbancare între SUA și China.

La 20 noiembrie 1978, Ceaușescu avea o amplă convorbire cu o importantă delegație de senatori americani, democrați și republicani, condusă de Claiborne Pell, membru al Comitetului de Relații Externe al Senatului SUA. Din delegație făcea parte și senatorul democrat Henry Jackson, coautor al celebrului amendament Jackson-Vanik privitor la acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate. Ceaușescu a precizat că volumul schimburilor economice româno-americane a crescut de peste zece ori în ultimii opt ani și a insistat pentru continuarea intensificării acestora, inclusiv pe baza reducerii cheltuielilor pentru înarmare și alocarea unor sume mai mari pentru dezvoltare. Întrucât președintele României urma să plece la o conferință la Moscova consacrată discutării unor chestiuni privind pacea și securitatea internațională, senatorul C. Pell i-a solicitat să transmită la respectiva conferință, din partea tuturor congresmenilor americani, indiferent de apartenența de partid, că „***este neapărată nevoie de a se reduce cursa înarmărilor, de a se cheltui cât mai puțini bani pentru înarmare***”.

La 5 decembrie 1978, Ceaușescu îi transmitea președintelui Carter un amplu mesaj privind considerațiile sale asupra problemelor internaționale, cu accent pe necesitatea unor eforturi sporite pentru destinderea internațională și

prevenirea escaladării cursei înarmărilor, care se încheia astfel: „Folosesc acest prilej pentru a-mi exprima încrederea că veţi acorda în continuare atenţie soluţionării problemelor discutate în timpul vizitei mele în SUA, din aprilie a.c., în spiritul celor convenite, pentru a impulsiona relaţiile româno-americane, conlucrarea dintre ţările noastre în sfera vieţii internaţionale, în interesul celor două popoare, al cauzei păcii, înţelegerii şi colaborării dintre naţiuni. Cu sentimente de prietenie, Nicolae Ceauşescu".

Ca expresie a încrederii de care se bucura în continuarea Ceaușescu la nivelul Administrației americane, Jimmy Carter i-a cerut ministrului său de finanțe, Michael Blumenthal, ca după participarea la o sesiune a Comisiei mixte sovieto-americane la Moscova, să se oprească la București pentru a transmite un nou mesaj din partea sa adresat liderului român. Primirea emisarului american a avut loc la 9 decembrie 1978, iar textul convorbirii îl reproducem mai jos. Ca de fiecare dată, cititorul este invitat să aprecieze singur opiniile exprimate și semnificația dialogului dintre cei doi interlocutori. Citățm, totuși, una din declarațiile lui Ceaușescu, relevantă pentru concepția de politică externă promovată într-o perioadaă de maximă tensiune a Războiului Rece, în care vârfurile de lance le reprezentau SUA și URSS**:**

„România este ferm hotărâtă să ducă o politică de destindere, de dezarmare, de pace, pentru noua ordine economică internaţională şi o politică de a-şi asigura independenţa naţională în toate domeniile. Sigur, în general, suntem pentru o politică de înţelegere. ***Ştim că înţelegerile presupun concesii reciproce***, *însă* ***asupra problemei independenţei naţionale nu vom face niciodată niciun fel de concesie***. Este singurul lucru unde e greu să faci vreo concesie. Dacă asupra independenţei naţionale se fac concesii, înseamnă că în viitor nu mai poţi face nicio concesie.

Desigur, noi facem parte din Tratatul de la Varşovia, ne respectăm angajamentele asumate, deşi sperăm să desfiinţăm odată şi NATO şi Tratatul de la Varşovia. Nu ne-am gândit şi nu ne gândim în niciun fel să acţionăm unilateral în ce priveşte Tratatul de la Varşovia. ***Nu dorim însă ca să hotărască alţii în numele României în nicio împrejurare. Direct nu avem niciun motiv să ne batem cu nimeni; cu nicio ţară din Pactul NATO nu avem nicio problemă. De aceea, după părerea noastră, dacă mâine s-ar desfiinţa ambele pacte, ar fi o fericire***. Sigur, înţelegem că este o problemă mai de lungă durată şi că aceste lucruri nu se pot face peste noapte. Înţelegem că măsurile de dezarmare trebuie făcute echilibrat, cu păstrarea raportului de forţe, cu control, dar pentru ca totuşi să realizăm ceva înseamnă că trebuie să se acţioneze în această direcţie".

Firește, era o altă epocă, iar pentru astfel de declarații sovieticii nu pridideau să-l considere pe președintele român „trădător al cauzei socialismului", acuzație preluată și de emanații din 1989 care au înființat așa-zisul tribunal excepțional de sorginte stalinistă. Timpurile s-au schimbat, dar istoria recentă a României trebuie prezentată și înțeleasă pe cât posibil așa cum a fost.

STENOGRAMA
convorbirii dintre Nicolae Ceauşescu şi Michael Blumenthal, ministrul Finanţelor al SUA, trimis al preşedintelui SUA, Jimmy Carter (9 decembrie 1978)

A luat parte Ştefan Andrei, ministrul Afacerilor Externe.

Oaspetele a fost însoţit de Stephen Larrabee, membru al Consiliului Naţional al Securităţii SUA, precum şi de ambasadorul SUA la Bucureşti, Rudolph Aggrey.

Nicolae Ceaușescu: Cum vă simţiţi în România?

Michael Blumenthal: Mă simt foarte bine, domnule preşedinte. Este o mare plăcere pentru mine să mă aflu aici.

Domnule preşedinte, sunt fericit că am acest prilej de a fî primit de dumneavoastră şi de a vă aduce un salut special din partea preşedintelui Carter. El m-a rugat să vin şi să vă văd pentru a vă transmite salutul său, precum şi un mesaj personal.

Nicolae Ceaușescu: Mulţumesc mult.

Michael Blumenthal: Preşedintele Carter doreşte să vă transmită sentimentele sale cu privire la importanţa deosebită pe care o acordă bunelor relaţii statornicite cu dumneavoastră cu prilejul vizitei făcută la Washington în luna aprilie, precum şi în legătură cu dialogul care l-aţi început şi statornicit cu această ocazie. Doreşte, de asemenea, să sublinieze importanţa continuării şi adâncirii acestui dialog care să ducă la promovarea unor relaţii tot mai strânse şi mai bune între cele două ţări. ***În mod deosebit, preşedintele Carter m-a rugat să vă asigur de sprijinul său deplin pentru politica României de independenţă***.

Preşedintele Carter m-a rugat să subliniez faptul că are respect mare faţă de modul în care dumneavoastră aţi afirmat dreptul ţării dumneavoastră de-a duce o politică independentă bazată pe suveranitatea naţională şi pe principiul unor relaţii bune cu toate ţările. A avut în vedere modul în care dumneavoastră aţi exprimat aceste principii în promovarea relaţiilor dumneavoastră pe plan internaţional. ***Respectul şi sprijinul din partea preşedintelui Carter pentru această politică a dumneavoastră se bazează şi pe faptul că ea corespunde politicii promovate de către Statele Unite, de către preşedintele Carter şi care are acelaşi scop de a dezvolta relaţii bune cu toate ţările, inclusiv cu acelea care au sisteme sociale diferite, care au tradiţii istorice diferite şi care au poziţii diferite în promovarea relaţiilor lor internaţionale***.

Preşedintele Carter are convingerea puternică că politica dumneavoastră constituie un factor foarte important şi va fi şi în viitor la fel de important în direcţia stabilizării relaţiilor internaţionale în Europa, între naţiunile europene şi această politică corespunde pe deplin scopurilor promovării unor relaţii mai largi, mai aprofundate între toate statele europene, aşa cum se prevede în Actul Final al Conferinţei de la Helsinki.

În mod deosebit, preşedintele Carter m-a rugat să menţionez faptul că ***el acordă o înaltă apreciere rolului personal pe care dumneavoastră l-aţi jucat şi continuaţi să-l jucaţi în numeroase probleme şi dezvoltări internaţionale, apreciind că sfaturile şi recomandările constructive primite din partea dumneavoastră, precum şi rolul personal care l-aţi jucat în aceste probleme au o mare importanţă şi le apreciază în mod deosebit***.

În sfârşit, preşedintele Carter doreşte să vă asigure de sprijinul său deplin faţă de politica de independenţă promovată de dumneavoastră şi, de asemenea, vă asigură că dă o mare apreciere relaţiilor bilaterale statornicite între ţările noastre, şi cu el personal. Sprijină ferm efortul dumneavoastră pentru a menţine şi continua această politică în modul în care dumneavoastră aţi definit-o.

Ieri, la sosirea, la aeroport, am făcut o declaraţie în care am arătat scopurile vizitei mele aici. Am considerat util să vă prezint aici o copie a acestei declaraţii.

Declaraţia secretarului Blumenthal
la sosirea la Bucureşti, la 8 decembrie 1978

Am venit în România din indicaţia preşedintelui Carter, pentru a reafirma poporului român şi preşedintelui Ceauşescu importanţa pe care o acordăm independenţei României şi prieteniei dintre SUA şi România.

În ultimii ani, relaţiile noastre bilaterale s-au îmbunătăţit continuu. Ele au demonstrat în mod progresiv modalităţile de colaborare practică şi prietenească, care este posibilă şi necesară între state, indiferent de diferenţele de sistem social sau de guvernământ, de natură istorică sau de relaţii internaţionale. Vizita preşedintelui Ceauşescu în SUA, în aprilie anul acesta, a dat un important stimulent dezvoltării relaţiilor noastre. Vizita mea de azi constituie un element direct de continuare a dialogului intens de la acea dată şi o reflectare a importanţei pe care SUA şi preşedintele Carter, personal, o acordă creşterii colaborării dintre ţările noastre. In acest sens, aştept să am un schimb de păreri pe probleme politice generale, precum şi pe chestiuni economice şi financiare.

Vizita mea, la cererea preşedintelui Carter, este de asemenea o reflectare a valorii pe care o acordăm rolului constructiv pe care România îi joacă în viaţa internaţională, împărtăşim alături de România ataşamentul faţă de principiile suveranităţii naţionale, independenţei, egalităţii, neamestecului şi respectului reciproc. Împreună cu România, dorim să vedem întărite aceste principii, ferm înrădăcinate în Actul final de la Helsinki. Acestea sunt principii fundamentale pentru relaţii stabile şi paşnice între toate statele.

Nicolae Ceaușescu: Doresc să mulţumesc mult preşedintelui Carter, în primul rând, pentru că a hotărât ca dumneavoastră să vizitaţi România în calitate de reprezentant al său şi, în acelaşi timp, să vă mulţumesc dumneavoastră pentru că vizitaţi România. Sigur, sper că această vizită să vă facă plăcere şi veţi mai reveni în România pentru mai mult timp.

Doresc, de asemenea, să exprim mulţumiri pentru salutările transmise de preşedintele Carter şi vă rog să-i transmiteţi un salut călduros şi cele mai bune urări din partea mea.

Sigur, apreciez, de asemenea, în mod deosebit acest mesaj, vizita dumneavoastră ca o expresie a relaţiilor bune dintre România şi Statele Unite, ca o dorinţă de a continua dezvoltarea acestor relaţii.

Într-adevăr, în întâlnirea din luna aprilie, în Declaraţia care am semnat-o s-a afirmat dorinţa reciprocă de a dezvolta relaţiile şi de a aşeza relaţiile pe principiile egalităţii, respectului independenţei, suveranităţii şi neamestecului în treburile interne.

Din aprilie până acum, în diferite împrejurări, au avut loc schimburi de păreri asupra unor probleme, atât în ce priveşte relaţiile bilaterale, dar mai cu seamă asupra unor probleme internaţionale de interes comun, legat de soluţionarea lor pe calea tratativelor, în direcţia asigurării unei păci trainice. Dau o înaltă apreciere acestor contacte, schimburi de păreri asupra diferitelor probleme şi consider că şi acest mesaj constituie o contribuţie la dezvoltarea în continuare a colaborării dintre ţările noastre.

Aş dori, în primul rând, să mă refer la faptul că în relaţiile bilaterale, îndeosebi în domeniul economic, s-au obţinut progrese simţitoare, deşi mai sunt câteva probleme de soluţionat pentru a permite ca aceste relaţii să se desfăşoare într-un ritm şi mai bun. Deoarece ştiu că dumneavoastră aveţi un rol important în soluţionarea problemelor economice, aş dori să exprim speranţa că Veţi acţiona pentru ca aceste probleme să fie rezolvate în mod corespunzător. Noi ne-am propus deja ca în 1980 să ajungem la un volum al schimburilor economice de un miliard dolari în ambele sensuri. Am depăşit 800 milioane dolari şi putem să credem că vom realiza acest obiectiv. Sigur, nu doresc să mă refer acum la probleme concrete, ştiu că aţi avut deja discuţii, dar am dorit numai principial să ridic această problemă.

Aş dori, de asemenea, să mă refer la câteva probleme cuprinse şi în mesajul transmis şi care în general au făcut şi fac obiectul preocupărilor şi ale României şi ale Statelor Unite, asupra cărora am avut schimburi de păreri şi cu preşedintele Carter şi la întâlnirea din aprilie şi ulterior.

Voi începe, în primul rând, cu problemele din Europa. Noi suntem interesaţi ca documentele semnate la Helsinki să fie realizate în viaţă, ca să obţinem progrese mai mari pe calea destinderii, securităţii şi păcii. In acest sens, un rol important au tocmai problemele de ordin militar, problemele dezangajării militare din Europa, oprirea cursei înarmărilor şi trecerea spre dezarmare şi în primul rând spre dezarmarea nucleară. Aş dori să menţionez că, în ce priveşte problemele dezangajării militare, destinderii, problemele dezarmării şi păcii, în Declaraţia care s-a semnat la Moscova – pe care o cunoaşteţi - toţi s-a pronunţat unanim pentru aceasta. Sigur că sunt însă şi alţi factori care consideră că ar trebui să se acţioneze şi pe linia sporirii înarmărilor. Dar, după cum ştiţi, peste tot sunt oameni care sunt pentru dezarmare şi alţii o susţin. Cred că o mare importanţă ar

avea dacă realmente s-ar ajunge la soluţionarea unor probleme de ordin militar pentru a opri cursa înarmărilor şi a continua această politică de destindere.

O semnare a Acordului SALT 2 ar întări poziţia celor care doresc să meargă pe linia destinderii şi a dezarmării, în toate părţile. De asemenea, noi considerăm că ar avea o importanţă deosebită dacă Statele Unite, preşedintele Carter ar reexamina totuşi hotărârea de sporire suplimentară a cheltuielilor militare adoptată în luna mai la Consiliul NATO, ar înlătura argumentele pe care le folosesc unii pentru a justifica necesitatea alocării unor noi sume pentru înarmare şi, deci, intensificarea cursei înarmărilor. Cred că o asemenea măsură ar fi bine primită şi în Statele Unite şi pe plan internaţional, ar fi o demonstrare în practică a dorinţei de a se acţiona totuşi în mod corect de a limita cursa înarmărilor.

A treia problemă ar fi legată de Viena, unde, dacă s-ar ajunge la o înţelegere, de asemenea ar exercita o influenţă psihologică şi politică pentru a demonstra că este posibil să se meargă pe calea unor înţelegeri.

În fine, în această ordine de idei, noi considerăm că ar avea o mare importanţă angajarea de discuţii de pe acum de toate ţările semnatare ale documentelor de la Helsinki, având în vedere Conferinţa din 1980 care va avea loc la Madrid.

România - ştiu că multe ţări privesc aceste probleme de fapt ca şi ea - şi multe ţări europene sunt interesate realmente de a se opri cursa înarmărilor. Şi acestea se găsesc şi în NATO şi în Pactul de la Varşovia, şi în ţările care nu sunt membre ale acestor pacte. Știm rolul important pe care îl au Statele Unite, rolul important pe care îl are şi Uniunea Sovietică; de aceea apreciem că o poziţie mai activă şi a Statelor Unite în direcţia aceasta ar ajuta totuşi la oprirea acestei atmosfere care s-a creat că trebuie mers la noi înarmări si care este folosită de anumite cercuri în direcţia intensificării cursei înarmărilor.

În altă ordine de idei, aş dori să spun câteva cuvinte în legătură cu Orientul Mijlociu. În situaţia care s-a creat acum, există totuşi un mare pericol ca prin semnarea unei păci între Egipt şi Israel să se ajungă la o mai mare izolare a Egiptului în lumea arabă. Cred că este interesul şi al realizării păcii în Orientul Mijlociu şi în general al dezvoltării situaţiei ca să nu se ajungă la această situaţie. De aceea, noi considerăm că ar fi fost bine dacă s-ar avea în vedere ca în afara tratativelor care au loc să se iniţieze o conferinţă internaţională, fie la Geneva, fie în altă parte, care să permită participarea şi a celorlalte ţări. Am discutat cu primul ministru egiptean, când a fost în România, la reîntoarcerea sa din SUA, şi în principiu consideră că acest lucru ar fi într-adevăr util. Sigur, aceasta nu trebuie condiţionat nici de accentuarea acordurilor de la Camp David, nici de respingerea lor. Ele trebuie să fie considerate ca o parte a soluţiei globale şi ca atare să se găsească calea care să permită participarea la tratative şi a Siriei, şi a Iordaniei, şi a palestinienilor şi a celorlalte ţări interesate şi, desigur, vor participa, în calitate de copreşedinţi - Statele Unite şi Uniunea Sovietică. Este de înţeles că aceasta ar avea şi o influenţă pozitivă în relaţiile dintre Uniunea

Sovietică şi Statele Unite, dar esenţialul - desigur - îl reprezintă faptul că ar permite Siriei, Iordaniei, palestinienilor să se alăture tratativelor şi să diminueze criticile împotriva Egiptului. Ar fi foarte util dacă aceasta s-ar face chiar înainte de a se ajunge la semnarea tratatului dintre Egipt şi Israel.

O altă problemă, la care aş dori să mă refer, este legată de situaţia din Cornul Africii. Recent, a fost în România o delegaţie etiopiană condusă de Mengistu. Am ajuns la înţelegeri bune, am semnat o Declaraţie şi mai multe acorduri economice. Sigur, preocuparea lor generală este să menţină integritatea teritorială a Etiopiei şi, desigur, doresc să-şi dezvolte economia şi să-şi asigure independenţa naţională. De aceea, noi am ajuns la înţelegeri foarte bune pe această bază. Ar fi cred foarte util, dacă s-ar ajunge la o înţelegere între Etiopia şi Somalia, sigur pe baza păstrării integrităţii teritoriale cu care etiopienii sunt complet de acord şi la o îmbunătăţire a acestor relaţii.

A doua problemă este aceea a Eritreei. Problema separării Eritreei de Etiopia nu poate fi acceptată de nici un guvern etiopian şi în ce ne priveşte noi am declarat că înţelegem şi sprijinim integritatea teritorială a Etiopiei. Mengistu se declară gata să asigure o autonomie largă eritreenilor, dar sigur aceasta în cadrul păstrării integrităţii teritoriale a Etiopiei. Noi am declarat că sprijinim această poziţie în întregime. Considerăm că un sprijin pentru o soluţie pe această bază a problemei şi realizarea păcii în Cornul Africii ar avea o mare importanţă şi ştiu că Statele Unite ar putea face ceva şi în direcţia asta. Aceasta ar fi tocmai o parte a activităţii de diminuare a încordării şi o accentuare a politicii de destindere pe plan internaţional.

Aş dori să revin din nou la relaţiile dintre România şi Statele Unite. Noi dorim să dezvoltăm la maxim aceste relaţii de colaborare în toate domeniile - sigur, pe baza principiilor care am convenit şi sunt afirmate şi în mesajul transmis de preşedintele Carter. Sigur, deosebirile de orânduire socială, de concepţii filosofice sau politice nu trebuie să împiedice o colaborare largă în problemele de interes comun. Noi înţelegem bine importanţa unor acorduri dintre Statele Unite şi Uniunea Sovietică, cum sunt SALT II, ulterior SALT III şi altele. Dar tot aşa de bine se ştie că numai aceste înţelegeri nu pot soluţiona problemele care preocupă astăzi omenirea. Cu atât mai mult, aceste înţelegeri trebuie să se bazeze pe asigurarea respectării independenţei şi suveranităţii tuturor statelor şi în orice caz să nu fie făcute în detrimentul altora.

În ce priveşte România, este ferm hotărâtă să ducă o politică de destindere, de dezarmare, de pace, pentru noua ordine economică internaţională şi o politică de a-şi asigura independenţa naţională în toate domeniile. Sigur, în general, suntem pentru o politică de înţelegere. ***Ştim că înţelegerile presupun concesii reciproce, însă asupra problemei independenţei naţionale nu vom face niciodată niciun fel de concesie. Este singurul lucru unde e greu să faci vreo concesie.*** Dacă asupra independenţei naţionale se fac concesii, înseamnă că în viitor nu mai poţi face nicio concesie.

Desigur, noi facem parte din Tratatul de la Varşovia, ne respectăm angajamentele asumate, deşi ***sperăm să desfiinţăm odată şi NATO şi Tratatul de la Varşovia***. Nu ne-am gândit şi nu ne gândim în niciun fel să acţionăm unilateral în ce priveşte Tratatul de la Varşovia. ***Nu dorim însă ca să hotărască alţii în numele României în nicio împrejurare. Direct nu avem niciun motiv să ne batem cu nimeni; cu nicio ţară din Pactul NATO nu avem nicio problemă. De aceea, după părerea noastră, dacă mâine s-ar desfiinţa ambele pacte, ar fi o fericire***. Sigur, înţelegem că este o problemă mai de lungă durată şi că aceste lucruri nu se pot face peste noapte. Înţelegem că măsurile de dezarmare trebuie făcute echilibrat, cu păstrarea raportului de forţe, cu control, dar pentru ca totuşi să realizăm ceva înseamnă că trebuie să se acţioneze în această direcţie. Noi apreciem că nu este suficient să vorbim sau să dăm declaraţii, ci trebuie să acţionăm concret. Ţinând seama de venitul naţional al României, noi dăm aproape mai mult decât Statele Unite pentru înarmare, având în vedere că venitul naţional al României este de cinci ori mai mic. De aceea practic ***noi nu dorim să sporim cheltuielile militare pentru că nu pot fi suportate de economia românească şi de poporul român*** şi cred că aceasta este valabil pentru multe popoare. De aceea şi preocuparea noastră foarte insistentă de a nu mai spori cheltuielile militare. Este şi un consens şi trebuie să căutăm să obţinem nişte credite avantajoase chiar şi în Statele Unite în vederea dezvoltării economiei. Atunci ar însemna să obţinem credite ca să sporim înarmările. Nu cred că Statele Unite sunt gata să ajute ţările din Tratatul de la Varşovia pentru înarmare!

Iată, am dorit să menţionez şi cu acest prilej şi vă rog să-i transmiteţi preşedintelui Carter că în spiritul înţelegerilor la care am ajuns în aprilie noi dorim să continuăm politica de dezvoltare economico-socială a ţării, de dezarmare, de destindere, în cadrul alianţelor pe care le avem, fară a renunţa la dezvoltarea relaţiilor cu alte state şi acordând o mare atenţie relaţiilor cu Statele Unite.

Michael Blumenthal: Domnule preşedinte, vă rog să-mi permiteţi să vă mulţumesc pentru această prezentare foarte largă a punctelor dumneavoastră de vedere asupra unor probleme foarte importante pe plan internaţional. Sunt sigur că preşedintele Carter va fi foarte interesat să audă părerile dumneavoastră.

Aş vrea să spun şi eu câteva cuvinte în legătură cu dezvoltarea relaţiilor noastre bilaterale pe plan economic, pe care le-am abordat de altfel şi ieri. Cred că îmi faceţi un compliment prea mare dacă consideraţi că eu mă bucur de influenţă atât de mare în SUA încât să contribui atât de mult la promovarea relaţiilor noastre. Ştiţi că acolo există nişte legi, există oameni din Congres care au un anumit rol de jucat. Dar în ciuda acestora, noi toţi suntem interesaţi în dezvoltarea relaţiilor dintre cele două ţări pe baza celor convenite de dumneavoastră cu preşedintele Carter. De asemenea, atingerea volumului de schimburi de un miliard dolari este pe deplin posibil în următorii ani.

Dacă îmi permiteţi, aş dori să pun câteva întrebări în legătură cu problemele internaţionale pe care dumneavoastră le-aţi abordat.

În problemele dezarmării, dezarmarea în domeniul armelor convenţionale, armelor strategice şi armelor nucleare, dumneavoastră cunoaşteţi bine că preşedintele Carter nu este o persoană care vorbeşte la modul general, ci este preocupat să ajungă la înţelegeri concrete în acest domeniu. În domeniul armamentului convenţional, după cum ştiţi, preşedintele Carter a adoptat unele măsuri pentru limitarea vânzărilor de arme pe terţe ţări. Aceasta se bazează pe convingerea sa fermă că cineva trebuie să înceapă în acest domeniu. A fost o acţiune curajoasă, dar a fost criticată de unii. Când m-am aflat în Orientul Mijlociu, în urmă cu două săptămâni, de exemplu, prima întrebare care mi s-a pus în Emiratele Arabe Unite a fost de ce Statele Unite nu doresc să vândă mai multe arme Emiratelor Arabe Unite, iar eu a trebuit să explic poziţia noastră, că preşedintele Carter se opune vânzării armamentelor în diferite ţări.

În legătură cu armamentele strategice, cu Acordul SALT, preşedintele Carter doreşte să realizeze unele progrese. Aici aş vrea însă să vă pun o întrebare. Pe baza discuţiilor şi convorbirilor pe care le-aţi avut recent la Moscova, a impresiilor cu care v-aţi întors în legătură cu relaţiile dintre Uniunea Sovietică şi SUA, cum apreciaţi dumneavoastră dorinţa Moscovei de a se ajunge la un acord cu Statele Unite în acest domeniu al armamentelor strategice şi cât de important este apreciat acolo factorul timp, în sensul dacă prin continuarea discuţiilor s-ar putea ajunge la un punct critic când trebuie luată o decizie?

Nicolae Ceaușescu: Am reţinut că Uniunea Sovietică ar vrea să semneze imediat acordul. Am discutat mai mult cu Gromîko această problemă. De altfel, şi sovieticii au părerea că problemele esenţiale totuşi sunt soluţionate. Semnarea cât mai curând a acordului ar fi un lucru pozitiv şi pentru Uniunea Sovietică, ţinând seama că peste tot o prelungire poate să ducă la măsuri care să ducă la noi obstacole. Amânarea poate să înrăutăţească în condiţiile actuale şi nu să îmbunătăţească perspectivele.

Michael Blumenthal: In legătură cu Etiopia, dacă îmi permiteţi să pun o întrebare. Care este aprecierea dumneavoastră în legătură cu gradul de soliditate al angajamentelor, a legăturii şi dependenţei Etiopiei din punct de vedere economic şi politic faţă de Uniunea Sovietică? Ce importanţă acordaţi dumneavoastră prezenţei numărului mare de consilieri civili şi militari străini în Etiopia? Un ultim aspect, care este părerea dumneavoastră în legătură cu dorinţa şi perspectivele Etiopiei de a încerca să găsească o bază mai bună pentru dezvoltarea relaţiilor sale cu SUA?

Nicolae Ceaușescu: Ei sunt de fapt la începutul dezvoltării economico-sociale. Practic, până acum n-au făcut nimic în cei trei sau patru ani. Ei sunt direct interesaţi şi sunt preocupaţi să-şi asigure o dezvoltare economică mai rapidă. Noi de altfel am şi discutat cu ei ca în domeniul petrolier să luăm legătura cu firma americană care a făcut prospecţiuni şi să încercăm să reluăm împreună activitatea în domeniul petrolier în Etiopia şi ei au fost complet de acord. Deci, este loc suficient pentru a contribui la dezvoltarea economiei etiopiene, pentru specialişti şi din alte ţări, şi ei doresc tocmai ca să aibă o asemenea colaborare.

Michael Blumenthal: Domnule preşedinte, sunt sigur că preşedintele Carter va fi bucuros să cunoască accentuările şi sublinierile pe care dumneavoastră le-aţi făcut în legătură cu continuarea promovării unor relaţii bune dintre ţările noastre, precum şi în legătură cu unele probleme internaţionale. În legătură cu Orientul Mijlociu, eu am impresia că mai sunt încă de adoptat hotărâri importante până când se va ajunge la situaţia de a finaliza tratatul de pace dintre Egipt şi Israel. De asemenea, trebuie găsite cele mai bune căi pentru a asigura participarea şi altor părţi şi ţări la convorbirile respective. Din vizita mea în Arabia Saudită, am rămas cu impresia că arabii n-au adoptat o poziţie fermă în legătură cu modul cum evoluează relaţiile dintre Egipt şi Israel. Cei din Arabia Saudită sunt preocupaţi de problema palestiniană şi felul cum se soluţionează alte probleme din zonă, socotind că acordurile de la Carnp David n-au acoperit toate aceste aspecte. Cei din Arabia Saudită recunosc importanţa acordurilor dintre Egipt şi Israel pentru evoluţia ulterioară a situaţiei din zonă. Ei sunt îngrijoraţi de evenimentele care au loc între Somalia, Etiopia şi Yemen. Ei consideră că orice element de instabilitate are importanţă pentru evoluţia situaţiei din Orientul Mijlociu şi a relaţiilor dintre ţările arabe. În legătură cu acest aspect menţionat de dumneavoastră, aş vrea să vă spun că există unele cercuri şi ţări arabe care vor avea grijă ca izolarea Egiptului să nu fie dusă atât de departe. Noi credem că putem să avem în vedere acest fapt, putem conta pe acele cercuri care se vor opune izolării Egiptului până la extrem. Cred că ideea dumneavoastră cu privire la măsuri suplimentare în această direcţie trebuie examinată cu atenţie.

Nicolae Ceaușescu: Dacă se reia Conferinţa de la Geneva şi dacă Siria, Iordania şi palestinienii participă la conferinţă, şi încheierea tratatului dintre Egipt şi Israel va fi uşoară pentru că problemele ridicate acolo se vor soluţiona.

Michael Blumenthal: Nu există oare un pericol, domnule preşedinte, ca în această fază critică a problemei, o astfel de conferinţă să constituie o platformă pentru aprinderea unor polemici care să ducă la ridicarea temperaturii în aceste probleme?

Nicolae Ceaușescu: Nu. O conferinţă presupune ca Siria să ducă tratative cu Israelul, Iordania să ducă tratative cu Israelul, palestinienii să ducă tratative cu Israelul, pentru că toate problemele nu se pot dezbate altfel. Şi nimeni nu mai poate acuza Egiptul că duce tratative.

Michael Blumenthal: Vă mulţumesc pentru timpul ce mi l-aţi acordat.

Voi informa pe preşedintele Carter cât de bine am fost primit de dumneavoastră, câtă amabilitate mi-aţi acordat, precum şi în discuţia foarte interesantă asupra problemelor internaţionale. Aş vrea să vă asigur că eu personal voi face totul - desigur, în domeniul meu de activitate - pentru a contribui la dezvoltarea relaţiilor economice dintre ţările noastre.

Nicolae Ceaușescu: Mulţumesc mult. Ştiu că puteţi face mult.

Încă o dată vă rog să-i transmiteţi preşedintelui Carter mulţumirile mele şi vă mulţumesc şi dumneavoastră pentru că aţi vizitat România.

**

Declaraţii făcute presei de Michael Blumenthal, ministrul Finanţelor al SUA, trimis al preşedintelui Sditelor Unite, Jimmy Carter, la încheierea vizitei în România

Relaţiile româno-americane: „Pot să vă spun – a afirmat trimisul preşedintelui american - că preşedintele Carter mi-a cerut să subliniez preşedintelui României marea valoare pe care o au relaţiile stabilite în cursul ultimei sale vizite la Washington, că preşedintele Carter doreşte să extindă aceste relaţii şi, profitând de prezenţa mea în Europa, mi-a cerut să mă opresc aici pentru a exprima acest punct de vedere, anume că el apreciază rolul constructiv pe care preşedintele României îl joacă într-o serie de domenii de interes comun pentru cele două ţări, în promovarea procesului de pace în Orientul Apropiat, în procesul de dezarmare şi limitare a înarmărilor şi într-o arie largă de alte domenii. De asemenea, am cunoscut punctul său de vedere asupra altor teme internaţionale de interes, faţă de care cele două ţări ale noastre îşi manifestă preocupările.

Raporturile economice dintre SUA şi România sunt în continuă dezvoltare, înregistrându-se, în ultima perioadă, o creştere substanţială a volumului schimburilor comerciale, pe o bază echilibrată. Am avut ca obiectiv - ceea ce preşedintele Ceauşescu a afirmat cu mai multe prilejuri - continuarea intensificării raporturilor economice şi atingerea nivelului de un miliard de dolari a comerţului dintre cele două ţări până în 1980; noi suntem de acord cu dânsul şi acţionăm în vederea realizării acestui nivel.

În domeniul tehnologiei şi investiţiilor noi, ne-am manifestat interesul de a adânci aceste relaţii prin încurajarea companiilor americane de a explora împreună cu partea română posibilităţile de stabilire a unei colaborări în producţie sub forma unor societăţi mixte de transferuri de tehnologie, în măsura în care acestea sunt posibile, în general de a colabora în vederea dezvoltării unor schimburi bilaterale reciproc avantajoase. În egală măsură, suntem satisfăcuţi de relaţiile culturale care au fost stabilite între SUA şi România, de existența celor două biblioteci care activează în cele două tări. Mulţi americani studiază aici. Primim la noi mulţi vizitatori din România. Consider că vizita pe care am facut-o şi convorbirile mele cu preşedintele Ceauşescu vor contribui la întărirea bazelor acestor schimburi care se dezvoltă bine”.

Problemele subdezvoltării, energia și dificultățile monetare internaționale: „Avem nevoie să găsim în toate ţările mijloace pentru dezvoltarea unor noi surse de energie, pentru a apăra lumea de o prea mare dependenţă de un singur fel de combustibil. Trebuie, de asemenea, să economisim sursele de energie. Şi avem nevoie, oriunde este posibil, să împărtăşim tehnologia existentă în scopul realizării acestui obiectiv. Preşedintele Carter a declarat în mod public, într-o serie de cuvântări, că Statele Unite doresc să coopereze cu toate ţările în acest scop, iar cunoştinţele noastre în domeniul tehnologiei, a spus el, sunt la dispoziţia întregii lumi. Aşadar, urmărim să dezvoltăm o colaborare strânsă între ţările consumatoare şi ţările producătoare, pentru a fi siguri că politica în

domeniul petrolului nu va avea un impact asupra economiei mondiale, nu va produce inflaţie, şomaj şi instabilitate financiară.

Am luat unele măsuri importante în Statele Unite, la 24 octombrie şi 1 noiembrie, anunţând acţiuni atât pe plan intern, cât şi multilaterale, cu scopul de a crea cea mai mare stabilitate şi putere a dolarului şi pentru a elimina perturbaţiile de pe piaţa valutară internaţională. Cred că acest program a dat rezultate bune şi cred că, pe baza acestui program, care presupune o conlucrare apropiată între SUA, Germania Federală, Elveţia şi Japonia, şansele de succes, în continuare, sunt foarte bune. Pe lângă aceasta, există în SUA unele evoluţii interne care, de asemenea, atestă şanse bune de stabilitate în viitor. Una dintre ele este că deficitul important din comerţul Statelor Unite va fi redus, probabil, şi este deja în curs de reducere, în mod substanţial, astfel încât anul viitor sa fie mult mai scăzut decât anul acesta".

Raporturile dintre state cu sisteme sociale şi politice diferite: „*Noi credem că este posibil şi de dorit ca toate ţările să caute să aibă relaţii bune bilaterale cu toate celelalte ţări. Credem, de asemenea, că este normal ca ţările să aibă sisteme sociale şi politice diferite şi sisteme de relaţii internaţionale diferite. Nu văd nici o incompatibilitate între vizita mea la Bucureşti şi cea de la Moscova, care a avut drept scop acela de a prezida partea americană la reuniunea Comisiei mixte de colaborare economică sovieto-americană, precum şi promovarea conceptului potrivit căruia relaţiile comerciale dintre SUA şi Uniunea Sovietică, ca şi relaţiile politice sovieto-americane, pot fi îmbunătăţite pe calea contactelor bilaterale.*

Totodată, ***vizita la Bucureşti pe care am facut-o la cererea preşedintelui Carter, are un obiectiv diferit de cea pe care am efectuat-o la Moscova***. Ea urmăreşte continuarea dialogului bilateral început de preşedinţii Carter şi Ceauşescu, pentru adâncirea, extinderea şi dezvoltarea bunelor relaţii existente între cele două ţări ale noastre. Sunt pe deplin convins că nu există nici un fel de incompatibilitate între aceste două misiuni ale mele.

Părăsesc România foarte recunoscător pentru ospitalitatea ce mi-a fost acordată şi sunt satisfacut că excelentele relaţii bilaterale iniţiate de preşedinţii Carter şi Ceaușescu sunt continuate şi intensificate şi prin vizita mea în ţara dumneavoastră".

*

Scrisoarea trimisă de președintele Jimmy Cartert președintelui Nicolae Ceaușescu

Washington, Casa Albă, 22 decembrie 1978

Excelenței sale Nicolae Ceaușescu

Președintele Republicii Socialiste România

București

Stimate domnule președinte,

Vă mulțumesc foarte mult pentru scrisoarea dumneavoastră din 5 decembrie, prin care comunicați punctele dumneavoastră de vedere asupra unui

număr de probleme internaționale. Acord o mare importanță îmbunătățirii relațiilor dintre SUA și România și sunt încrezător că continuarea dialogului început în timpul vizitei dumneavoastră în SUA, în aprilie, va contribui la întărirea relațiilor dintre țările noastre.

Am fost deosebit de bucuros să aud că recenta întâlnire pe care secretarul de stat Blumenthal a avut-o cu dumneavoastră a fost marcată de un înalt spirit de cooperare și cordialitate.

Înțeleg că în cursul întrevederii el a subliniat modul nostru de gândire în ce privește Orientul Mijlociu și măsurile de control al armamentelor și, mai ales, un acord SALT II. Vă rog să primiți asigurarea mea că voi continua să acționez în direcția realizării, cât mai curând, a unor progrese în aceste domenii.

În încheiere, folosesc acest prilej pentru a vă mulțumi pentru sprijinul pe care l-ați exprimat recent în ce privește hotărârea noastră de a normaliza relațiile cu Republica Populară Chineză.

Cu cele mai bune urări pentru dumneavoastră personal cu prilejul anului Nou.

Al dumneavoastră sincer,

Jimmy Carter

(ANR, fond CC al PCR – Secţia Relaţii Externe)

MOZAIC CULTURAL

O CARTE DESPRE CONTROVERSATUL EDWARD SNOWDEN

Dr. Ist. Ion Constantin

Acum câțiva ani, apărea la editura ziarului *The Guardian* cartea *The Snowden Files. The Inside Story of the World`Most Wanted Man* (Dosarele Snowden. Povestea neștiută a celui mai căutat om din lume).

Volumul cuprinde dezvăluirile lui Edward Joseph Snowden, fost angajat al Agenţiei Naţionale americane de Securitate (NSA), devenit celebru în 2013 în urma șocantelor mărturii privind programele de supraveghere în masă americane şi britanice.

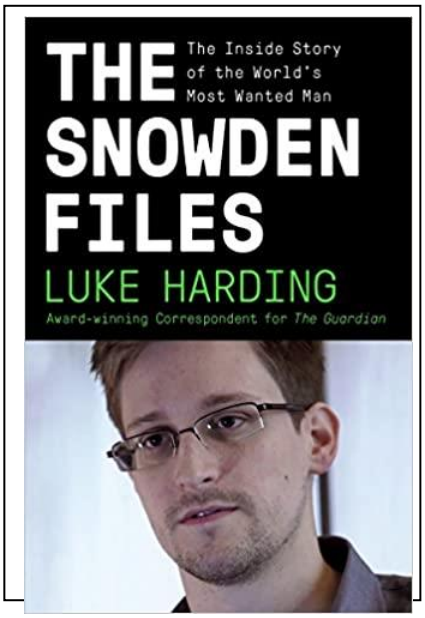

Luke Harding este jurnalist, scriitor și corespondent de presă în străinătate al ziarului *The Guardian*. A transmis relatări din Delhi, Berlin și Moscova și a fost corespondent de război în Afganistan, Irak, Libia și Siria. Între anii 2007-2011 a fost șeful biroului de presă al ziarului *The Guardian* la Moscova. Kremlinul l-a expulzat din Rusia, fiind primul caz de acest gen de la Războiul Rece încoace.

Edward Joseph Snowden s-a născut pe 21 iunie 1983 în Elizabeth City , Carolina de Nord , dar și-a petrecut copilăria în orașul Wilmington. Tatăl său, Lonnie Snowden, originar din Pennsylvania , a fost ofițer al Gărzii de Coastă din Statele Unite.

Mama sa, Wendy, originară din Baltimore, Maryland, lucrează la un tribunal federal pentru districtul Maryland. Are o soră mai mare care este avocat. În 1999, Edward și familia sa s-au mutat în Ellicott City, Maryland, unde a studiat informatica la liceul Anne Arundel Community College. N-a reușit să-și termine liceul, ceea ce a constituit un motiv de frustrare permanentă. În Crofton, unde locuia, aproape toată lumea lucrează pentru armată sau NSA, care are sediul în apropiere la Fort Meade.

Pe 7 mai 2004, Edward Snowden s-a înrolat în armată ca recrut al Forțelor Speciale. A motivat că „*vrea să lupte în războiul din Irak*”, pentru că „*s-a simțit obligat ca ființă umană să ajute oamenii să se elibereze de opresiune*”. Cu toate

acestea, patru luni mai târziu, un accident în timpul antrenamentului i-a zdrobit ambele picioare și l-a forțat să renunțe la serviciul militar. A fost angajat, totuși, de CIA pentru a lucra în domeniul securității computerelor. În perioada martie 2007-februarie 2009 a fost trimis în misiune de CIA la reprezentanța americană a ONU de la Geneva, Elveția. Aici a avut un conflict cu un coleg, iar modul defavorabil lui în care a fost tranșat acest incident de către șefii săi i-ar fi demonstrat lui Snowden „*inutilitatea exprimării nemulțumirilor prin intermediul canalelor interne*".

În februarie 2009 și-a dat demisia din CIA și s-a angajat, pentru scurt timp, la Dell, o companie americană care administrează sistemele de informații ale mai multor agenții guvernamentale. S-a încadrat apoi la NSA, existând indicii că acest lucru a fost posibil, din cauza faptului că dosarul său de personal de la CIA n-ar fi fost înaintat noului angajator. NSA l-a trimis la post la o bază militară a SUA din Japonia, ținându-se cont de cunoștințele sale de limbă japoneză. Japonia a reprezentat „*un punct de cotitură pentru el*". În această perioadă, Snowden se transformă dintr-un tehnician dezamăgit într-un „*protodeconspirator*". „*Cu cât avea acces la mai multe documente ultrasecrete, ce demonstrau scara acțiunilor NSA* - arată autorul -, *cu atât creștea antipatia sa față de administrația Obama*". Când a plecat din Japonia (2012), Snowden se «*înrăise*», fiind un «*deconspirator în așteptare*»".

În martie 2012, Snowden a părăsit Japonia și s-a mutat pe partea cealaltă a Pacificului, în Hawaii, la centrul regional de criptologie al NSA, CSS (Serviciul Central de Securitate), pe principala insulă din Oahu, care se afla lângă Honolulu. Centrul este unul dintre cele treisprezece puncte NSA din afara Fort Meade, dedicate în principal spionării Chinei. Aici, el avea deja un plan să contacteze anonim jurnaliști reputați, preocupați de libertățile civile, cărora să le furnizeze documente ultrasecrete (sustrase ilegal), ce aveau să dovedească faptul că NSA desfășura programe ce violau Constituția SUA. În acel moment, el nu era dispus să dezvăluie secrete de stat integral, intenționând doar să selecteze niște materiale pentru reporteri și să-i lase să le analizeze ei singuri, din poziția lor de oameni de presă. Noul său post de administrator de sistem îi conferea acces la numeroase documente secrete. El era specialist în tot ce era legat de China. Urmărise rețelele chineze și ținuse un curs referitor la contraspionajul cibernetic chinez, instruind oficiali cu vechime de la Departamentul de Apărare cum să-și protejeze datele de hackerii spionajului chinez. În cele treisprezece luni petrecute în Hawaii, Snowden s-a ținut departe de ceilalți angajați, fiind din fire o persoană mai rezervată, dar având acum și motive speciale să fie „*permanent în gardă*". Dincolo de aparența sa tăcută și „*cuminte*", nemulțumirea și revolta lui față de angajatorii săi creșteau.

Edward Snowden n-a fost primul ofițer din NSA nemulțumit de realitățile descoperite în interiorul acestei instituții și de traiectoria întunecată a politicii de securitate a SUA de după 11 septembrie 2001. Lui îi era cunoscut îndeaproape cazul lui Thomas Drake, un veteran al aviației și marinei americane, care avea o

poziție de conducere la NSA, dar după atacurile de la 11 septembrie, a fost dezamăgit de programele secrete antiteroriste ale Agenției, îndeosebi de un instrument de strângere a informațiilor numit TRAILBLAZER. Considerând că acest instrument contravenea prevederilor celui de-al patrulea amendament împotriva controalelor și confiscărilor arbitrare, Drake s-a decis să-și exprime punctul de vedere în fața șefilor săi, dar și a comisiilor de specialitate ale camerelor Congresului. Drept urmare, Drake a fost anchetat, în anul 2007 FBI-ul i-a percheziționat casa și abia după patru ani de calvar, statul i-a formulat principalele acuzații. A fost eliberat condiționat după ce a recunoscut că se făcuse vinovat prin demersul său.

Pentru Snowden, Drake a fost un model de inspirație. Cei doi s-au și întâlnit ulterior. Tratamentul punitiv de care a avut parte Drake l-a convins cu atât mai mult pe Snowden că n-avea sens să urmeze și el aceeași cale. Știa că mai avuseseră și alții de suferit în circumstanțe similare. Ca atare, în decembrie 2012 el se hotărăște să ia legătura cu presa pentru a face dezvăluiri din interiorul NSA.

Snowden era unul dintre cei circa o mie de administratori de sistem ai NSA, care aveau acces la o mare parte din bazele de date ale agenției. El putea deschide un fișier fără a lăsa nicio urmă electronică, fiind un fel de „*utilizator fantomă*”, capabil să acceseze documentele cele mai sensibile ale agenției, inclusiv cele provenind de la serviciile de spionaj britanice. A început să strângă astfel de materiale pe care le-a descărcat pe drivere mobile. A folosit aceeași metodă ca și Chelsea Manning, care în 2010 a descărcat și a trimis la WikiLeaks un sfert de milion de infograme diplomatice ale SUA pe un CD denumit „Lady Gaga”, în timp ce lucra la o stație a CIA din apropiere de Bagdad. De menționat că driverele mobile sunt interzise majorității angajaților. Însă un administrator de sistem putea invoca faptul că repară un profil compromis de utilizator și are nevoie de backup. Apoi, driverul mobil putea fi transportat în exterior, pentru a face trecerea între sistemul NSA și internetul obișnuit. Aflându-se în Hawaii, Snowden putea accesa serverele NSA de la o distanță chiar și de 8.000 km, până în Fort Meade, prin intermediul a ceea ce era cunoscut drept un sistem de „*client slab*”. După cum arată autorul, el desfășura intens această activitate „*în timp ce NSA dormea*”.

După patru săptămâni la noua slujbă, Snowden le spune șefilor săi că nu se simte bine și cere un concediu fără plată. Când este contactat ulterior de șefii săi, pretinde că are epilepsie și că moștenește această boală de la mama sa, Wendy, care folosește un câine drept călăuză. Apoi, pe 20 mai 2013 dispare și reapare după câteva zile în Hong Kong, la Hotelul Mira, unde se întâlnește cu ziariștii Glenn Greenwald și Ewen MacAskill de la *The Guardian* și regizorul de documentare Laura Poitras. Snowden era însoțit de prietena sa Lindsay Mills și avea cu el patru laptopuri doldora de documente secrete (circa 50-60 de mii) ale serviciilor de informații americane și britanice. Jurnaliștii contactați de Snowden aveau acum în posesie o mină uriașă de materiale secrete. El ar fi impus, totuși, o condiție ca *The Guardian* și alți parteneri media să filtreze informațiile și să

elimine toate detaliile operaționale sau orice putea afecta activitățile legitime de spionaj. Este greu de evaluat în ce măsură această condiție a fost respectată.

Pe 5 iunie 2013, Glenn Greenwald publică în *The Guardian* un prim articol referitor la interceptarea de către NSA a apelurilor telefonice ale companiei Verizon. A doua zi, pe 6 iunie, sub semnătura lui Barton Gellman și Laura Poitras apare un articol în *Washington Post*, care dezvăluie programul ultrasecret PRISM al NSA, ce permite agențiilor de spionaj ale SUA accesul la o cantitate enormă de date digitale, sub justificarea necesității de a urmări teroriștii străini aflați în afara SUA. Potrivit lui Snowden, PRISM reprezenta „*doar un detaliu important dintr-un tablou șocant. În ultimul deceniu, SUA a acționat în secret pentru a colecta practic toate comunicațiile ce intrau sau ieșeau de pe teritoriul său*".

Divulgarea programului PRISM a generat o reacție violentă din partea marilor companii de tehnologie informațională, concentrate în cea mai mare parte în zona San Francisco (Silicon Valley). Inițial a fost una de stupefacție, apoi de tăgăduire, urmată de furie. Pe de altă parte, reacția Casei Albe a fost una de consternare. Snowden este demis din NSA, devenind „*cel mai căutat om de pe planetă*". Au început presiuni intense din partea autorităților americane, dar și britanice asupra mass media să nu mai publice materiale, care „*ar putea pune în pericol securitatea națională și personalul serviciilor de informații*". Cazul Snowden este amplu dezbătut și în Congresul american, unde au avut loc aprigi dispute între susținătorii respectării stricte a secretului de stat și cei ai apărării drepturilor omului și prevederilor Constituției.

Pe 10 iunie 2013, Snowden a dat un interviu ziarului *China Morning Post*, *în care dezvăluia că SUA violase mesajele private a milioane de chinezi. „NSA face tot felul de lucruri, de pildă, interceptează companiile chineze de telefonie mobilă, pentru a fura toate datele SMS*", a declarat el. În ziua de 21 iunie, guvernul SUA l-a acuzat oficial pe Snowden de spionaj și a trimis o cerere oficială urgentă de extrădare. „*Dacă Hong Kong-ul nu acționează rapid, va complica relațiile noastre bilaterale și va pune sub semnul întrebării angajamentul său de a respecta legea*", a declarat un oficial al administrației Obama.

Având din ce în ce mai puține opțiuni legale viabile, Snowden a luat decizia să plece din Hong Kong, cu intenția de a ajunge în Ecuador, ţară care nu are acord de extrădare cu SUA. Alegerea n-a fost întâmplătoare. Un alt „*răvrătit*" față de statul american se afla ascuns de peste un an în mica ambasadă a Ecuadorului din Londra. Este vorba de Julian Assange, redactorul-șef al WikiLeaks, care obținuse azil politic din partea guvernului de stânga ecuadorian, după ce în vara lui 2012 Curtea Supremă a Marii Britanii aprobase o cerere de extrădare a sa făcută de autoritățile din Suedia, în baza unei acuzații că agresase sexual două suedeze.

Assange a încercat din răsputeri să ia legătura cu Snowden și să intervină în favoarea acestuia. Reacția lui Assange era logică, el fiind tot un denunțător al

politicii SUA, aflat în încurcătură ca și el. În 2010, Assange făcuse publice miile de documente secretizate obținute de la Chelsea Maniing. Publicarea lor, în colaborare cu *The Guardian* și alte ziare, generase o adevărată undă de șoc pe plan global. Menning era închis, iar un tribunal îl investiga pe Assange în legătură cu dezvăluirile făcute.

Snowden și Assange aveau multe în comun, sub aspect ideologic: pasiunea deosebită pentru internet, modul de gândire libertarian ș.a. La un moment dat Snowden se gândise să-i dea fișierele sale lui Assange, dar s-a răzgândit, luând în calcul riscurile posibile. Și-a dat seama că situația de autodetenție a lui Assange la ambasada ecuadoriană din Londra, chiar sub nasul autorităților britanice și al aliaților lor de la NSA, însemna inevitabil că era permanent urmărit, ascultat și monitorizat. Din punct de vedere temperamental, cei doi erau, însă, total diferiți. Snowden era timid, alergic la camere de filmat și nu-i plăcea să se afle în centrul atenției mediatice, în timp ce lui Assange dimpotrivă, îi plăcea să fie în atenția publicului. Prin intermediul ambasadorului Ecuadorului la Londra, Assange a întreprins unele demersuri pentru a facilita ajungerea lui Snowden în această țară.

În ziua de duminică 23 iunie 2013, Snowden s-a prezentat la aeroportul Chek Lap Kok din Hong Kong, fiind însoțit de tânăra activistă de la WikiLeaks, Sarah Harrison. Aici s-au îmbarcat în avionul spre Moscova, cu gândul să ajungă în Ecuador. Cu o zi înainte, autoritățile SUA îi anulaseră pașaportul și trimiseseră prin fax documentele pentru extrădare autorităților din Hong Kong, cerând arestarea lui imediată. Dar cei din Hong Kong au răspuns că existau unele „*nereguli*" în documentele americane și ei „*nu puteau impedica plecarea lui Snowden, până nu erau rectificate erorile*". Oficialii americani descopereau astfel că „*trădătorul*" a putut părăsi fără probleme teritoriul Hong Kong-ului și era în drum spre Moscova. „Pentru cea mai mare putere a lumii - arată Luke Harding -, explicația juridică nu foarte plauzibilă a Hong Kong-ului era umilitoare. Nu numai că Snowden o ștersese englezește, dar mai reieșea și că se ducea drept în brațele adversarilor Washingtonului – Rusia, Cuba, Venezuela!".

Congresul nu și-a ascuns furia. „*Guvernul SUA* - a declarat Mike Rogers, președintele Comisiei Speciale Permanente pentru Serviciile de Informații din Camera Reprezentanților - *trebuie să folosească toate opțiunile legale pentru a-l aduce înapoi* (pe Snowden-n.n.). *Când te gândești la ceea ce spune el că vrea și ceea ce face, de fapt sfidează logica*". Senatorul democrat Charles Schumer era la fel de necruțător : „*Vladimir Putin pare întotdeauna gata să ne dea peste nas, fie că e vorba de Siria, de Iran și acum, bineînțeles, de Snowden*".

Generalul Keith Alexander, directorul NSA și fostul șef al lui Snowden, nu era nici el mai încântat : „[Snowden] *este clar o persoană care a trădat încrederea pe care i-am acordat-o. Este o persoană care nu acționează din intenții nobile, după părerea mea*".

Chinezii, însă, nu au simțit nevoia să se justifice. Drept răspuns, agenția oficială de știri Xinhua a blamat SUA pentru „*spionajul său ipocrit*" : „SUA, care

a încercat atâta timp să pozeze în victimă inocentă a atacurilor cibernetice, a dat dovadă de cea mai mare mișelie din epoca noastră".

Încă în timpul cât se afla Snowden în avionul spre Moscova, Assange a făcut o declarație publică, arătând că se implicase personal în întreaga operațiune de „*salvare*" și că WikiLeaks îi plătise lui Snowden biletul de avion, iar pe timpul ședерii acestuia în Hong Kong, organizația sa îi acordase consiliere juridică. Assange îl revendica posesiv pe Snowden ca pe „*cel mai recent și mai faimos jucător al echipei WikiLeaks*".

În acea zi de duminică, ziariștii moscoviți au lăsat baltă planurile lor tihnite și s-au înghesuit spre terminalul F al Aeroportului Internațional Șeremetievo. Erau prezenți și o mulțime de corespondenți de presă străini. Aeroportul era împânzit de agenți ruși de toate felurile, iar mașini ale securității ruse se aflau în apropiere. Kremlinul știa, desigur, de sosirea lui Snowden. Președintele Vladimir Putin a afirmat că fusese informat despre prezența acestuia la bordul cursei rusești spre Moscova, cu doar două ore înainte de aterizare. A subliniat că, „*anulându-i pașaportul, americanii comiseseră o greșeală elementară de spionaj, făcându-i imposibilă continuarea călătoriei aeriene*". Pe un ton sarcastic și de aparent regret, Putin l-a etichetat pe Snowden drept „*un cadou de Crăciun nedorit*". Ca fost ofițer KGB și om din sistemul serviciilor, Putin nu putea exprima decât o atitudine negativă față de fapta de „*trădare*" a lui Snowden. „*De fapt s-a condamnat singur la o viață destul de dificilă. N-am nici cea mai mică idee ce o să facă în continuare*", a comentat el. În realitate, cazul Snowden reprezenta o oportunitate perfectă pentru Kremlin, de a scoate în evidență ceea ce rușii numeau „*politica dublului standard practicată de Washington*". Ideea întărea viziunea lui Putin legată de „*o Rusie renăscută ca pol opus Americii în afacerile globale. Americanii trebuiau să se roage să-l primească pe Snowden înapoi*". Desigur, Moscova nu era dispusă să dea satisfacție vreunei solicitări americane de acest fel. Putin îl privea pe Snowden ca pe un pion într-un joc și ca pe un prilej nimerit de a pune într-o situație incomodă Washingtonul, adversarul dintotdeauna al Moscovei.

A urmat un adevărat circ mediatic. În următoarele săptămâni, Kremlinul și-a menținut declarația falsă că Snowden nu intrase pe teritoriul rusesec (de fapt, el nici nu avea viză rusească) și că ei n-aveau nimic de-a face cu el. În acest timp, Moscova încerca să profite din plin de șederea lui acolo. Locul în care se afla Snowden era un mister. Oficial, el rămăsese în zona de tranzit din Șeremetievo, dar nimeni nu putea să-l găsească acolo. El a stat în tranzit 40 de zile, cerând azil politic în 27 de țări, însă doar Moscova i-a acordat un azil temporar. Șederea prelungită a lui Snowden în Rusia era involuntară, el fiind practic blocat acolo. A ieșit în cele din urmă din tranzitul de la Șeremetievo, dar a rămas mai departe în Rusia, cel mai probabil la o „*casă de odihnă*" de lângă Moscova. Cert este că, după sosirea lui Snowden în capitala rusă, relațiile dintre SUA și Federația Rusă s-au stricat rău de tot.

În aprilie 2014, Snowden a apărut la televizor într-o discuție telefonică cu Putin, un eveniment anual la care președintele rus răspunde la o serie de întrebări ridicate la fileu de o audiență aleasă pe sprânceană, pe orice temă, de la geopolitică la grădinărit. Snowden l-a întrebat pe Putin dacă Rusia desfășura operațiuni de urmărire în masă în maniera NSA. Răspunsul lui Putin a fost unul „*afabil*" : „*Dragă domnule Snowden, dumneavoastră sunteți un fost agent de informații și eu am avut în trecut de-a face cu informațiile. Așa că o să discutăm asta între patru ochi, ca niște profesioniști*". Putin a negat că Rusia ar fi fost angajată într-o urmărire „*scăpată de sub control*", ocupându-se doar de teroriști și criminali. În realitate, Rusia făcea interceptări de la distanță, fără ca furnizorii de servicii de telecomunicații și internet să știe ce se petrece pe rețelele lor.

În urma criticilor exprimate în SUA, Snowden a recunoscut, în cele din urmă, că participarea sa la acea emisiune cu președintele rus a fost o „*greșeală*", fiind un adevărat „*tur de forță pentru Putin, dar rău pentru drepturile omului în Rusia*". Vrând, nevrând, însă, Rusia devenea casa lui. Întoarcerea în SUA ar fi însemnat executarea unei pedepse de 30 de ani închisoare.

Între timp, din documentele lui Snowden au ieșit la iveală o serie de adevăruri incomode, care au afectat grav relațiile SUA cu parteneri importanți din cadrul NATO. Unele din aceste documente au relevat că NSA spionează masiv Germania, în mult privințe copiind maniera Stasi. NSA a interceptat timp de 10 ani telefonul celui mai puternic om al Europei, cancelarul german Angela Merkel (o fană a telefonlui mobil, practic conducea țara cu ajutorul lui). Merkel a crescut în RDG și știa din proprie experiență ce însemna să trăiești într-un stat polițienesc abuziv, care te supraveghează. „*A fost cea mai mare greșeală a NSA, un act de o prostie colosală*" – consideră pe bună dreptate Luke Harding. În plus, NSA desfășura o campanie sofisticată de spionaj interstatal împotriva misiunilor diplomatice străine din SUA. Dacă spionarea chinezilor și a rușilor era explicabilă, fiind adversari ideologici, mai greu de înțeles este faptul că NSA spiona și vreo 38 de ambasade „*prietene*", cum sunt misiunile UE și ambasadele franceză, italiană, greacă și ale altor aliați ai SUA, ca Japonia, Mexic, Coreea de Sud, India și Turcia.

Numai ce se făcuseră unii pași firavi în depășirea momentelor tensionate provocate de interceptarea mobilului Angelei Merkel, că, la începutul lui 2014, a izbucnit un nou scandal. Agenția națională de spionaj a Germaniei, BND a descoperit că unul dintre angajații săi, Markus R., în vîrstă de 31 de ani, vânduse informații secrete CIA timp de doi ani. Markus R. lucra ca asistent tehnic la sediul BND din Pullach, lângă München. El își oferise serviciile transmițând un mail la ambasada SUA din Berlin. În loc să-i alerteze pe partenerii germani, stația CIA a decis să-l recruteze. Markus R. s-a întâlnit cu agenții americani în orașul austriac Salzburg, care i-au dat în total 25.000 de euro bani gheață, iar el le-a oferit 218 fișiere sustrase pe stickuri USB din arhiva operativă a BND. Ofițerii americani i-au instalat spionului german o aplicație meteo „*specială*" pe laptop. Atunci când cereai prognoza meteo din New York era lansat automat un program

condificat. Acest caz era cu atât mai stânjenitor pentru Washington, cu cât documentele sustrase de la BND se refereau la o investigație a parlamentului german asupra spionajului condus de SUA. O comisie parlamentară examina dezvăluirile lui Snowden legate de urmărirea în masă a germanilor și avusese chiar în vedere să-l invite pe Snowden să depună mărturie la Berlin. În cele din urmă s-a renunțat la această idee. Deci, americanii spionau comisia germană care investiga acțiunile lor de spionaj.

Markus R. a fost prins după ce a trimis un alt e-mail prin care își oferea serviciile de această dată ambasadei ruse din Berlin. A fost arestat în Bavaria, în drum spre casă, în timp ce se întorcea de la întâlnirea cu agenții CIA din Austria. Anchetatorii l-au întrebat dacă luase legătura cu rușii. Replica sa i-a șocat : „*Da, e adevărat. Dar în ultimii doi ani am transmis informații americanilor*".

Indignarea clasei politice germane a crescut și mai mult după ce a fost descoperită întâmplător o altă cârtiță care spiona pentru americani, un funcționar care lucra la departamentul politic al Ministerului Apărării din Germania. A. Merkel a declarat la televiziunea germană că regretă distrugerea încrederii ce existase între Berlin și Washington și ceea ce semîna cu o reîntoarcere la „*epoca Războiului Rece, când toată lumea spiona pe toată lumea*". Ca urmare a acestui conflict, nemții i-au cerut șefului CIA din Germania să părăsească țara. Acesta a plecat discret cu o cursă comercială de la Frankfurt, în iulie 2014. Existau zvonuri că Germania urma să-și reia propriile sale operațiuni de spionare a SUA, pentru prima oară după decenii.

Un adevărat thriller ce face înconjurul globului, „*povestea neștiută*" a isprăvilor lui Snowden și a jurnaliștilor implicați în această afacere de spionaj, aduce la lumină multe lucruri de natură să explice complexitatea realităților geopolitice actuale, evoluțiile și tendințele uneori paradoxale ce se manifestă în raporturile dintre mari actori globali.

DIN ZIARE ADUNATE

Petru Neghiu

Războiul din Ucraina aduce, pe lângă urmările îngrozitoare în toate domeniile şi noi abordări despre care nu s-a prea vorbit anterior.

♦ *Jurnalul naţional* într-un articol destul de amplu vorbeşte despre „ultimul nivel al sancţiunilor economice – decuplarea Rusiei de la sistemul SWIFT”, din care citãm:

- „În primul rând, ne angajăm să ne asigurăm că băncile ruseşti selectate sunt eliminate din sistemul de mesagerie SWIFT. Acest lucru ne asigură că aceste bănci sunt deconectate din sistemul financiar internaţional şi le va afecta capacitatea de a opera la nivel global”, spunea Ursula von der Leyen.

Acesta, însă, ne explică şi „Ce este SWIFT”.

- „SWIFT – acronimul pentru Society for World wide Interbank Financial Telecommunication – este un conglomerat bancar fondat în 1973, în Belgia, pentru a procesa comunicaţiile privind transferul de plăţi între bănci din diferite ţări. O bancă este identificată printr-un cod format din opt până la 11 cifre. Codul SWIFT indică numele băncii, codul internaţional al ţării şi codul localităţii. El este, de fapt, o adresă electronică prin care se facilitează tranzacţiile internaţionale mai precis şi mai sigur. Principalele operaţiuni realizate cu ajutorul codului SWIFT sunt transferuri de depozite bancare dispuse de clienţii băncilor; transferuri de depozite rezultate în urma tranzacţiilor interbancare; confirmări de cumpărări sau vânzări de titluri; deschideri de acreditive. De menţionat că aproximativ jumătate din toate plăţile transfrontaliere de mare valoare din lume au folosit reţeaua SWIFT.”

* Tot *Jurnalul naţional* ne alarmează: „*Relaţiile economice cu Rusia ne-au lăsat o gaură de peste 1,6 miliarde euro*.” Citãm:

- „Balanţa comercială nu arată bine pentru că deficitul a explodat anul trecut, importurile de gaze vor creşte anul acesta. Embargoul economic impus Rusiei ... va afecta diferit statele blocului comunitar. Spre deosebire de majoritatea ţărilor, România este mai puţin dependentă de gazul rusesc şi, deci, ar avea mai puţin de suferit în cazul extinderii sancţiunilor şi în zona energetică. Pe de altă parte, din cauza importurilor energetice, balanţa comercială este nefavorabilă ţării noastre, iar anul trecut a marcat atingerea unui nou record negativ, peste 1,6 miliarde euro... cele mai mari afaceri ruseşti în România se ridică la 13,5 miliarde lei...”

♦ *România literară* este preocupată de „*Europa diversă...*”, titlul unui articol semnat de Adrian Popescu:

- „Când am simţit în 1989 că „ne întoarcem în Europa” de unde, după unii nu plecaserăm niciodată ... m-am simţit de fapt „acasă” cumva. Lecturile clasicilor ne pregătiseră, cred, pe mulţi dintre noi pentru farmecul cosmopolit al

oraşelor europene, pe care în sfârşit le puteam vedea netimoraţi...” „Dar, se întreabă autorul, când s-a produs ruptura dintre vechea Europă, cea a tradiţiilor eroice şi a raţiunii, nu absolută, nu încremenită, irigată de spirit critic şi de ironie, dar delimitând cu precizie oamenii şi compatibilităţi, prerogativele demnităţii, unicitatea persoanei umane, legea drept graniţă pusă haosului şi acum noua Europă, cu derutantul ei relativism moral, cu fluidizarea conceptelor şi a genurilor cu încurajarea „post-adevărului” şi a „corectitudinii politice”, cu elogiul tot mai frecvent al post-umanului? Odată cu inexplicabila renunţare în „Constituţia europeană la rădăcinile iudeo-creştine ale Europei”, Europa copiştilor călugări şi a coralelor miniate, a disputelor teologice scolastice din Parisul medieval, a augustinismului şi tomismului, a lui Platon şi Averoes, a lui Francisc de Assisi, „vestitorul Renaşterii”, a conciliilor ecumenice, a lui Ioan Crisostomul şi a Terezei de Avila nu o poţi „şterge” din memoria umanităţii fără a nega o dimensiune europeană. Poate Europa este chiar omogenizarea diversităţii şi împăcarea unor contrarii aparent ireconciliabile.” (Sublinierile ne aparţin)

♦ Tot despre Europa este vorba şi într-un articol intitulat „Identităţi vulnerabile”, scris de Valeriu Stoica, de data aceasta în *Dilema Veche*: „Sentimentul unei identităţi culturale comune a devenit tot mai răspândit de-a lungul şi de-a latul Europei, mai ales în partea cosmopolită a mediilor literare şi artistice...”

* Ziarul *Naţional* tranşează: „Culisele războiului din Ucraina: Cine câştigă? Rusia? America? Nu, industria de armament din SUA!” Citäm din articolul lui Nicholas Cezar:

„Reţeta succesului: Casa Albă alimentează conflictul, Kievul cumpără arme. Contextul este unul favorabil industriei de armament. De fapt, reţeta succesului este una atât de simplă: Casa Albă bate toba războiului în Ucraina, iar Kievul comandă armament pe bandă rulantă. Printre altele, şi rachetele Javelin, care sunt un joint-venture Raytheon-Lockheed Martin. Între timp, politicienii democraţi din Camera Reprezentanţilor încearcă să promoveze pe repede înainte un proiect de lege care ar spori semnificativ asistenţa militară americană acordată Ucrainei. Şi mai multe arme pentru Kiev, şi mai mulţi bani pentru industria de armament! Deja unii au început să se prindă de jocul Washingtonului şi avertizează că retorica războiului s-ar putea întoarce împotriva SUA, la un moment dat, mai cu seamă că Moscova are un preşedinte atât de imprevizibil. „În timp ce livrăm armament avansat armatei ucrainene, trimitem şi mulţi consilieri militari la Kiev. Cineva trebuie să-i înveţe pe soldaţii ucraineeni cum să folosească aceste sisteme de arme, nu?! Şi cine s-o facă dacă nu Armata SUA!”

„Industria de armament „trage” cu 700 de lobbyişti pe minut. Industria de armament americană exercită o influenţă extraordinară la Washington. Are în soldă circa 700 de lobbyişti, potrivit datelor furnizate de Universitatea Brown (proiectul Cost of War). De asemenea, Lockheed Martin, General Dynamics şi Raytheon sunt finanţatorii influentului think tank „Center for Strategic and

International Studies", o ONG care insistă pe lângă Casa Albă ca SUA să ia măsuri imediate, inclusiv militare, împotriva Rusiei. „Toată lumea din DC: ştie că firmele producătoare de armament înclină decisiv politica externă a SUA ducând-o spre militarism, însă, de obicei, lobbyul era cât mai discret. Aceste companii încasează câştigul din tensiunile ruso-ucrainene, America doar este intermediarul în afacerea asta."

♦ Acelaşi *Naţional* sub pana aceluiaşi Nicholas Cezar dă alarma: „China, gata să anexeze Taiwanul! Presa mainstream în frunte cu CNN portavocea CIA, nu au ochi decât pentru Zelinski, acest Bobiţă al Ucrainei."

- „Mai toţi şi-au dat cu părerea despre invazia ruşilor în Ucraina, dar mulţi dintre vorbeţi sunt nişte habarnişti care în mod normal ar fi demni de milă dacă prin mesajul transmis nu ar risca şi altceva decât să ajungă subiect de glume pe net. În context, trebuie să remarcăm faptul că a treia mare putere militară a lumii s-a abţinut să intervină categoric în disputa ruso-ucraineană.

Beijingul tace şi face. Casa Albă, şah în Pacific. China evită să intre în spirala retoricii antiruse a Occidentului, deşi Casa Albă a pârât Kremlinul la scurt timp după ordinul de atac dat de Putin. Beijingul, însă, joacă inteligent, îşi vede interesul şi, aşa cum *Naţiona*l scria „China, pregătită să invadeze Taiwanul. America, la mijloc între războiul din Ucraina şi miza Pacificului", Xi Jinping dă acum şah Washingtonului în regiunea Asiei de Sud-Est. Joi, la numai câteva ore după desantul ruşilor în Donbas, Forţele Aeriene din Taiwan au fost nevoite să intervină pentru a escorta nouă avioane străine pătrunse ilegal deasupra spaţiului aerian. Iată că Xi Jinping n-a aşteptat prea mult şi, imediat ce Vladimir Putin a atacat Ucraina, şi-a trimis şi el aviaţia să verifice (încă o dată) vigilenţa Taipeiului. Opt avioane de vânătoare J-16 şi un avion de recunoaştere Y-8 au zburat timp de mai multe minute deasupra Insulelor Pratas, controlate de Taiwan, undeva la capătul superior al Mării Chinei de Sud. Guvernul de la Taipei şi-a mărit nivelul de alertă (oficial) şi în acelaşi timp (neoficial) a înroşit linia telefonică. Nu ştim, însă, dacă, la capătul celălalt, „Sleepy" Joe a ridicat receptorul sau nu. Avertisment pentru Washington: „Nu vă mai jucaţi cu focul deasupra Taiwanului!" Dar oricum mesajul este clar şi China deja anunţă comunitatea internaţională că va tranşa problema Taiwanului în cel mai scurt timp. Vorbind la Beijing despre noua strategie indo-pacifică anunţată de America, purtătorul de cuvânt al Ministerului Apărării chinez, Tan Kefei, a reiterat ceea ce ştiam, anume că Taiwanul reprezintă „o problemă de bază a Chinei, care „nu va tolera nicio interferenţă străină". „Îndemnăm partea americană să recunoască sensibilitatea ridicată a problemei Taiwanului şi să nu mai intervină în afacerile interne ale Chinei. Să nu se mai joace cu focul deasupra Taiwanului!".

♦ Şi *Caţavencii*, în stilul caracteristic se ocupă de războiul ruso-ucrainean. Chiar în editoriale, Doru Buşcu „trage" în guvernanţi:

- "Şi apare, firește, întrebarea: dacă România e veriga slabă a flancului de est, ce ţară ar alege Rusia să lovească întâi şi întâi în cazul unei confruntări pe scară mare cu NATO?

Garanţiile NATO, parteneriatul strategic cu SUA şi prezenţa trupelor americane pe teritoriul României reprezintă, fără discuţie, cea mai norocoasă conjunctură de securitate naţională din toate timpurile. Niciodată România n-a avut atâtea ţări de partea ei. Numai că norocul îi ajută pe îndrăzneţi. Pentru loaze şi nesimţiţi, latinii n-au găsit proverbe de succes. În configuraţia politică de acum, România e total incapabilă să facă faţă consecinţelor economice, sociale şi umanitare ce ar decurge dintr-un conflict ruso-ucrainean, şi cu atât mai puţin în cazul în care conflictul ar degenera într-un război Rusia-NATO.

NATO şi americanii sunt aici. Maica Domnului, care – e ştiut – îşi apără grădina cu miracole antirachetă, e şi ea aici. Dar noi, România, Guvernul României, armata română de profesionişti, rezerviştii patrioţi gata să apere glia străbună, tineretul incorporabil, nerăbdător să se întoarcă din Italia, paramilitarii daci şi gherila cetăţenească, noi, râul, ramul şiăia 2 % din PIB, unde sîntem?

Cum unde? Pe Netflix."

- „ ...Chiar dacă războiul nu va ajunge în România, consecinţele lui vor ajunge. Nivelul general de nesiguranţă şi nelinişte va creşte în rândul populaţiei şi în economie. Investitorii vor deveni prudenţi şi, un timp, investiţiile ar putea îngheţa. Capitalurile se vor pregăti să plece. Creditele se vor scumpi, inflaţia va creşte şi mai mult, moneda se va devaloriza şi mai tare. Piaţa muncii se va deteriora şi va creşte şomajul. Vor fi familii care vor pleca din ţară, alte familii vor renunţa să se mai întoarcă. Va scădea piaţa imobiliară, fiindcă, în afara speculanţilor de criză, oamenii se vor gândi ce e mai bine să facă cu banii: să-şi cumpere o casă într-o zonă de risc sau să-i păstreze, în caz de ceva, pentru o viaţă de refugiat. Rating-ul de ţară se va deprecia. Poate că vom asista la migraţia unei părţi a populaţiei ucrainene spre România. Pot fi zeci de mii de refugiaţi care trebuie primiţi, cazaţi, hrăniţi, integraţi. Autorităţile din România, absolut toate, funcţionează câtă vreme nu sunt evenimente, câtă vreme totul decurge normal, câtă vreme nu se întâmplă nimic. La ivirea celei mai mici crize – o ploaie torenţială, un viscol, o inundaţie, o manifestaţie – sunt iremediabil depăşite. Nu sînt în stare să facă nimic şi dau vina pe alţii sau dau bir cu fugiţii. Oamenii care conduc ţara, indiferent de nivel, sînt incapabili să producă idei, planuri sau acţiune. Sînt animale adaptate statului degeaba, în aşteptarea sorocului electoral. Aceşti oameni reprezintă cea mai accentuată degradare a speciei endemice româneşti din ultimii şaptezeci de ani."

- „În toată această criză a Ucrainei, cînd cele două tabere au parcurs etapa războiului de propagandă şi au făcut exerciţii de descurajare, arătându-şi trupele şi armamentul, conducerea ţării noastre n-a scos un cuvânt despre armata României. Şi comandantul suprem Iohannis, şi generalul Ciucă, şi ministrul-care-a-făcut-armata Dîncu au vorbit doar de trupele SUA, de grupurile de luptă NATO şi de articolul 5, ca şi când cei 70.000 de oameni ai armatei române pur şi simplu n-ar exista. Ca şi când armata noastră terestră, aeriană şi navală, care costă de cinci ani încoace 2 % din PIB, ar fi dispărut. Şefii ei ar fi trebuit s-o prezinte, s-o filmeze, s-o descrie, s-o arate interconectată cu aliaţii nord-atlantici, gata să apere

ce scrie în Constituţie că trebuie apărat. Să facă ceea ce face în restul statelor pentru a linişti populaţia şi pentru a puncta la proba de descurajare a adversarului. Armata română ar fi meritat acest amplu moment publicitar, mai ales că poporul a văzut-o doar un pic la defilări. Când altădată s-ar mai fi ivit ocazia?

Discuţia despre armata română, bine ascunsă în spatele buzelor pecetluite ale şefilor ei politici, era cu atît mai necesară cu cât nimeni nu cunoaşte cum funcţionează, la o adică, incorporabilii şi rezerviştii. Cine şi cum e luat la oaste e un lucru ştiut în toate statele NATO, chiar şi în paşnica şi neutra Elveţiei, numai la noi, nu. Dacă lăsăm puţin la o parte articolul 5, războiul modern, avioanele F 16 şi soldaţii americani trimişi la Kogălniceanu, trebuie să ştim, poate, că generaţiile noastre de incorporabili şi o mare parte din rezervişti pun faianţă în Italia, îşi cresc copiii în Spania sau fac taximetrie în Regatul Unit şi, cel mai probabil, ar privi cu umor o chemare la oaste. Dar poate că toate aceste lucruri le sînt cunoscute membrilor CSAŢ. Poate că le-au găsit de mult soluţii şi acum aşteaptă, cu conştiinţa datoriei împlinite, mutarea lui Putin, oricare ar fi ea."

„Aşa că, atunci cînd vezi pe teritoriul României trupe americane şi secretari generali NATO, ai sentimentul că asişti la un miracol. Fără această teofanie, fără pogorîrea duhului sfînt al Pentagonului şi a arhanghelilor nord-atlantici, e clar că eram pe lista lui Putin, imediat după Ucraina. Mai ales că în această redistribuire a beneficiilor NATO spre est n-am avut alt merit decît acela că ne-am aflat pe direcţia planurilor strategice. Nu am contribuit la politica de securitate a Occidentului decît cu o deplină ascultare şi cu trimiterea corespunzătoare de trupe, aşa cum au trimis toţi ceilalţi parteneri.. Chiar dacă Iohannis o repetă în buclă, România nu a fost şi nu este furnizor de securitate pentru SUA şi NATO, ci un simplu teritoriu de la periferia lumii civilizate, unde se pot desfăşura instalaţii militare şi unde, dacă eşti prea încrezător cu localnicii, ţi se fură motorina de pe aeroport."

♦ *Flacăra* lui Adrian Păunescu continuă seria „*Emisiunile trece, perlele rămîne"* citãm:

* „Foarte mulţi morţi care au decedat din cauza COVID:" (Antena 3, 22 octombrie 2021) Dacă morţii au decedat, e logic că *viii trăiesc, leşinaţii sunt în lipotimie, iar bolnavii nu se simt bine*, aşa-i? Important este să nu părăsim pleonasmul *indiferent orice ar fi*." * „Ei poate să facă guvern de toamnă '- iarnă cu PSD." (Mugur Ciuvică, Antena 3, 26 octombrie 2021)

Ei, adică liberalii *poate* orice, pentru că *are impresia* că Iohannis *au fost uns* de Dumnezeu să conducă dispunând."

SPIONAJUL POLONEZ ȘI COLABORAREA CU CIA

Ioan Gatea și Ion Constantin

La Editura Henry Holt and Company din New York a apărut de curând volumul *From Warsaw with Love: Polish Spies, the CIA, and the Forging of an Unlikely Alliance (Din Varșovia, cu dragoste. Spionii polonezi, CIA și formarea unei posibile alianțe)*, având ca autori pe John Pomfret (fost corespondent principal al cotidianului „Washington Post"), Henry Holt și alții.

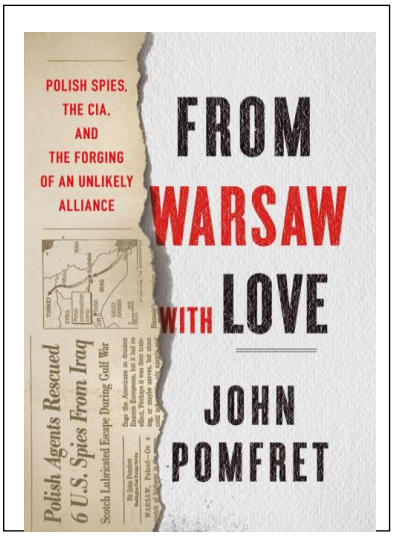

Cartea s-a bucurat de interesul unor reputați analiști și foști lucrători în domeniul intelligence-ului, dintre care menționăm pe Joseph W. Augustyn, fost șef de personal al directorului adjunct pentru operațiuni din cadrul CIA, retras din activitate în 2004, după ce timp de 28 de ani a gestionat și monitorizat programele de acțiuni secrete ale Agenției de Informații a SUA.

Lucrarea pornește de la afirmațiile fostului șef al CIA, George Tenet care, referindu-se la parteneriatul dintre serviciile de informații americane și cele poloneze, aprecia că acesta poate fi considerat „unul dintre cele mai importante două relații de informații pe care le-au avut vreodată Statele Unite".

În debutul cărții sunt prezentate succesele remarcabile ale spionajului industrial polonez din anii `80 împotiva Statelor Unite. Este vorba, în principal, despre cazul lui Marian Zacharski, considerat cel mai faimos spion polonez din perioada comunistă, un om de afaceri devenit super-spion, datorită faptului că l-a recrutat pe William Bell, director Hughes Aircraft de pe coasta de vest a Statelor Unite, care pe parcursul mai multor ani i-a furnizat informații despre sisteme de radare și tehnologie militară de aviație din Statele Unite. Pentru informațiile livrate serviciilor poloneze, Bell a fost retribuit cu sumele de 110.000 dolari SUA cash și 60.000 dolari SUA în monezi de aur.

Considerându-se că Bell a produs o gravă vulnerabilitate în sistemul de apărare al Pactului Nord-Atlantic, prin furnizarea pe o perioadă îndelungată a unor informații clasificate, care au scutit Pactul de la Varșovia de costuri de sute de milioane de dolari pentru cercetări de dezvoltare a armamentelor, Marian Zacharski a fost arestat în anul 1981 și condamnat la închisoare pe viață. A stat în detenție până în anul 1985, când a fost pus în libertate, în cadrul celui mai mare schimb de spioni făcut public, contra a nu mai puțin de 23 de spioni occidentali. Schimbul a avut loc în ziua de 11 iunie 1985, pe celebrul pod Glienecke, dintre Berlinul de Vest și Potsdamul pe atunci est-german. Pe același pod, în 1962,

Moscova îl eliberase pe pilotul avionului spion U2 doborât în 1960, în schimbul colonelului KGB Rudolf Abel, arestat în anii ’50. Totul a fost intermediat de avocatul est-german Wolfgang Vogel, autor al schimbului altor 150 de spioni. Revenit în țară, Marian Zacharski a fost avansat la gradul de general, iar după 1990, dintr-un competitiv ofițer de spionaj a devenit un scriitor de mare succes. Aşa cum era de aşteptat, în cărţile lui Zacharski cititorul este invitat în lumea serviciilor secrete. Cazul lui Zacharski arată, desigur, cât de profesioniști în materie de spionaj au fost polonezii, dar pricepuți și în comerț, motiv pentru care au fost considerați de CIA parteneri demni într-o lume post-sovietică.

La baza parteneriatului de excepție dezvoltat după 1990 între serviciile de spionaj polonez și cele americane a stat, fără îndoială, reușita spectaculoasei operațiuni „Samum” („lustrui”) (engl. „Simoom”), întreprinsă la solicitarea CIA de Serviciul Secret Polonez în Irak.

La începutul anului 1990, SUA erau implicate în războiul din Golf purtat de forțele coaliției nord-atlantice, ca răspuns la invazia și anexarea Kuweitului de către Irak. Ca parte a strategiei sale de „scut uman”, liderul irakian Saddam Hussein reținuse peste 100 de americani și alte câteva mii de cetățeni străini pe care îi plasase în locații strategice din Irak și Kuweit, ca „protecție” împotriva acțiunilor militare occidentale. Printre aceștia se numărau și șase spioni americani (unii din CIA , alții din DIA) care aveau misiuni de monitorizare a mișcările trupelor irakiene înainte de războiul din Golf și pe care CIA dorea să-i exfiltreze. Mai întâi, CIA a cerut serviciilor secrete ale aliaților europeni să ajute la recuperarea celor 6 spioni americani. Având în vedere riscul ridicat al operațiunii, țări precum Franța și Regatul Unit, dar și URSS au refuzat să ajute Statele Unite. Doar Polonia a acceptat în ciuda pericolului: dacă agenții ar fi descoperiți, era foarte probabil ca toți spionii să fie executați.

Încă din perioada comunistă, Polonia avea multe conexiuni în Irak și Kuweit, deoarece o serie de companii industriale poloneze lucraseră sau erau încă active în aceste țări. Folosind acest avantaj (atu), guvernul a trimis câțiva ofițeri special pregătiți pentru astfel de acțiuni din cadrul nou înființatului Oficiu pentru Apărarea Statului (UOP), cu misiunea de recuperare a spionilor americani. Comanda operațiunii a fost încredințată Lt. Col. Gromosław (Gromek) Czempiński, care acționase ca spion al fostei Securități poloneze în SUA, pe timpul Războiului Rece. Pentru pregătirea operațiunii, au fost confecționate documente false, îmbrăcămintea a fost făcută să pară uzată, s-au creat biografii și pașapoarte false, s-au obținut vize de ieșire cu ajutorul unui funcționar de pașapoarte irakian, care a fost recrutat în prealabil. Operațiunea a fost aprobată de președintele George H.W. Bush.

Planul conceput de Czempiński era acela de a intra în contact cu cei 6 spioni americani, aflați de mai multe săptămâni într-o situație complicată de clandestinătate în diverse ascunzători din Bagdad și Kuweit. Aceștia au fost pregătiți cu minime cunoștințe de limbă polonă pentru a face față unor situații

neprevăzute, mai ales că irakienii „mirosiseră" ceva despre o posibilă legătură între Statele Unite și Polonia.

Spionii americani au fost aduși într-o tabără de muncă și li s-au predat fiecăruia câte un pașaport polonez fals, legenda fiind că ei sunt „cetățeni polonezi care se reîntorc în patrie". Au fost luați apoi din tabără cu autobuzul și duși la frontiera cu Turcia, echipa fiind condusă în afara Irakului de un inginer polonez vorbitor de limbă arabă, familiarizat cu zona. Trecerea frontierei n-a fost lipsită de peripeții. Aici, grupul de americani vopsiți „polonezi" a dat peste un ofițer irakian care studiase în Polonia și cunoștea foarte bine limba polonă. Acesta a pus întrebări spionilor americani în polonă, răspunsurile unuia dintre aceștia nefiind prea convingătoare, apărând astfel riscul ca întreaga operațiune să fie descoperită și să eșueze. Potrivit uneia dintre versiuni referitoare la acest delicat moment, americanul s-ar fi prefăcut subit că se află într-o accentuată stare de ebrietate, în timp ce o altă versiune susține că spionul în cauză a leșinat.

În cele din urmă s-a reușit depășirea acestui moment complicat, autobuzul a trecut frontiera irakiană, iar spionii americani au ajuns cu bine în Turcia, de unde au plecat în patria lor SUA. Ca recompensă pentru salvarea agenților săi, Statele Unite au anulat jumătate din datoria externă a Poloniei de 16,5 miliarde de dolari. Dispunând de această expertiză de excepție, spionajul polonez a mai ajutat apoi, în cadrul unor operațiuni similare, și pe alți 15 agenți occidentali, majoritatea britanici, să fugă din Irak, unde erau ținuți ostatici, pentru a se descuraja planurile de invazie ale Coaliției Nord-Atlantice.

După reușita deosebită a acțiunii întreprinsă în Irak, Colonelul Gromek Czempiński a fost avansat la gradul de general de brigadă și numit în fruntea unității antiteroriste GROM. În anul 1999, operațiunea „Samum" a făcut obiectul unei producții cinematografice, în regia lui Władysław Pasikowski și scenariul lui Maciej Dutkiewicz și Robert Brutter.

Un alt moment important de colaborare polono-americană în plan specific, menționat în lucrarea pe care o prezentăm acum cititorilor, a fost arestarea, în anul 2007, de către forțele speciale poloneze GROM, a lui Slavko Dokmanović, un lider al sârbilor croați, care era acuzat de Tribunalul Internațional pentru Fosta Iugoslavie (ICTY), de crime împotriva umanității, comise pe timpul masacrelor de la Vukovar, unde sus-numitul fusese primar. El era acuzat alături de alți criminali de război precum Mile Mrkšić, Veselin Šljivančanin și Miroslav Radić, care avuseseră diverse roluri pe timpul acelor masacre de la Vukovar. Slavko Dokmanović n-a mai apucat să fie judecat, întrucât pe 29 iunie 1998 s-a spânzurat în celula în care era deținut.

Colaborarea rodnică dintre CIA și UOP a adus, desigur, beneficii importante pentru serviciile poloneze, atât în ceea ce privește instruirea și perfecționarea cadrelor, cât și în plan logistic. De-a lungul anilor, CIA a furnizat bani către polonezi pentru diverse lucruri, de la antrenamente la echipamente, și a finanțat numeroase operațiuni comune prin ceea ce Pomfret numește „donații".

Autorii relatează apoi despre o serie de operațiuni comune de sprijin CIA/ AW – Agenția Poloneză de Informații Externe, care, în esență, au contribuit la modelarea imaginii post-sovietice a Poloniei. Printre acestea, Pomfret evidențiază strădaniile Serviciului de Spionaj al Poloniei pentru a ajuta SUA să obțină informații despre Coreea de Nord, Cuba și Iran, convins că acest lucru contribuie la eforturile Poloniei de a obține admiterea în NATO, ceea ce s-a realizat în 1999, împreună cu Ungaria și Republica Cehă.

În căutare de oportunități de a ajuta SUA, polonezii s-au alăturat demersurilor vizând urmărirea lui Osama bin Laden, imediat după atentatele de la 9 septembrie 2001. Unul dintre ofițerii săi s-ar fi întâlnit la Londra cu cohortele comandantului Alianței de Nord din Afganistan, Ahmad Massoud, care susțineau că știau unde se afla bin Laden și aveau informații despre talibani, Agenția de Informații inter-servicii din Pakistan și alte organizații. Ar fi fost recomandarea Poloniei către CIA la acea vreme de a fi asasinat bin Laden.

Deși SUA nu au ascultat sfatul cu privire la bin Laden, AW polonez nu a renunțat la eforturile de a-și ajuta omologii americani. Dar apoi, un eveniment a transformat parteneriatul. Fusese o solicitare a CIA pentru Polonia de a permite SUA să țină câțiva suspecți de terorism pe teritoriul polonez, într-un loc care în cele din urmă va fi etichetat drept „sit negru". Această solicitare a fost reiterată președintelui polonez Aleksander Kwasniewski de către președintele american George Bush la o întâlnire de la Casa Albă din 17 iulie 2002. Kwasniewski era convins că „nu are de ales" decât să aprobe, având în vedere că SUA, și în special CIA, erau esențiale în transformarea Poloniei dintr-un satelit sovietic într-un aliat american.

Ca în majoritatea relațiilor, au existat și momente mai dificile când un partener s-a simțit vătămat, indus în eroare sau, în unele cazuri, chiar trădat. După cum susține Pomfret, a fost cazul „site-ului negru". Se pare că polonezii nu au fost informați despre planurile de a folosi ceea ce vor deveni cunoscute drept „tehnici de interogare îmbunătățite" și, odată descoperite, vor susține că au ordonat închiderea site-ului. În ciuda acestui eșec (deficit) de încredere, polonezii au stat în continuare alături de SUA atunci când au invadat Irakul în 2003 și, de fapt, și-au trimis unitatea de forțe speciale (antrenată de SUA) în luptă la Mosul, Fallujah și Baqubah, proclamând cu mândrie că „Suntem Aliatul Americii."

După alegerile parlamentare din 2015, când Partidul „Lege și Justiție" („Prawo i Sprawiedliwość") a venit la conducere, s-a hotărât eliminarea tuturor celor care au servit în orice calitate în Polonia comunistă. Din păcate, această măsură radicală a afectat și nucleul acelor ofițeri de informații pe care CIA s-a bazat, a avut încredere, i-a folosit și i-a adoptat ca frați de arme timp de aproape trei decenii. Când CIA a refuzat să vină în ajutorul colegilor săi și să facă presiuni asupra guvernului polonez pentru a pune capăt cruciadei împotriva celor care au fost asociați cu partidul comunist, parteneriatul istoric al celor din serviciile de informații a avut de suferit, fiind „rănit pe viață".

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

RUGĂCIUNEA

Preot dr. Mirea Vîrtejanu

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2022 drept *Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului*.

,,Noi știm că ***rugăciunea este convorbirea noastră cu Dumnezeu***, cererea bunurilor cuviincioase pe care nădăjduim să le primim, înălțarea minții spre Dumnezeu, cererea celor de sus, ajutorul sufletului celui sfânt, închinarea bineplăcută lui Dumnezeu, semn de pocăință și nădejde tare. Și se face sau cu mintea sau cu mintea și cu graiul și are în vedere contemplația bunătății și a milostivirii lui Dumnezeu, nevrednicia celui ce cere, mulțumirea și făgăduința viitoarei supuneri către Dumnezeu..." - *Pavăza Ort. Întreb. IV.*

,,Credem că Domnul nostru Iisus Hristos este singurul mijlocitor și că El S-a dat ca preț de răscumpărare pentru toți și că a săvârșit împăcarea prin propriul Lui sânge între Dumnezeu și oameni și că El este îngrijitorul celor ce ascultă de El și Mângâietorul și Curățitorul păcatelor noastre.În rugăciunile și cererile către El, noi mărturisim că sfinții, în fruntea cărora stă Maica Domnului sunt mijlocitori pentru noi... A ne ruga unii pentru alții (vii și morți), știm că ***mult poate rugăciunea celui drept*** (Iacob 5, 16)... și din sfintele cărți știm că ***Dumnezeu ascultă pe cei sfinți,*** *decât* ***pe cei ce se tăvălesc în păcate...*** Mărturisim că sfinții sunt mijlocitori și rugători pentru noi la Dumnezeu nu numai cât trăiesc în această viață trecătoare, dar și după moarte, când privesc direct Sfânta Treime și lumina cea nesfârșită a Treimii arată minții lor cele de trebuință ale noastre (Apoc.6, 10-11). Precum profeții, când erau în trupul acesta muritor știau cele din cer și prevesteau cele viitoare, tot așa nu ne îndoim, ci mai vârtos credem și mărturisim că și îngerii ca și sfinții cei ce au devenit ca și îngerii, știu cele ale noastre prin lumina cea nemărginită a lui Dumnezeu" - *Pavăza Ort. Dec. VIII*.

,,***Rugăciuni*** faceți: ***dimineața****, la ceasul trei* (***ora 9***) *și nouă* (***orele 15.00***), ***seara*** și ***la cântatul cocoșului***; ***Dimineața*** *ceasul întâi (****ora 6***), mulțumind că Domnul v-a luminat, alungând noaptea și aducând ziua. La *ceasul trei* (***ora 9***) pentru că în acest ceas a primit Domnul de la Pilat hotărârea de osândă (Sf. Duh s-a pogorât peste Apostoli). La *ceasul nouă* (***orele 15.00***), pentru că toate s-au cutremurat când Stăpânul a fost răstignit, (Matei 27, 40-52) înfricoșându-se de îndrăzneala nelegiuiților iudei și neputând răbda batjocura adusă Domnului.

Seara (*vecernie*), drept mulțumire că v-a dat noaptea spre odihnă de ostenelile din timpul zilei. ***La cântatul cocoșului*** (*utrenia*), pentru că în acest ceas vestește sosirea zilei spre a se face lucrurile luminii. Dacă nu este cu putință a veni la Biserică, din pricina necredincioșilor, atunci să aduni pe credincioși într-o casă ca să nu intre credinciosul în biserica nelegiuiților, căci nu locul sfințește pe om, ci omul pe loc. Iar dacă nelegiuiții își însușesc locul, să fugi căci devine pângărit de ei, deoarece precum preoții evlavioși îl sfințesc, tot așa necurații îl pângăresc.. Dacă însă nu este cu putință să se adune nici în casă, nici în biserică, fiecare să cânte, să citească și să se roage, la el acasă sau câte doi împreună sau câte trei, căci**: *„unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu***"** zice Domnul***, „acolo sunt și Eu în mijlocul lor”****. (Matei 18, 20*). Cel credincios nici acasă la el să nu se roage cu un catehumen, pentru că nu este drept ca cel încreștinat să se pângărească cu cel necreștinat. Cel evlavios nici acasă să se împreuneze cu vreun eretic, căci: ,,***Ce împărtășire are lumina cu întunericul*?”** (II Corinteni 6, 14). Creștinul sau creștina care trăiesc în concubinaj cu sclavii, să se despartă ori să fie îndepărtați" - *Const. Ap. VIII, 34.*

„Neîncetat vă rugați*, în toată vremea mulțumiți și ori de mâncați ori de beți sau orice faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți*” (I Tes.5, 17-18). ***Domnul zice*: *„****Privegheați dar, în toată vremea****!" (Marcu 13, 33)* și ***psalmul zice*: *„****Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea****" (*Ps.33, 1). Deci, ***toată vremea este vremea de rugăciune și acestea se cade a se face pururea****. Drept aceea,* ***nici în călătorie, nici la masă, nici la culcat în pat, nici la lucru, nici în vorbire și nici în alte îndeletniciri și timp nu se cade a părăsi rugăciunea, însă toate acestea atârnă de dragostea și voința fiecăruia întru a sluji Domnului sub povața duhovnicului său" -** *Sim. Tes. IX, 62(63).*

,,Noi avem datoria să ne rugăm pentru toți oamenii fără deosebire, chiar și pentru păgâni, ca Dumnezeu să le lumineze mintea și să-i aducă la pocăință*:* ,,***Dacă s-a rătăcit cineva dintre voi de la adevăr și-l întoarce altul, să știți că cine va întoarce pe un păcătos de la rătăcirea căii lui, va întoarce sufletul de la moarte și va acoperi mulțime de păcate*" (**Iacob 5, 19-20**). Însă nu putem aduce miride și să ne rugăm împreună cu cel ce se împotrivește legilor lui Dumnezeu cu știința și cu voința căci acela face păcate de moarte** (Ioan 3, 8; 5, 16-18) și de la cel imoral ,,care preferă să rămână în răutate și nu voiește să se pocăiască nicidecum, însemnează că se întovărășește cu el prin rugăciune și supără pe Hristos, care urmărește pe cei nedrepți, iar cel ce se roagă cu păcătosul îl întărește în păcat prin primirea darurilor lui nevrednice și se pângărește împreună cu el, împiedicându-l ca să nu se pocăiască cu lacrimi și rugăciune către Dumnezeu”- *Const. Ap. III, 8 (Ier.11, 14).*

„Noi suntem datori să facem rugăciuni de cerere pentru noi și pentru alții (Ioan 16, 24), *„căci noi știm că și pentru credința altora, unii au dobândit bunătatea lui Dumnezeu, întru iertarea păcatelor și sănătatea trupului și chiar învierea morților* (II Petru 4, 11; Matei 7, 7; Luca 11, 9). ***Nu tuturor celor ce se roagă lui Dumnezeu li se împlinesc cererile****, căci:* ***Sau că le cer mai înainte de***

vremea cuviincioasă sau că le cer cu nevrednicie sau sunt stăpâniți de orgoliu sau că după ce le-ar dobândi s-ar mândri sau după ce și-ar fi câștigat cererea ar fi căzut în păcatul lenevirii și al destrăbălării" *- Scara 26.*

„Rugăciunea de mulțumire *se face atunci când omul fie că a dobândit cererea, fie că n-a dobândit-o întrucât nu-i era de folos, el este dator să se mulțumească în tot timpul pentru că i-a dat viață*. „Nu vă îngrijorați cu nimic, ci pentru orice lucru aduceți cererile voastre la cunoștința lui Dumnezeu, prin rugăciuni și cereri de mulțumiri și pacea lui Dumnezeu, care este mai presus de orice pricepere omenească, care vă va păzi inimile și cugetele în Iisus Hristos*"* - *Filip 6,6-7;Ev.13,5.*

„Rugăciunea de laudă *este cea mai înaltă formă de rugăciune, căci în ea omul se simte solidar cu toată făptura: îngeri, oameni, chiar și cu animalele, plantele și cu tot ceea ce ne înconjoară, toți și toate sunt unite ca într-un cor imens și aduc datornica închinăciune Făcătorului lor"* - (*Ps.149-150; Efes 5, 19).*

„Cine se mâhnește de buna lui voie de rugăciune și de cântare și va umbla ca un dobitoc, să aibă acela pocanie un an și metanii 100 în zi " - PBG,7.

„Creștinul care se închină*, cade-i-se* ***să-și împreune cele trei degete ale mâinii drepte, cel dintâi, al doilea și al treilea*** *că acestea închipuiesc trei fețe ale dumnezeiești sfințitei Treimi, în care crede și este botezat intru numele ei, adică al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și mărturisește în trei fețe ale dumnezeiești Treimi,* iar aceasta că-ți ***duci mâna sus la cap*** *închipuiește capul cerului,* iar că-ți ***cobori mâna jos la mijlocul trupului*** *închipuiește pământul pe care s-a pogorât Fiul lui Dumnezeu de la cer la pământ, de s-a întrupat din sfântul pământ al deapururea Fecioare Născătoare de Dumnezeu pentru ispășenia* noastră a oamenilor. Iar ***când ridici mâna de la mijlocul trupului și o duci sus spre partea dreaptă, adică la umăr,*** *închipuiește slăvita înălțare a Fiului lui Dumnezeu, care S-a înălțat de pe pământ la cer și S-a așezat de-a dreapta scaunului lui Dumnezeu -Tatăl*. Iar ***când aduci mâna dinspre partea dreaptă la stânga****, închipuiește a doua venire a acelui Fiu al lui Dumnezeu care va să judece lumea*. Iar ***când ți-ai pogorât mâna dinspre partea stângă până la picioare jos****, închipuiește iadul în care va să muncească Hristos Dumnezeu pe toți cei ce n-au făcut voile Sale, ci s-au lepădat și le-au călcat*" - *ILT, p.355.*

„Părinții definesc rugăciunea ca armă duhovnicească și spun că nu trebuie să ieșim fără de ea la război, ca să nu fim luați în robie și duși în țara vrăjmașului. ***Dar rugăciunea curată nu o poate dobândi cel ce nu stăruie pe lângă Dumnezeu întru inimă curată.*** Căci El este cel ce dă rugăciunea celui ce se roagă și învață pe om conștiința" - *Filoc. IV, p.205,8.*

„Mintea pătimașă nu poate intra înlăuntrul porții înguste a rugăciunii, înainte de a părăsi grijile pricinuite de pofte, ci se va frământa mereu cu durere pe lângă pridvoarele acelea" - *Filoc. IV, p.293, 81.*

„Rugăciunea să rămână în minte, ca raza în soare. Căci fără de ea, grijile de lumea simțurilor, hoinărind ca niște nouri fără de apă, despart mintea de strălucirea ei" - *Filoc. IV, p.293, 82.*

„Puterea rugăciunii este foamea de bună voie de mâncări. Iar puterea foamei stă în a nu asculta și a nu vedea nimic din cele lumești, dacă nu e trebuință neapărată. Cel ce nu poartă grijă de acestea, nu a întărit zidirea postului; iar pe a rugăciunii a făcut-o să se surpe" - *Filoc. IV, p.293, 83.*

***„Rugăciunea e cheia împărăției cerurilor. Cel ce o are pe aceasta cum trebuie, vede bunătățile rânduite pe seama prietenilor ei. Dar cel ce nu are îndrăznire în aceea, nu vede decât cele de aici*"** - *Filoc. IV, p.296, 102.*

„***Pe cei începători, legea rugăciunii îi apasă ca un stăpân aspru; dar celor înaintați ea le este ca dragostea care împinge pe un flămând la ospăț bogat***" - Filoc. IV, p.296, 107.

*

Suntem în perioada Sfântului și Marelui Post - ***Postul Paștilor*** - și este rânduit pentru curățirea sufletului prin ajunare, rugăciune, milostenie, spovedanie și împărtășirea cu Sfintele Taine. El închipuiește postul de patruzeci de zile al Mântuitorului. Postul este o jertfă trupească care cere a fi unită cu milostenie, metanii, închinăciuni și cu daruri de tămâie, lumânări etc. Postul este semnul, simbolul că iubim pe Dumnezeu care nu are nevoie de postul nostru, ci noi avem nevoie de post fiindcă el este mijlocul cel mai bun de a ne birui pe noi înșine și, pe temeiul acestei biruințI,vom birui și lumea pusă în slujba păcatului și uneltirile diavolului.

Paștile reprezintă cea mai mare sărbătoare a creștinătății!

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

→ Cu prilejul ***Zilei Serviciului de Informații Externe*** (8 februarie), în numele Consiliului director al Asociației, au fost adresate conducerii instituției și întregului personal felicitări, urări de sănătate şi mult succes în activitatea desfăşurată.

→ Împreună cu celelalte 8 structuri asociative ale rezerviștilor militari proveniți din instituțiile Sistemului Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, semnatare ale Acordului-Cadru de colaborare, ***asociaţia noastră a semnat mesajul prin care ne exprimăm solidaritatea cu poporul ucrainean greu încercat de un război devastator.***

→ Activitățile organizatorice statutare s-au desfășurat în condițiile situației epidemiologice actuale. ***La 30 martie, au avut loc ședința Biroului executiv și cea a Consiliului director***, în care s-au analizat probleme organizatorice, financiare și unele măsurile necesare pentru buna organizare a Adunării Generale a Asociației din acest an.

→ Biroul executiv a avut în preocupare continuarea măsurilor de sprijinire a membrilor Asociației și a celorlalte cadre în rezervă și în retragere, pensionari militari și membri de familie, pentru obținerea medicamentelor prescrise, urmare a faptului că, în anumite perioade, date fiind recomandările și reglementările impuse la nivel național pe linie Covid, accesul fizic la unitatea sanitară a SIE a fost limitat.

Biroul executiv al Asociației